

الجواهر النبوية

(٣١٩) احاديث

Ketabton.com

ليكوال

مولوي محمد غني فاروقي

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

د کتاب مؤاثرې :

د کتاب نوم	::	الجواهر النبوية (۳۱۹) احاديث
ليکوال	::	مولوي محمد غني فاروقي
کمپوزر	::	عبيدالله فاروقي
ډيزاين چارې	::	محبوب الله غريب دوست
خپرنډوی	::	پاور خپرنډويه تولنه
چاپ کال	::	1400 هـ ش 2022 م کال
د خپرونو لړ	::	98
چاپ شمير	::	1100 ټوکه

د چاپ حقوق له خپرنډويه تولني سره خوندي دي

پاور کتاب پلورنځی، لاندینی پور، اسحق زی مارکېټ، بزازي څلور لارې، جلال اباد

اړیکه: 079-5353610 , 078-7730005 , 077-2702004

ڀالی

د انسانیت په کان کې، هغو دوو حسینو مرغلو ته! چې د ځمکې
تل ته رانه تللي دي.

هوکی، د مینې او مهربانۍ هغې جوړې ته چې د وحیې په روڼ
قاموس کې د (الْوَالِدَيْن) پر خواږه نوم نومول شوي دي.

په ټول ادب

فاروقي

طلايي هار

د عقيدې په قاموس کې هر لومړی مضمون قرآن کریم او دویم د محمد رسول الله صلی الله عليه وسلم احاديث دي، همدا دواړه د وحیې د چينې شات او خواړه شېده دي، همدا د رڼا نوراني خراغونه دي، د هدايت، رحمت او استقامت مضمونونه دي، ددې دواړو په علم او عمل کې رڼا ده، حکمت دی، زېری دی، هدايت دی، هر اړخيز عزت او شرافت دی، همدا دواړه د زړه د سکون، آرام او ډاډ اصل لاملونه دي په دې دواړو کې د فکر عقل زړه روح او بدن جامع شفاء او سپېڅلتيا ده، د انسان پټو او ښکاره و لپاره ښکلا ده، د قرآن او نبوي احاديثو په زده کړه او عمل کې د حوض کوثر گبيني اوبه او د نبي لاس عملنامه ده، که خبره را لنډه کړو، نو د قرآن او سنت په زده کړه عمل او مينه کې د الله عزوجل او رسول الله صلی الله عليه وسلم مينه او د جنات عدن په چاپېريال کې د ستر او اعلى جنت، جنت الفردوس مېلمستيا ده، الله عزوجل دې مور او تاسې ټول له دې همېشني مېلمستيا نه برخمن کړي.

مور هم ددې مېلمستيا په هيله د رسول الله صلی الله عليه وسلم د احاديثو کان ته د فقير په بڼه ورغلو او د خپلې فقيرۍ په کچکول کې مو ترې د جواهراتو او مرغلوو خو بېلگې د الله عزوجل په توفيق او فضل را واخيستې، د رسول الله صلی الله عليه وسلم له دې مرغلوو مو د جنتي بدریانو په شمېر (۳۱۹) مرغلرې د (الجواهر النبوية) په طلايي هار کې وپيېلې، خو مور او نور مسلمانان وروڼه او خویندې مو ترې د علم او عمل رڼا او خواړه ترلاسه کړي، د الجواهر النبوية په طلايي پانو کې د ايمان، قرآن، اسلام، عقيدې، عبادت، عمل، ښايسته اخلاقو، قدسي احاديثو، د جنت گانه، د رزق کونجيانې، د ژغورنې سندونه، د مشکو خوشبويي، د

وخت گانه، ورېښيمن باد او طلايي دعا او داسې نور عنوانونه دي، په دې هيله چې الله عزوجل يې قبول او د امت د ښې رغېدا لپاره گټور وگرځوي. د اسلامي او نبوي خويونو پر بنسټ د حقوقو او سياسي علومو د ماسټر سيد عزت الله سيدي صيب نه مننه كوم، چې تل يې راته د احاديثو د معتبرو کتابونو په ډالۍ کولو د ايماني مرستې لاس راگرې، رب عزوجل دې يې د ايمان له خوږو برخمن ولري، د ځوان عالم موسی قانت صيب د دنيا او اخرت کورونه دې ښايسته شي چې د الجواهر النبوية په بيا - بيا ايډيټ او کمپوز کې ټول اخلاص کارولي، د سيمې په کچه ځلېدلی ډېزاینر ثاقب الرحمن حسين زی دې ښاد، آباد په دنيا او اخرت کې په ښه نوم ياد شي، چې د کتاب پښتۍ يې ډېزاین او جوړه کړې، د قرآن کریم حافظ او داعي د باور گران حاجي قاري قدرت الله تائب ته دې رب عزوجل د ايمان خواږه او په اعلى جنت کې اخروي استوگنه په نصيب کړي، چې د کتاب چاپ يې په اخلاص او مينه وکړ په ژوند، مال او اولاد يې برکتونه؛ رب عزوجل دې عبیدالله فاروقي هم په عزت او خوشحاليو ونازوي، چې د کتاب لومړی کمپوز يې کړی، د زلمي ليکوال مجيب الله غريب دوست دې د خير کونجي وگرځي، چې د کتاب تخنيکي سټينگ يې په مينه وکړ په ټوله کې له هغوی ټولو مننه كوم، چې د کتاب په چارو کې يې را سره همکاري کړې له تاسې هم مننه كوم چې الجواهر النبوية د مينې، ثواب او عمل په نيت لولۍ.

الله عزوجل نه سوال كوم، چې دا چاره مو د خپلې رضا لپاره خالص وگرځوي.

درناوی

محمد غني فاروقي

۱۴۴۳/۵/۱۱

لیکڼې

عنوانونه

۱۷.....	د ایمان خوند!	1.....	اما بعد!
۱۸.....	د ایمان غوره څانګه!	۲.....	توحید د ژغورنې سند دی!
۱۹.....	څوک چې ایمان لري؟!!	۲.....	روحي تړون!
۲۰.....	محمدي قافلې نه مه وځی!	۳.....	ټولې چارې په نیت څرخېږي!
۲۰.....	د جوماتونو په چوپړ کې ایمان!!	۴.....	د اسلام ودانې!
۲۱.....	نبوي منبر او جنتي باغچه!	۴.....	لوړه ملګرتیا!
۲۱.....	ګرانیه قدمونه!	۵.....	دوه غوره خوښونه!
۲۲.....	د پولې هاخوا کفر دی!	۵.....	د ایمان خواږه!
۲۳.....	درختېدونکي لمونځ!	۶.....	د عقیدې ودانې!
۲۳.....	د جمعې سحر!	۷.....	د ایمان معیار.....
۲۴.....	علم مه پټوی!	۷.....	غوره چارې!
۲۵.....	بې علمه فتوا!	۸.....	ناشکره مېرمنې به چېرې وي؟
۲۵.....	د عوتګر شه، چې د سرو اوبسانو!!	۸.....	ایمان له قرآن مخکې دی!
۲۶.....	سهارنۍ شېبې مو پر علم!!	۹.....	روژه د بښنې سند دی!
۲۶.....	طالب العلم ته ستر زېږی؟!!	۹.....	د عبادت سند!
۲۶.....	د حکمت خبره!	۱۰.....	د مشکو خوشبويي!
۲۷.....	ایماني پولې او رنگین وېښتان!	۱۰.....	د قدر شپه!
۲۷.....	خوشبويي به نه مومي!	۱۱.....	د خرما ونه!
۲۸.....	سپینه ونه!	۱۲.....	بدلون هرو مرو راځي انتظار!!
۲۸.....	نوراني وېښتان!	۱۲.....	د خرما غونډې ګټور شه!
۲۹.....	سپېڅلی زړه!	۱۳.....	خواخوږي شی، اساني وکړئ!!
۲۹.....	۷۰ ځلې معافي؟!!	۱۳.....	شپده، علم دی!
۳۰.....	خدمتګار مو په مینه او بښنه!!	۱۴.....	علم خور کړئ!
۳۱.....	ګاونډی دې څه وايي؟!!	۱۶.....	جنتي سرې!

دوه شرعي سندونه: سلام او.....! ۳۳	د جنت خوشبويي به نه مومي! ۴۵
د تسبیح او استغفار جوړه! ۳۳	علم په لیکلو وساتئ! ۴۵
د تسبیح او استغفار دویمه جوړه! ۳۴	عالمان د پېغمبرانو ځای! ۴۶
د رزق کونجیانې! ۳۵	زلمیان زده کړو ته وهڅوئ! ۴۷
د عملنامې سینگار! ۳۵	ځوانې د عمر گانه ده! ۴۷
تقوا او بنایسته اخلاق! ۳۶	څېرېدل د لیدلو په څېر نه دي! ۴۸
خوشحالوونکې عملنامه! ۳۶	د وینا کولو هنر! ۵۱
توکل: له زړه نه پر الله تعالی! ۳۶	علمي سفر! ۵۲
د جنت باغ! ۳۷	د هدایت شمعی! ۵۳
علم د ژغورنې سند دی! ۳۷	د قدر وړ شخصیتونه! ۵۵
حج و عمره! ۳۸	مشر په خبرو کې مخکې کړئ! ۵۶
خپلوي پالل: ۳۹	د الله تعالی مېلمه! ۵۶
د خپلوی پاللو سترې گټې! ۴۰	اوبو څکلو کې ښې طرف مخکې! ۵۸
د الله تعالی په لاره کې د دین! ۴۰	سپېڅلې پانې! ۵۹
ملائک چاته دعا او چاته ښېرا! ۴۱	پېڅې مو پورته ساتئ! ۶۱
سپینو وریځو کې یادیري! ۴۱	شیطان کوم کور ته نه ننوځي؟! ۶۲
یوه نېکې دې تر جنته رسوي؟! ۴۳	د قران سینگار! ۶۲
شین سترگی پېژنئ؟! ۴۴	شات او قران! ۶۲
نبوي احادیث ورسوي! ۴۴	د درېیو کسانو دعا نه قبلیري! ۶۳
دوزخ کې کور! ۴۵	د وخت گانه! ۶۴

د قدسي احاديثو غونچه

۸۴.....؟ يوه ناسته او څلور ډالۍ	۶۷.....! عبادت ته ځان وزگار کړه!
۸۵.....! نبوي فتوى	۶۷.....! شتمن زړه او ډک لاسونه!
۸۵.....! جنب لپاره اسانه چاره!	۶۸.....! طلايي شېبې!
۸۶.....! د رحمت بر لاسي!	۶۸.....! زه دې څنگ ته راځم!
۸۷.....! قلم!	۶۹.....! د الله تعالى د رحمت او بښنې
۸۷.....! د فرعون خوله!	۷۰.....! ولور!
۸۸.....! د بنو اخلاقو لنډيز!	۷۱.....! اونيز؛ طلايي چانسونه!
۹۰.....! نياسته اخلاق!	۷۲.....! د الله تعالى مينه کوونکي شئ!
۹۰.....! طلايي دعا!	۷۲.....! زمانه مه کنځۍ!
۹۱.....! په اسم اعظم يې ترېنه وغواړئ!	۷۳.....! د مينې وداني له بره جوړېږي!
۹۲.....! روڼ سحر کې يې ترې وغواړئ!	۷۴.....! مينه دملاقات لېوالتيا زياتوي!
۹۳.....! لمونځ پرې پيل کړئ!	۷۵.....! غوره کور!
۹۵.....! مرغرينه دعا!	۷۶.....! يوه خرما دوه زړونه!
۹۶.....! د عرفې د ماښامي او ورځې دعا!	۷۷.....! بې خرما کور!
۹۶.....! فضل او رحمت ترې غواړه!	۷۸.....! اووه مرغري!
۹۷.....! شراب په شاتو بدل شو!	۷۸.....! مشري!
۹۷.....! نبوي ښار کې شهيد شو!	۷۹.....! د (۳۶۰) بندونو دنده او د...!؟
۹۸.....! له څلورو تل پناه غواړه!	۸۰.....! د خاوند له اجازې پرته نقلی روزه!
۹۸.....! بد مرغی!	۸۰.....! نبوي زېږی!
۹۹.....! نوی مسلمان!	۸۱.....! ورېځې خاندې!
۹۹.....! مه نا هیلې کېږه، میزان د	۸۱.....! د رعد دنده!
۹۹.....! زه بادشاه يم!	۸۱.....! زه د خپل بنده له گومان سره يم!
۱۰۰.....! غوره سپرې او غوره چارې!	۸۲.....! قیلوله کوئ!
۱۰۰.....! غوره مېرمن!	۸۲.....! په دیدن يې الله تعالى يادېږي!
۱۰۱.....! غوره نکاح!	۸۳.....! ستر زېږی!

۱۱۷.....!.....! څلوربښت ورځې يې لمونځ نه	۱۰۱.....!.....! لومړۍ ولوله چانس دی!
۱۱۷.....!.....! دوزخ!	۱۰۲.....!.....! اووه حرامې کړې شوې چارې!
۱۱۸.....!.....! زه بادشاه يم!	۱۰۲.....!.....! لوړه ستاينه!
۱۱۸.....!.....! د قرآن قاري ته پنځه ستر زيرې!	۱۰۲.....!.....! د هډوکو تسبيح!
۱۱۹.....!.....! وربښمين باد!	۱۰۳.....!.....! ارمان!
۱۱۹.....!.....! غوره وزير!	۱۰۳.....!.....! دينار و درهم!
۱۲۰.....!.....! منندوی اوسه!	۱۰۳.....!.....! د کارگر شکایت!
۱۲۱.....!.....! د تورې تېکې او درې جملې!	۱۰۴.....!.....! راحت موندونکې شه!
۱۲۲.....!.....! پياوړی هوډ له پياوړي مؤمن سره!	۱۰۵.....!.....! خدمتگار مه وهه!
۱۲۳.....!.....! کشمالي!	۱۰۵.....!.....! د تسبيحاتو تاج!
۱۲۴.....!.....! بېړنی زېری!	۱۰۶.....!.....! سره مرغۍ څنگه پوه شوه؟!
۱۲۴.....!.....! درې څېزونه مه رد کوه!	۱۰۷.....!.....! جهاد!
۱۲۵.....!.....! د بښځينو خوشبويي!	۱۰۸.....!.....! د ژبې جهاد!
۱۲۵.....!.....! ادب!	۱۰۸.....!.....! الله تعالى ته محبوب صف!
۱۲۶.....!.....! د جاهليت خويونه!	۱۰۹.....!.....! د نجات کره سندونه!
۱۲۷.....!.....! الله تعالى ته څلور ناخوښه	۱۰۹.....!.....! له شېدو نه سپين حجر اسود!
۱۲۷.....!.....! اخرت يې په دنيا وپلوره!	۱۰۹.....!.....! دخير کليگانې شئ!
۱۲۷.....!.....! مړه شې، مه يې ځوروه!	۱۱۰.....!.....! غوره خلک!
۱۲۸.....!.....! ماشاءالله!	۱۱۱.....!.....! خوشبويه ملگری!
۱۲۸.....!.....! د طوبی ونه او د جنتيانو جامې!	۱۱۲.....!.....! بڼکلې هېنداره کې تور داغ؟!
۱۲۹.....!.....! د جومات مينه وال ته څلور	۱۱۲.....!.....! درې ستر زيرې!
۱۲۹.....!.....! دوه چارې چې د اخرت ياد	۱۱۳.....!.....! د دوشنبې د ورځې ځانگړنې!
۱۳۰.....!.....! رانجه او باڼه!	۱۱۴.....!.....! نبوي ترافيکي اصول!
۱۳۰.....!.....! د ځمکې گانه!	۱۱۴.....!.....! د شهيد مرغلرين تاج!
۱۳۱.....!.....! طلايي چانس!	۱۱۵.....!.....! څاروي پر منځ مه وهئ او مه!
۱۳۲.....!.....! اویا زره کسيزه ډله!	۱۱۵.....!.....! برکتې ژوي!
۱۳۳.....!.....! فقيرانو ته زېری!	۱۱۶.....!.....! د ايمان ذره!

۱۴۵.....	وصیت لیکل!	۱۳۴.....	اسم اعظم!
۱۴۶.....	وارث ته وصیت کول نه شته!	۱۳۵.....	د بښنې لپاره درې غوره چارې!
۱۴۶.....	څلور پر حقیقی مانا وپېژنئ!	۱۳۶.....	ژبه!
۱۴۷.....	د مؤمن زندان!	۱۳۷.....	طلایي ملخان!
۱۴۸.....	د شکر لاره!	۱۳۸.....	سل مېرمنې!
۱۴۸.....	ډالی!	۱۳۹.....	د زبور تلاوت!
۱۴۸.....	ډالی قبوله کړه!	۱۳۹.....	هره ناروغي درمل لري!
۱۴۹.....	د ډالی بدله!	۱۴۰.....	نبوي وقایه!
۱۴۹.....	اسانه نبوي ډالی!	۱۴۱.....	تبه، بدن صفا کوي!
۱۵۰.....	د قرآن درېیمه برخه!	۱۴۲.....	عجوه خرما، شفاء ده!
۱۵۰.....	د سترگو جنت!	۱۴۳.....	توره دانه!
۱۵۰.....	یهودي زلمی!	۱۴۳.....	بې علمه طبیب!
۱۵۱.....	بنايسته خوی، لوړه شتمني ده!	۱۴۴.....	الله تعالی ته گران خلک!
۱۵۲.....	د ژوندیو کورونه!	۱۴۵.....	گوته او سمندر؟!
۱۵۳.....	د استخارې لمونځ!	۱۴۵.....	د مرستې ادرس!

د ليکوال آثار:

- (۱) جنت
- (۲) سل دعاگانې
- (۳) عمره
- (۴) الشهيد
- (۵) د قبر شپه
- (۶) الشفاء (په قرآن او احاديثو د ناروغيو درملنه)
- (۷) د ايمان جوړه
- (۸) د معراج شپه
- (۹) عملنامه
- (۱۰) قرآني دعاگانې
- (۱۱) اسم اعظم
- (۱۲) د بسم الله گټې او فضائل
- (۱۳) څلور کلمې
- (۱۴) لږ عمل ډېر ثواب
- (۱۵) اسانه لمونځ
- (۱۶) اسانه ديني بنوونه
- (۱۷) اوه شپې - اته ورځې
- (۱۸) سل حديثونه (د بخاري او مسلم له جوړې څخه)
- (۱۹) د مسلمانو مېرمنو لپاره سل احاديث
- (۲۰) زاد الطالبين (پښتو ژباړه)
- (۲۱) جوامع الكلم
- (۲۲) جواهر الكلم
- (۲۳) غونچه (د ماشومانو لپاره سل احاديث)

- (۲۴) د معجزو پېغمبر
(۲۵) جواهرات (د صحابو ويناوې)
(۲۶) د سرو زرو خبرې
(۲۷) د سرو زرو کرښې (د حسن بصري رحمه الله ويناوې)
(۲۸) د سپينو زرو خبرې (عبدالله بن مبارک رحمه الله ويناوې)
(۲۹) طلايي خبرې
(۳۰) مرغلرې
(۳۱) زړه د چا دی؟
(۳۲) له ژوند سره مينه وکړئ!
(۳۳) وخت له تا مينه غواړي!
(۳۴) المآثورات (مستند ذکرونه او دعاگانې)
(۳۵) موسکا
(۳۶) د لمر وړانگې (دينې پوښتنې او ځوابونه)
(۳۷) اقرأ قاعده
(۳۸) دغه گل دی دغه خار (د عبدالرحمن بابا څو شعرونه)
(۳۹) شنه پاڼه
(۴۰) الجواهر النبوية (۳۱۹) احاديث (همدا اثر)
(۴۱) منهاج المسلم (پښتو ژباړه)
(۴۲) مختصر الفوائد (پښتو ژباړه)
(۴۳) رڼا درسره واخله!
(۴۴) ممتاز شخصيت
(۴۵) حج
(۴۶) زړه په احاديثو کې

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
عَلَى مُحَمَّدٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى آلِهِ
وَأَصْحَابِهِ وَاتَّبَاعِهِ وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ.

اما بعد!

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ

بَيْنَهُمْ. (سورة الفتح (۲۹))

وايضا قال تبارك وتعالى:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ. (ال عمران، ۳۱)

وفي الحديث عن النبي صلى الله عليه وسلم، قال: نَصَرَ اللَّهُ أَمْرًا سَمِعَ
مَقَالَتِي، فَوَعَاها، ثُمَّ أَدَاها إِلَيَّ نَعْنُ لَمْ يَسْمَعَهَا، فَرُبَّ حَامِلٍ فِقْهٍ لَا فِقْهَ
لَهُ، وَرُبَّ حَامِلٍ فِقْهٍ إِلَيَّ مَنْ هُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ. (مسند أحمد مخرجا (۳۰۱/۲۷))

ژباړه: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: هغه کس دې الله تعالى تر و
تازه کړي، چې زما خبره واوري او ښه سمه يې ياده کړي، بيا يې هغه چاته
ورسوي، چې هغه نه وي اورېدلې، ډېر ځل به له يو چا سره علم وي، خو
بشپړه پوهه به پرې نلري او ډېر ځل به يو علم لرونکی د علم خبره هغه
چاته رسوي، چې هغه ترې ډېر پوه وي.

توحيد د زغورني سند دي!

﴿۱﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَمَرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، فَإِذَا قَالُوهَا، عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ، إِلَّا بِحَقِّهَا، وَحِسَابُهُمْ عَلَيَّ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ. (سنن ابن ماجه (۲/۱۲۹۵))

ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه د حديث راوی دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: په دې راته امر شوی چې له خلكو سره وجنگېږم، تر هغې چې (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ووايي؛ نو كله يې چې دا كلمه وويله، وينې او مالونه يې له مانه وساتلي شو؛ مگر د دې په حق سره او پاتې حساب يې پر الله عزوجل دی.

روحي تړون!

﴿۲﴾ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَخَذَ اللَّهُ الْمِيثَاقَ مِنْ ظَهْرِ آدَمَ بْنِ نَعْمَانَ - يَعْنِي عِرْفَةَ - فَأَخْرَجَ مِنْ صُلْبِهِ كُلَّ ذُرِّيَّةٍ ذَرَأَهَا، فَنَثَرَهُمْ بَيْنَ يَدَيْهِ كَالذَّرِّ، ثُمَّ كَلَّمَهُمْ قَبْلًا» قَالَ: «أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ». (سورة الأعراف: ۱۷۳) (مسند أحمد مخرجا (۴/۲۶۷))

ژباړه: ابن عباس رضي الله عنهما د حديث راوی دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: الله تعالى په (نعمان) يانې عرفات کې د ادم عليه السلام له اولادې نه لوظ اخيستی، د ادم عليه السلام راتلونکی ټول اولاد يې د ادم عليه السلام له شانه د سرو مېړيانو په څېر

پیدا او راوايسته، ټول يې خپلې مخې ته خواره او بيا ودرول او له ټولو سره يې مخامخ خبرې وکړې او ترې يې وپوښتل: ايا زه ستاسو رب يم؟ ټولو وويل: هو؛ زموږ رب يې.

شَهْدَنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ * أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ.

ژباړه: موږ پردې شاهدي وايو، دا موږ ددې لپاره وکړل چې تاسې د قيامت په ورځ دا ونه وايي: چې موږ له دې خبرې ناخبره وو، يا دا ونه وايي چې شرک خو زموږ پلار نيکه له موږ نه مخکې پېل کړی و او موږ وروسته د هغو له خوځات څخه پیدا شوو، نو ايا ته موږ په هغه قصور نيسي چې منحرفو خلکو کړی و.

ټولې چارې په نيت څرخېږي!

﴿۳﴾ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ، وَإِنَّمَا لِامْرِئٍ مِمَّا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، فَهَجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا، فَهِيَ هِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ. (صحيح البخاري (۱/ ۱۴۰))

ژباړه: عمر بن الخطاب رضی الله عنه وايي:

له رسول الله صلى الله عليه وسلم نه مې اورېدلي، ويل يې: بې شکه ټولې چارې په نيتونو حسابېږي، بې شکه هر چا ته د نيت بدله ورکول کېږي، د چا هجرت چې دنيا لپاره وي، دنيا به ترلاسه کړي او يا يې له کومې ښځې سره واده کولو لپاره وي، واده به ورسره وکړي؛ نو هجرت يې هماغه څه لپاره دی، څه لپاره يې چې نيت او هجرت کړی وي.

د اسلام وداني!

﴿٣﴾ عَنِ ابْنِ عُمَرَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَالْحَجِّ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ." (صحيح البخاري (١١/١))

ژباړه: ابن عمر رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د اسلام وداني پر پنځو ستونو ولاړه ده، گواهي کول، چې له الله نه پرته بل د بنده گي لايق نه شته او محمد صلى الله عليه وسلم يې استازی دی، د لمانځه پاملرنه، زکات ورکول، حج کول او د رمضان روژې نيول.

لوړه ملگرتيا!

﴿٥﴾ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ الْجُهَنِيِّ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، شَهِدْتُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ، وَصَلَّيْتُ الْخُمْسَ، وَأَدَيْتُ زَكَاةَ مَالِي، وَصُمْتُ شَهْرَ رَمَضَانَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ مَاتَ عَلَى هَذَا، كَانَ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصَّادِقِينَ وَالشُّهَدَاءِ. (صحيح البخاري (١١/١))

ژباړه: عمرو بن مرة رضي الله عنه وايي:

يو سپړی رسول الله صلى الله عليه وسلم ته راغی او ويي ويل: ای د الله استازیه! ددې خبرې اقرار کوم چې د الله نه پرته بل د بنده گي لايق نه شته او ته د الله تعالی رسول يې، پنځه وخته لمونځ کوم، دخپل مال زکات ورکوم او د رمضان روژې نیسم، رسول الله صلى الله عليه وسلم

وويل: شوک چي (په دې حال، عقيدې او عمل) مړ شي (په قيامت کې به) له پېغمبرانو، رښتینو او شهيدانو سره وي.

يادونه: حديث نه معلومېږي چې يادې اسلامي چارې سرته رسول نېکمرغي ده او د دې چارو بدل کې په اخرت کې د پېغمبرانو رښتینو او شهيدانو ملگرتيا نغښتې ده، د درجو او مرتبو په لحاظ دا ستر مقام دی.

دوه غوره خوښونه!

﴿٦﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الْإِسْلَامِ خَيْرٌ؟ قَالَ: تَطْعِمُ الطَّعَامَ، وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ. (صحيح البخاري (١٢/١))

ژباړه: عبدالله بن عمرو رضي الله عنهما وايي:

يو سړي له رسول الله صلى الله عليه وسلم نه پوښتنه وکړه، چې کوم اسلام غوره دی؟

يانې اسلامي خوښونو او چارو کې کوم خوی ډېر غوره دی؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: خلکو ته خواړه ورکوه او سلام پر هر چا کوه، که يې پېژنې او که يې نه پېژنې.

د ايمان خواړه!

﴿٤﴾ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ: أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا، وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ، وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقَذَّفَ فِي النَّارِ. (صحيح البخاري (١٢/١))

ژباړه: انس رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: درې خويونه چې په چا کې وي، هغه د ايمان خوږوالی موندلی دی.

لومړی، چې الله او د هغه استازی محمد صلى الله عليه وسلم ورته له هر څه نه ډېر گران وي.

دویم، له نورو سره مينه يې يوازې د الله د رضا لپاره وي.

درېم، کفر ته ورگرځېدل داسې بد گڼي لکه څنگه چې اور ته غورزېدل بد گڼي.

دا حديث په دې دليل دی:

چې له الله تعالى او محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم سره مينه د ټولو نېکمرغيو بنسټ دی او د ايمان خواږه همدا دي، چې الله او محمد صلى الله عليه وسلم ورته له هر څه او هر چا نه ډېر گران وي.

دا ستر خوی د دې لامل کېږي چې مؤمن له هر چا سره د الله د رضا لپاره مينه کوي او پر خپل دين تل ثابت قدم وي.

د عقيدې ودانې!

﴿٨﴾ عَنْ أَبِي مُوسَى، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ الْمُؤْمِنَ

لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا» وَشَبَّكَ أَصَابِعَهُ. (صحيح البخاري (١٠٣/١))

ژباړه: ابو موسی رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: يو مؤمن د بل مؤمن لپاره د ودانۍ

په څېر دی، ځينې برخه يې په ځينو نورو برخو کلکېږي او

رسول الله صلى الله عليه وسلم د لاسونو گوتې يو په بل کې ورکېږي.

د ايمان معيار

﴿۹﴾ عَنْ أَبِي أَمَامَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِيمَانُ؟ قَالَ: إِذَا

سَرَّتْكَ حَسَنَتُكَ وَسَاءَتُكَ وَسَاءَتُكَ سَيِّئَتُكَ فَأَنْتَ مُؤْمِنٌ. (مسند احمد ط الرسالة (۳۶/۵۳۷))

ژباړه: ابو امامه رضي الله عنه وايي:

يو سړي له رسول الله صلى الله عليه وسلم نه وپوښتل: ايمان څه شی دی؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: کله چې خپلې نېکۍ خوشحاله کړې او خپلې گناه خفه کړې، نو ته مؤمن يې.

يادونه: دا حديث د خپل ايمان د ازموينې لپاره ښايسته معيار دی، که غواړې د خپل ايمان کچه معلومه کړې، د دې حديث په مانيزه تله ځان وتله، دغه حديث دليل دی چې په نېکۍ خوښي او په گناه خفگان د ايمان نښه ده.

غوره چارې!

﴿۱۰﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ: أَيُّ

الْعَمَلِ أَفْضَلُ؟ فَقَالَ: إِيمَانٌ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: الْجِهَادُ

فِي سَبِيلِ اللَّهِ، قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: حَجٌّ مَبْرُورٌ. (صحيح البخاري (۱/۱۴))

ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه د حديث راوي دی، وايي:

له رسول الله صلى الله عليه وسلم نه وپوښتل شو، کومه چاره ډېره غوره ده؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: پر الله او استازي يې ايمان لرل.

ترې وپوښتل شو، له دې وروسته بيا کومه چاره غوره ده؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: د الله تعالی په لاره کې جهاد کول،

بيا ترې وپوښتل شو، له جهاد نه وروسته څه غوره دي؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: هغه حج چې گناه پکې نه وي.

ناشکره مبرمني به چبري وي؟

«١١» عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أُرِيْتُ النَّارَ فَإِذَا أَكْثَرُ أَهْلِهَا النِّسَاءُ، يَكْفُرْنَ، قِيلَ: أَيَكْفُرْنَ بِاللَّهِ؟ قَالَ: يَكْفُرْنَ الْعَشِيرَ، وَيَكْفُرْنَ الْإِحْسَانَ، لَوْ أَحْسَنْتَ إِلَى إِحْدَاهُنَّ الدَّهْرَ، ثُمَّ رَأَتْ مِنْكَ شَيْئًا، قَالَتْ: مَا رَأَيْتُ مِنْكَ خَيْرًا قَطُّ. (صحيح البخاري (١٥/١))

ژباړه: ابن عباس رضی الله عنهما د حدیث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: خوب کې راته دوزخ وښودلی شو، د اوسېدونکو ډېره برخه يې هغه ښځمنې وې، چې ناشکري يې کوله، ترې وپوښتل شو، ايا د الله ناشکري کوي؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: د خاوندانو ناشکري کوي او هم د هغوی د احسان ناشکري کوي، که ته ټوله زمانه له يوې ښځې سره ښه چال چلن وکړې او بيا در څخه لږ څه وگوري، نو وايي: ما ستا هيڅ ښېگڼه ليدلې نه ده.

ايمان له قرآن مخکې دی!

«١٢» عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أَقْرَأُ الْقُرْآنَ، فَلَا أَجِدُ قَلْبِي يَعْقِلُ عَلَيْهِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ قَلْبَكَ حُشِيَ الْإِيمَانَ، وَإِنَّ الْإِيمَانَ يُعْطَى الْعَبْدَ قَبْلَ الْقُرْآنِ». (مسند أحمد مخرجا (١٧٧/١١))

ژباړه: عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه د حدیث راوي دی، دا وايي: يو سړی رسول الله صلى الله عليه وسلم ته راغی او وېي ويل: ای د الله استازیه! قرآن لولم مگر د زړه غفلت مې ترېنه احساسوم، يانې نه پوهېږم پرې؛ رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: ستا زړه له

ایمان خخه دک شوی او بېشکه ایمان بنده ته له قرآن نه مخکې ورکول کېږي.

روژه د بېنې سند دی!

﴿۱۳﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ. (مسند أحمد ط الرسالة (۱۲ / ۹۱))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حدیث راوي دی: رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: څوک چې له ایمان سره د ثواب په نیت د رمضان روژې ونیسي، مخکیني (کوچني) گناهونه به یې وېنې شي.

د عبادت سند!

﴿۱۴﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ. (مسند أحمد ط الرسالة (۱۳ / ۱۹۸))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حدیث راوي دی: رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: څوک چې له ایمان سره د ثواب په نیت، رمضان کې ولاړه (عبادت) وکړي، مخکیني (کوچني) گناهونه به یې وېنې شي.

یادونه: ۱۳ او ۱۴ حدیثونو کې له ایمان سره د احتساب کلمه راغلي دا خبره ترې څرگنده ده، چې ایمانیاتو کې له هرې نېکې چارې او عبادت سره د ثواب نیت کول اړین او لازم دي. (فاروقي)

د مشکو خوشبويي!

﴿۱۵﴾ عَنِ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ، يَقُولُ: عَزَّ وَجَلَّ إِنَّمَا يَذُرُ شَهْوَتَهُ وَطَعَامَهُ وَشَرَابَهُ مِنْ أَجْلِي، قَالِصَوْمُ لِي، وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، كُلُّ حَسَنَةٍ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةٍ ضِعْفٍ، إِلَّا الصَّيَامَ فَهُوَ لِي، وَأَنَا أَجْزِي بِهِ. (مسند أحمد ط الرسالة (۵۹/۱۶))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: زما دې پر هغه ذات سوگند وي چې مې روح د هغه په لاس کې دی، د روژه تي د خولې بدل شوی بوی د الله تعالی په نزد د مشکو له خوشبويي نه غوره او ښایسته دی، بېشکه روژه تي زما له خاطرې نفسي خوندونه او غوښتنې، خوراک او خکاګ پرېږدي، دا زما لپاره روژه نيسي او زه به يې بدله ورکوم، د هرې نېکۍ بدله به يې يو پر لسو آن يو پر اووه سوه چنډونو ورکوم، مګر يوازې روژه، چې زما لپاره ده، د دې بدله به زه پخپله ورکوم.

يادونه: دې حديث کې روژه تي لپاره درې زېري دي، لومړی د خولې بوی يې د مشکو له خوشبويي څخه غوره دی، دويم، نېکي يې يو پر لسو او يو پر اووه سوه بدلېږي او تر ټولو ستر زېری دا دی چې الله تعالی روژه تي ته د روژې بدله پخپله ورکوي.

د قدر شپه!

﴿۱۶﴾ عَنِ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ يَقُمْ لَيْلَةَ الْقَدْرِ، إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ». (صحيح البخاري (۱۶/۱))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی:
رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: څوک چې د قدر په شپه له ايمان سره د ثواب په نيت د الله تعالى بنده گي ته ودرېږي، مخکيني گناهونه به يې وېشلی شي.

د خرما ونه!

﴿۱۷﴾ عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ مِنْ الشَّجَرِ شَجْرَةً لَا يَسْقُطُ وَرَقُهَا، وَإِنَّهَا مِثْلُ الْمُسْلِمِ، فَحَدَّثُونِي مَا هِيَ فَوَقَعَ النَّاسُ فِي شَجَرِ الْبَوَادِي قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: وَوَقَعَ فِي نَفْسِي أَنَّهَا التَّخْلَةُ، فَاسْتَحْيَيْتُ، ثُمَّ قَالُوا: حَدَّثْنَا مَا هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: هِيَ التَّخْلَةُ. (صحيح البخاري (۱/۲۲))

ژباړه: ابن عمر رضی الله عنه د حديث راوي دی:
رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: بېشکه په ونو کې يوه ونه داسې ده چې پانې يې نه غورزېږي او بېشکه دا ونه د مسلمان په څېر ده، تاسې راته ووايئ: دا کومه ونه ده؟
عبدالله بن عمر رضی الله عنه وايي: ماته په زړه کې واچول شو، چې دا د خرما ونه ده، مگر حيا مې وکړه او څه مې ونه ويل.
ناستو صحابه و وويل: اې د الله رسوله! تاسې يې راته ووايئ، دا کومه ونه ده؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: دا د خرما ونه ده.
دې حديث کې د مسلمان تشبېې د خرما له ونې سره ورکړل شوې، چې غور سره د دواړو پرتله وشي ځانگړنې يې څرگندېږي.

بدلون هرو مرو راخي انتظار كوه!

﴿۱۸﴾ عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَثَلُ الْمُؤْمِنِ مَثَلُ السُّنْبُلَةِ، تَسْتَقِيمُ مَرَّةً، وَتَخِرُّ مَرَّةً، وَمَثَلُ الْكَافِرِ مَثَلُ الْأَرْزَةِ، لَا تَزَالُ مُسْتَقِيمَةً حَتَّى تَخِرَّ، وَلَا تَشْعُرُ. (۱)

ژباړه: جابر رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: د مؤمن مثال د غنمو د وړي په څېر دی، کله سم، سیده درېږي او کله غورزېږي، چپه کېږي او د کافر مثال د شولو، (وريجو) د وړي په څېر دی، پر خپل ځای سم ولاړ وي (هواگانې) يې داسې وغورزوي، چې بيا يې هېڅ معلومات نه کېږي.

يادونه: حديث دليل دی، چې پر مؤمن ډول - ډول حالتونه راځي، ازمويل کېږي، کله پرې خوشحالي او کله پرې غم وي؛ مگر مؤمن به ثابت قدم اوسېږي بريمن بدلون د ده په برخه دی، ان شاء الله!

د خرما غوندي گټور شه!

﴿۱۹﴾ عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَثَلُ الْمُؤْمِنِ مَثَلُ النَّخْلَةِ، مَا أَخَذَتْ مِنْهَا مِنْ شَيْءٍ نَفَعَكَ.

(المعجم الكبير للطبراني (۴۱۱/۱۲))

ژباړه: د مؤمن مثال د خرما په څېر دی، څه چې ترې ترلاسه کېږي، گټه درته رسوي.

خواخوږي شی، اساني وکړئ او زېري خواره کړئ!

﴿۲۰﴾ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: يَسِّرُوا

وَلَا تُعَسِّرُوا، وَبَشِّرُوا، وَلَا تُنْفِرُوا. (صحيح البخاري (۱/۲۵))

ژباړه: انس بن مالک رضي الله عنه د حديث راوي دی:

چې رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: اساني کوئ او سختي مه کوئ، زېري ورکړئ او کرکه مه خوروی.

اسلام د اساني دين دی، الله تعالى خپلو بنده گانو ته هره چاره کې

اساني ايښې، قران کریم يې داسې رايادوي: (يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا

يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ) [البقرة: ۱۸۵]، الله تعالى پر تاسې اسانتيا راوستل

غواړي او سختي راوستل نه غواړي.

محمد مصطفی صلى الله عليه وسلم په هره چاره کې د اساني، مينې

او زېري خورولو او کولو سپارښتنه کړې.

د رحمت نبي و، د رحيم څښتن له لورې پرې د رحمت کتاب نازل شوی

و، د دې ټولو موخه د مؤمنانو په ژوند کې د اساني فرهنگ دودول،

خپلمنځي مينه، خواخوږي او د کافرانو په وړاندې سختي کول دي.

شېده، علم دی!

﴿۲۱﴾ عَنْ حَمْرَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، أَنَّ ابْنَ عُمَرَ، قَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ، أُتَيْتُ

بِقَدَحٍ لَبَنٍ، فَشَرِبْتُ حَتَّى إِنِّي لَأَرَى الرَّيَّ يَخْرُجُ فِي أَظْفَارِي، ثُمَّ

أَعْطَيْتُ فَضَلِي عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، قَالُوا: فَمَا أَوْلَتْهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ:

الْعِلْمَ. (صحيح البخاري (۱/۲۸))

ژباړه: حمزة د عبدالله بن عمر رضی الله عنه خوی د ابن عمر رضی الله عنه نه روایت کوي، ابن عمر رضی الله عنه وايي: له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه مې واوړېدل، ویل یې، زه ویده وم، په خوب کې راته د شېدو ډک لوبنی راوړل شو، ما شېدې وڅکلې، تردې چې ښه پرې مور شوم، بیا مې پا تي شېدې عمر بن الخطاب رضی الله عنه ته ورکړې، صحابه و ترې وپوښتل: د الله تعالی رسول! شېده مو څنگه تعبیر کړل؟ رسول الله صلی الله عليه وسلم وویل: په علم مې تعبیر کړل.

﴿۲۲﴾ إِنَّ اللَّهَ رَضِيَ لِهَذِهِ الْأُمَّةِ الْيُسْرَ وَ كَرِهَ لَهُمُ الْعُسْرَ، (قَالَهَا ثَلَاثَ

مَرَاتٍ) وَإِنَّ هَذَا أَخَذَ بِالْعُسْرِ وَ تَرَكَ الْيُسْرَ. (سلسلة الأحاديث الصحيحة (۴/ ۱۶۳۵)

ژباړه: بې شکه الله تعالی دې امت لپاره اساني خوښه کړې او سختي یې ورته بده گڼلې، (دا یې درې ځلې وویل) او ده سختي نیولې او اساني یې پرېښي ده.

علم خور کړئ!

﴿۲۳﴾ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: عَلِّمُوا، وَتَسَرُّوا، وَلَا تُعَسِّرُوا، وَإِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْكُتْ.

(مسند أحمد ط الرسالة (۴/ ۳۹))

ژباړه: ابن عباس رضی الله عنه د حدیث راوي دی: رسول الله صلی الله عليه وسلم ویلي: خلکو ته د علم ښودنه وکړئ، اساني کوئ او سختي مه کوئ، کله چې ستاسې یو کس غوسه شي؛ نو چوپ دې شي.

﴿۲۴﴾ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: بَيْتٌ فِي بَيْتِ خَالَتِي مَيْمُونَةَ، فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعِشَاءَ، ثُمَّ جَاءَ،

فَصَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ، ثُمَّ نَامَ، ثُمَّ قَامَ، فَجِئْتُ، فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ فَجَعَلَنِي
عَنْ يَمِينِهِ، فَصَلَّى خَمْسَ رَكَعَاتٍ، ثُمَّ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ، ثُمَّ نَامَ حَتَّى سَمِعْتُ
عَطِيطَهُ - أَوْ قَالَ: خَطِيطَهُ - ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الصَّلَاةِ. (صحيح البخاري (١/١٤١))

ژباړه: ابن عباس رضي الله عنهما وايي: د خپلې حاله (تورې) ميمونه
رضي الله عنها يه کور کې مې شپه وه، رسول الله صلى الله عليه وسلم د
ماسخوتن لمونځ وکړ، بيا کور ته راغی او په کور کې يې څلور رکعاته
لمونځ وکړ، بيا ويده شو، بيا پاڅېده، زه هم ورغلم او چپ اړخ ته يې
ودرېدم، رسول الله صلى الله عليه وسلم زه خپل ښي اړخ ته راوگرځولم،
پنځه رکعاته لمونځ يې وکړ، بيا يې دوه - دوه رکعاته نور هم وکړل، بيا
ويده شو، تر دې چې د هغه د خوب ځگېروي مې واورېده، بيا د (سبا)
لمانځه ته ووت.

﴿٢٥﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ
آتَاهُ اللَّهُ مَالًا، فَلَمْ يُؤَدِّ زَكَاتَهُ، مَثَلُ لَهُ مَالُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شُجَاعًا أَقْرَعًا، لَهُ
رَبِيبَتَانِ، يَأْخُذُ بِلَهْزِمَتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا مَالِكٌ، أَنَا كَنْزُكَ،
ثُمَّ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ: (وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ
فَضْلِهِ) [آل عمران: ١٨٠] إِلَى آخِرِ الْآيَةِ. (مسند أحمد مخرجا (١٤/٢٩٨))

ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه د حديث راوي دی:
رسول الله عليه وسلم ويلي: چا ته چې الله تعالى مال ورکړی وي او دا يې
زکات ورنه کړي، د قيامت په ورځ به يې له مال نه گنجی مار جوړ کړي
شي، چې پر تندي به يې دوه تور داغونه وي د (بخيل) پر وڅکيو به خوله
لگوي او ورته به وايي: زه دې مال او زه دې خزانه يم! بيا رسول صلى الله
عليه وسلم دا ايت ولوست:

ژباړه: کومو خلکو ته چې الله تعالى له خپل فضل نه ورکړه کړېده او بيا هغوی له بخيلۍ نه کار واخلي هغوی دې دا نه گڼي، چې دا بخيلي د هغو لپاره گټوره ده، نه، دا د هغو لپاره ډېره بده ده، څه شی چې هغوی په خپله شومتيا راغونډوي هماغه به د قيامت په ورځ د هغو د غاړې طوق شي د اسمانونو او ځمکې ميراث يوازې د الله دی او تاسې چې څه کوئ الله پرې خبر دی.

جنتي سرې!

﴿۲۶﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ أَعْرَابِيًّا جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ إِذَا عَمِلْتُهُ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ، قَالَ: تَعْبُدُ اللَّهَ لَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ الْمَكْتُوبَةَ، وَتُؤَدِّي الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ، قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَا أَزِيدُ عَلَى هَذَا شَيْئًا أَبَدًا، وَلَا أَنْقُصُ مِنْهُ، فَلَمَّا وُلِيَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا. (صحيح مسلم (۱/۴۴))

ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه وايي: يو باندېخي سرې، رسول الله صلى الله عليه وسلم ته راغی، ورته يې وويل: ای د الله استازیه! داسې يوه چاره راته وښايه چې پرکولو يې جنتي شم؟! رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: د الله تعالى بنده گي کوه او هېڅ بل شی ورسره مه شريکوه، د فرض لمانځه پاملرنه کوه، فرضي زکات ورکوه او د رمضان روژې نيسه، هغه باندېخي وويل: پر هغه ذات سوگند کوم چې روح مې د هغه په لاس کې دی، په دې به تل لپاره بل کوم څيز نه زياتوم او نه به پکې کمی کوم، کله چې سرې روان شو،

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: که د چا زړه غواړي چې جنتي سپری وگوري نو دې سپري ته دې وگوري.

﴿۲۷﴾ عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أُمِرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّ الْإِسْلَامِ، وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ. (صحيح البخاري (۱/۱۴))

ژباړه: عبدالله بن عمر رضی الله عنهما د حدیث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: ماته له خلکو سره د جنگېدلو حکم شوی، تر هغې چې د (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ) گواهي ورکړي، د لمانځه پاملرنه وکړي او زکات ورکړي، کله چې دوی دا چارې ترسره کړي، وينې او مالونه يې له ما وساتل، مگر د دې کلمې په حق سره او حساب يې پر الله تعالى دی.

د ايمان خوند!

﴿۲۸﴾ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ عَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: ذَاقَ طَعْمَ الْإِيمَانِ مَنْ رَضِيَ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا. (مسند أحمد مخرجا (۳/۲۹۹))

ژباړه: هغه چا د ايمان خوند خکلی دی چې د الله په ربوبیت، د اسلام په دين او د محمد صلى الله عليه وسلم په پېغمبري راضي شوی دی.

دې حدیث کې توحید د ربوبیت، د اسلام دين او محمدي رسالت درې هغه ستر ارزښتونه دي چې د ايمان خوند پرې معلومېدلی شي، هغوی ته دې مبارک وي چې دې درې واړو ته ژمن دي او په ايمان کې د حقیقت دې پولې ته رسېدلي دي.

﴿٢٩﴾ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ، قَالَ: رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ قَالَ: رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا، وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ. (سنن أبي داود (٢/٨٨))

ژباړه: ابو سعيد الخدري رضی الله عنه د حديث راوي دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: «خوک چې ووايي: په دې خوښ يم چې الله مې رب دی، اسلام مې دين دی او محمد صلى الله عليه وسلم مې پېغمبر دی، هغه لپاره جنت واجب شو.

د ايمان غوره څانگه!

﴿٣٠﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ - أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ - شُعْبَةً، فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ. (صحيح مسلم (٦٣/١))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: ايمان څه دپاسه اويا او يا څه دپاسه شپيته څانگې لري، تر ټولو غوره څانگه يې (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ده او کوچنی څانگه يې له لارې څخه د ضرري څيزونو لرې کول دي او حياء د ايمان يو څانگه ده.

يادونه: ايمان ونه ده او بېلابېل ايمانيات يې د څانگو بڼه لري، (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) يې غوره څانگه ده، دې کې توحيد د الوهيت ذکر دی او داسې توري دي چې نړۍ يې له مخې ودانه ده، يو لک څلورويشت زره پېغمبران هم ددې مضمون د خپرولو لپاره رالېږل شوي و.

په دې تورو اقرار، باور او عمل، ايمان دى او انكار ترېنه څرگند كفر دى، د لارې نه ضرر لري كول ټولنيز خير او هم ايمان دى او حياء بيا د ايمان سينگار دى.

څوك چې ايمان لري!؟

﴿۳۱﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، فَلْيُكْرِمْ صَيفَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، فَلَا يُؤْذِ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لَيْسَ كُتًّا. (مسند أحمد مخرجا (۴۵/۱۶))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حدیث راوی دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ویلي: «څوک چې پر الله تعالى او وروستی ورځ ايمان لري، گاونډي ته دې ضرر نه رسوي، څوک چې پر الله تعالى او وروستی ورځ ايمان لري، د خپل مېلمه درناوی دې وکړي او څوک چې پر الله تعالى او وروستی ورځ ايمان لري، نېکه وينا دې کوي، يا دې چوپ شي».

يادونه: ددې درېوو ايماني خويونو يوه ستره ځانگړنه دا ده، چې رسول الله صلى الله عليه وسلم پر الله عزوجل او د اخرت پر ورځ له ايمان سره تړلی دي، دغه راز دې حدیث نه دا گټه معلومېږي چې گاونډي ته ضرر رسول د ايمان خلاف چاره ده، د مېلمه درناوی، ايماني صفت دی او د پيغمبرانو پلار «ابراهيم عليه السلام» د دې ستر خوی بنسټگر دی، محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم هم له مېلمنو سره مينه کوله او هغوی سره د ښه چال چلند امر يې کړی، ښې خبرې سترې صدقې دي او چوپتيا کې ژغورنه ده.

❖ له بي گنهو خبرو چوپتيا غوره ده، لقمان حكيم رحمه الله زوى ته نصيحت
 كې ويلي و: «زويه! په چوپتيا هېڅكله نه يم پېنېمانه شوى».
 ❖ وايي چې د امام ابو حنيفه (نعمان بن ثابت رحمه الله) په گوتمه كې
 داسې ليكلي و: (قُلِ الْخَيْرُ أَوْ اسْكُتْ) خير وايه، يا چوپ اوسه.

محمدي قافلي نه مه وځئ!

﴿٣٢﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 مَنَ حَمَلَ عَلَيْنَا السَّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا، وَمَنْ غَشَّنا فَلَيْسَ
 مِنَّا. (مسند أحمد ط الرسالة (١٥/٢٣٢))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی:
 رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: څوک چې پر مور وسله پورته کړي،
 له مور نه دی او څوک چې له مور سره خیانت وکړي له مور څخه نه دی.
 يادونه: د محمد مصطفی صلى الله عليه وسلم، پر مسلمان امتي وسله پورته
 کول او يا له مسلمان سره خیانت کول، د نبوي اخلاقو خلاف چاره ده او په دې
 کې دا وېره شته چې انسان پرې د محمدي کاروان څخه ووځي.

د جوماتونو په چوپړ کې ايمان دی!

﴿٣٣﴾ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا
 رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَتَعَاهَدُ الْمَسْجِدَ فَاشْهَدُوا لَهُ بِالْإِيمَانِ، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى
 يَقُولُ: إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ
 وَآتَى الزَّكَاةَ. (سنن الترمذي ت شاكر (١٢/٥))

ژباړه: ابو سعيد رضی الله عنه د حديث راوي دی:
 رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: کله مو چې يو سړی وليد چې د
 جومات خدمت کوي، نو د هغه پر ايمان گواهي ورکړئ، ځکه الله تعالی

وايي: «بي شکه د الله جوماتونه هغوی ودانوي، چې پر الله تعالى او د اخرت په ورځ ايمان لري، د لمانځه لحاظ ساتي او زکات ورکوي او يوازې له الله تعالى نه په زړه کې وېره لري.

نبوي منبر او جنتي باغچه!

(٣٢) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ الْمَازِنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ. (صحيح البخاري (٦١/٢))

ژباړه: عبدالله بن زيد المازني رضی الله عنه د حديث راوي دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: زما د کور او منبر په منځ کې، له جنتي باغونو څخه یوه باغچه ده.

(٣٥) عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ قَوَائِمَ مِنْبَرِي هَذَا رَوَاتِبٌ فِي الْجَنَّةِ». (السنن الكبرى للنسائي (٣٨٦/١))

ژباړه: بې شکه زما ددې منبر ستنې په جنت کې ځانگړې درجې دي.

گرانبيه قدمونه!

(٣٦) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: حِينَ يَخْرُجُ الرَّجُلُ مِنْ بَيْتِهِ إِلَى مَسْجِدِهِ، فَرَجُلٌ تَكْتَبُ حَسَنَةً وَرَجُلٌ تَمْحُو سَيِّئَةً. (سنن النسائي (٤٢/٢))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه له نبي صلی الله علیه وسلم نه روايت کړی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: څه وخت چې سپړی له کوره د (لمانځه په نيت) جومات لور ته روان شي، په يو قدم ورته نېکي ليکل کېږي او په بل قدم يې گناه لرې کېږي.

﴿٣٧﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الْمَلَائِكَةُ تُصَلِّي عَلَى أَحَدِكُمْ مَا دَامَ فِي مُصَلَّاهُ الَّذِي صَلَّى فِيهِ، مَا لَمْ يُحَدِّثْ، تَقُولُ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ.

(صحيح البخاري، ٤٤٥، مسند أحمد ط الرسالة (٢٠٨/١٦))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: بې شکه پرېنتې ستاسې يو کس ته تر هغې دعا کوي، خو پورې چې دا کس پر خپل جانماز ناست وي، چېرې يې چې لمونځ کړی وي، تر هغې چې بې اودسه شوی نه وي، پرېنتې ورته داسې دعا کوي: ای الله! بښنه ورته وکړې! ای الله رحم پرې وکړې.

د ټولې هاخوا کفر دی!

﴿٣٨﴾ عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: بَيْنَ الْكُفْرِ

وَالْإِيمَانِ تَرْكُ الصَّلَاةِ. (سنن الترمذي تبشار (٣٠٩/٤))

ژباړه: جابر رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د کفر او ايمان په منځ کې (پوله) يوازې د لمانځه پرېښودل دي.

﴿٣٩﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْعَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ، فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ

كَفَرَ. (المستدرک على الصحيحين للحاکم (٤٨/١))

ژباړه: عبدالله بن بريدة رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: زموږ او د کافرانو په منځ کې (حد) فاصل (لمونځ دی، څوک چې لمونځ یربردی، کافر کېږي.

در خصتېدونکي لمونځ!

﴿۳۰﴾ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: عِظْنِي وَأَوْجِزْ، فَقَالَ: إِذَا قُمْتَ فِي صَلَاتِكَ فَصَلِّ صَلَاةَ مُؤَدِّعٍ، وَلَا تَكَلِّمْ بِكَلَامٍ تَعْتَدِرُ مِنْهُ غَدًا، وَاجْمَعْ الْإِيَّاسَ مِمَّا فِي يَدَيْ النَّاسِ. (مسند احمد مخرجا (۳۸/۴۸۴))

ژباړه: ابو ايوب انصاري رضي الله عنه وايي:

يو سړی نبي صلی الله عليه وسلم ته راغی، ویې ویل: نصیحت راته وکړه او لنډ یې کړه.

رسول الله صلی الله عليه وسلم ورته وویل: کله چې لمانځه ته درېږې؛ نو د رخصت اخیستونکي په څېر لمونځ کوه او داسې خبرې مه کوه چې سبا یې په اړه عذر او بښنه غواړې او له هغه څه نه دې هیلې راټولې کړه چې د خلکو په لاس کې دي.

د جمعي سحر!

﴿۳۱﴾ أَفْضَلُ الصَّلَوَاتِ عِنْدَ اللَّهِ صَلَاةُ الصُّبْحِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِي جَمَاعَةٍ. (حلیة الأولیاء وطبقات الأصفیاء (۷/۲۰۷)، سلسله الأحادیث الصحیحة، ۴/۱۵۶۴)

ژباړه: د الله تعالی په نزد تر ټولو غوره لمونځ د جمعي د سحر لمونځ دی په جمعي سره.

یادونه: دا حدیث په دې دلیل دی چې د جمعي په ورځ د سحر لمونځ له جمعي سره ډېر غوره عمل دی.

دغه راز دې حدیث کې درې ستر ارزښتونه را جمع شوي:

لومړی د سبا لمونځ چې دا غوره لمونځ دی او وخت یې هم غوره او برکتی وخت دی، د صحیح حدیث په بنسټ پرېښتې هم د سبا د لمانځه وخت کې حاضرېږي، نبوي احادیثو کې یې هم ډېر فضیلت بیان شوی،

دويم ارزښت د جمعې ورځ ده چې دې ته نبوي احاديثو کې سيد الاياه (د ورځو سرداره) ويل شوې دا ورځ ډېر ستر فضليتونه او ځانگړنې لري، دريم ارزښت پکې د جمعې د لمانځه ښودل شوی، د جمعې لمونځ هم ستر فضليت لري، يو ستر فضليت يې دا دی چې د ځانته لمانځه نه د بېلابېلو احاديثو پر بنسټ په ۲۷/۲۵ او ۵۰ درجو زيات غوره والی لري. نو همدې ارزښتونو ته په پام د جمعې د سبا لمونځ په جمع سره ستره ايماني چاره ده.

علم مه پټوي!

﴿۳۲﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ سَأَلَ عَنْ عِلْمٍ عَلِمَهُ ثُمَّ كَتَمَهُ أُجِمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِلِجَامٍ مِنْ

نَارٍ. (سنن الترمذي ت بشار (۴/۳۲۶))

ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: له چا نه چې د څه مسئلې په اړه پوښتنه وشي او ده ته معلومه وي، بيا يې پټه کړي او ځواب ونه وايي، د قيامت په ورځ به ورته د اور واگي په خوله کې واچول شي.

﴿۳۳﴾ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: نَضَرَ اللَّهُ امْرَأً سَمِعَ مِنَّا حَدِيثًا، فَحَفِظَهُ حَتَّى يُبَلِّغَهُ، قَرَبَ حَامِلٍ فَفَقِهَ إِلَى مَنْ هُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ، وَرَبَّ حَامِلٍ فَفَقِهَ لَيْسَ

بَفَقِيهِ. (سنن أبي داود (۳/۳۲۲))

ژباړه: زيد بن ثابت رضي الله عنه د حديث راوي دی وايي:

له رسول الله صلى الله عليه وسلم و سلم څخه مې اورېدلي، چې ويل يي: الله عزوجل دې هغه کس تر وتازه ولري، چې زموږ حديث اوري او ياد يې کړي او نورو ته يې ورسوي ډېر ځلې د علم باروونکي، علم داسې چاته

رسوي چي هغه له ده څخه ډېر پوه وي او ډېر ځلي د علم بارونكي عالم نه وي.

بي علمه فتوا!

﴿۳۳﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَفْتِيَ بِغَيْرِ عِلْمٍ كَانَ إِثْمُهُ عَلَى مَنْ أَفْتَاهُ، زَادَ سُلَيْمَانُ الْمَهْرِيُّ فِي حَدِيثِهِ، وَمَنْ أَشَارَ عَلَى أَخِيهِ بِأَمْرٍ يَعْلَمُ أَنَّ الرُّشْدَ فِي غَيْرِهِ فَقَدْ خَانَهُ، وَهَذَا لَفْظُ سُلَيْمَانَ. (سنن أبي داود (۳/۳۲۱))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: «چاته چې له پوهې پرته د يوې مسئلې په اړه فتوا ورکړي شوه، گناه يې پر مفتي ده»، (د سليمان المهري حديث کې دا برخه زياته شوې) «او څوک چې خپل مسلمان ورور ته د يو داسې کار په اړه مشوره ورکړي او دا پوهېږي چې نېکښه په بل کې ده (يانې ناسمه مشوره ورکړي) نو بې شکه ده له هغه سره خيانت وکړ، د سليمان د روايت الفاظ دي».

دعوتگر شه، چې د سرو اوبسانو مالک شي!

﴿۳۵﴾ عَنْ سَهْلِ بْنِ يَعْنَى بْنِ سَعْدٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: وَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِهَذَاكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ التَّعَمِّ. (سنن أبي داود (۳/۳۲۲))

ژباړه: سهل بن سعد رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: سوگند پر الله! چې الله عزوجل ستا په لارښوونه يو کس ته هدايت وکړي، تالپاره د سرو اوبسانو نه غوره دی.

سهارنى شېبې مو پر علم سينگارې كړئ!

﴿٣٦﴾ عَنْ أَبِي أَمَامَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ عَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ لَا يُرِيدُ إِلَّا أَنْ يَتَعَلَّمَ خَيْرًا أَوْ يَعْلَمَهُ، كَانَ لَهُ كَأَجْرِ حَاجٍّ تَامًا حِجَّتُهُ. (المعجم الكبير للطبراني (٩٤/٨))

ژباړه: ابو امامه رضی الله عنه، له رسول الله صلی الله علیه وسلم نه روایت کړې، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: څوک چې سبا وختي جومات ته لاړ شي، يوازینی اراده يې دا وي چې څه خیر زده کړي، يا يې بل چا ته ورزده کړي، ده لپاره د هغه حج کوونکي برابر ثواب دی چې پوره حج يې کړی وي.

طالب العلم ته ستر زېږی؟!!

﴿٣٧﴾ عَنْ وَائِلَةَ بِنِ الْأَسْقَعِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ طَلَبَ عِلْمًا فَأَدْرَكَهُ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ كِفْلَيْنِ مِنَ الْأَجْرِ، وَمَنْ طَلَبَ عِلْمًا فَلَمْ يُدْرِكْهُ كَتَبَ اللَّهُ كِفْلًا مِنَ الْأَجْرِ. (المعجم الكبير للطبراني (٦٨/٣٢))

ژباړه: وائله بن الاسقع رضی الله عنه د حدیث راوي دی: رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: څوک چې علم ولټوي او ويې مومي، الله تعالی ورته دوه برخې بدله لیکي او څوک يې چې ولټوي او ويې نه مومي، هغه لپاره يوه برخه اجر او بدله ده.

د حکمت خبره!

﴿٣٨﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْكَلِمَةُ الْحِكْمَةُ ضَالَّةٌ الْمُؤْمِنِ، فَحَيْثُ وَجَدَهَا فَهُوَ أَحَقُّ بِهَا. (سنن الترمذي ت بشار (٣٤٨/٤))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی:
رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د حکمت خبره د مؤمن ورکه ده،
چېرې يې چې ومومي، د ده حق دی.

ایمانی پولې او رنگین وېښتان!

﴿٢٩﴾ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نَهَى عَنْ نَتْفِ الشَّيْبِ. (سنن النسائي (١٣٦/٨))

ژباړه: عمرو بن شعيب رضي الله عنه د حديث راوي دی:
رسول الله صلى الله عليه وسلم د سپينو وېښتانو له ايستلو څخه منع
کړې ده.

سنن ابن ماجه کې د عمرو بن شعيب رضي الله عنه په روايت هم دا
حديث راغلی، مگر دا الفاظ پکې زيات دي: (هُوَ نُورُ الْمُؤْمِنِ) او دا
سپين وېښتان د مؤمن لپاره نور او رڼا ده.

﴿٥٠﴾ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: غَيَّرُوا
الشَّيْبَ، وَلَا تَشَبَّهُوا بِالْيَهُودِ. (سنن النسائي (١٣٧/٨))

ژباړه: ابن عمر رضي الله عنه د حديث راوي دی:
رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د سپينو وېښتانو رنگ بدل کړئ او
له يهوديانو سره ورته والی مه کوئ.

خوشبويي به نه مومي!

﴿٥١﴾ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، رَفَعَهُ أَنَّهُ قَالَ: قَوْمٌ يَخْضِبُونَ بِهَذَا السَّوَادِ آخِرَ
الزَّمَانِ كَحَوَاصِلِ الْحَمَامِ، لَا يَرِيحُونَ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ. (سنن النسائي (١٣٨/٨))

ژباړه: له ابن عباس رضي الله عنهما څخه مرفوع حديث روايت دی،
رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: په وروستی زمانه کې به ځينې

خلک د کوترو د ججورو په خېر په تور رنگ وېښتان رنگوي، دوی به د جنت خوشبويي نه مومي.

سپينه ونه!

﴿۵۲﴾ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: أَتَى بِأَبِي قُحَافَةَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ وَرَأْسُهُ وَلِحْيَتُهُ كَالثَّغَامَةِ بَيَاضًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: غَيِّرُوا هَذَا بِشَيْءٍ، وَاجْتَنِبُوا السَّوَادَ. (صحيح مسلم ۱/۱۶۶۳)

ژباړه: جابر بن عبدالله رضي الله عنهما وايي: د مکې د فتحې په ورځ ابو قحافه د ابوبکر صديق رضي الله عنه پلار، رسول الله صلى الله عليه وسلم ته راوستلی شو، سره ږیره يې د سپينې ونې په خېر سپينه گرځېدلې وه.

رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: د ده د وېښتانو سپينوالی يې په څه شي سره بدل کړئ او له تور رنگ نه ځان وساتئ.

نوراني وېښتان!

﴿۵۳﴾ عَنْ بِنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الشَّيْبُ نُورُ الْمُؤْمِنِ، لَا يَشِيبُ رَجُلٌ شَيْبَةً فِي الْإِسْلَامِ إِلَّا كَانَتْ لَهُ بِكُلِّ شَيْبَةٍ حَسَنَةٌ وَرَفَعَتْ بِهَا دَرَجَةً. (سلسلة الأحاديث الصحيحة ۳/۲۴۷)

ژباړه: عبدالله بن عمرو رضي الله عنهما د حديث راوي دی، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: سپين وېښتان د مؤمن لپاره رڼا ده، هېڅ يو سړی په اسلام کې نه سپين ږيری کېږي، مگر هغه لپاره د هر سپين وېښته بدله کې يوه نېکي ده او هم يې پرې يوه درجه لوړولی شي.

سپېڅلی زړه!

﴿٥٢﴾ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، قَالَ: قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا بُنَيَّ، إِنَّ قَدْرَتَ أَنْ تُصْبِحَ وَتُمْسِيَ لَيْسَ فِي قَلْبِكَ غِشٌّ لِأَحَدٍ فَا فَعَلْ، ثُمَّ قَالَ لِي: يَا بُنَيَّ وَذَلِكَ مِنْ سُنَّتِي، وَمَنْ أَحْيَا سُنَّتِي فَقَدْ أَحَبَّنِي، وَمَنْ أَحَبَّنِي كَانَ مَعِي فِي الْجَنَّةِ. (سنن الترمذي ت شاكر (٤٦/٥))

ژباړه: سعيد بن المسيب له انس بن مالک رضی الله عنه نه روایت کړې، انس رضی الله عنه وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم راته وويل: «زوی گوټيه! که دې وس وي چې په داسې حال کې سبا و بېگاه کړې چې زړه کې دې هېچا ته هم څه بدنيتي نه وي، نو دا کار کوه، بيا يې راته وويل: «زوی گوټيه! دا کار زما له سنتو څخه دی، څوک چې زما سنت ژوندي کړي، له ما سره يې مينه وکړه او څوک چې له ما سره مينه وکړي، په جنت کې به راسره ملگری وي.»

٧٠ ځلي معافي!!

﴿٥٥﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ يَقُولُ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَمْ نَعْفُو عَنِ الْخَادِمِ؟ فَصَمَتَ، ثُمَّ أَعَادَ عَلَيْهِ الْكَلَامَ، فَصَمَتَ، فَلَمَّا كَانَ فِي الثَّالِثَةِ، قَالَ: اغْفُوا عَنْهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ سَبْعِينَ مَرَّةً. (سنن أبي داود (٢٤١/٤))

ژباړه: عبدالله بن عمرو رضی الله عنهما وايي: يو سړی رسول الله صلى الله عليه وسلم ته راغی، وپې ويل: ای د الله رسوله! خپل خدمتگار ته څومره معافي وکړم؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم چوپ شو، بيا يې خبره راوگرځوله.

رسول الله صلى الله عليه وسلم بيا چوپ شو، دريم ځل کې يې ورته وويل: خدمتگار ته دې په ورځ کې اويا ځلې معافي کوه. دې ته ورته حديث مسند احمد کې هم راغلی.

خدمتگار مو په مينه او بسنه ونازوي!

﴿۵۶﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، أَنَّ رَجُلًا أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ لِي خَادِمًا يُسِيءُ وَيَظْلِمُ أَفَأُضْرِبُهُ، قَالَ: تَعْفُو عَنْهُ كُلَّ يَوْمٍ سَبْعِينَ مَرَّةً. (مسند أحمد مخرجا (۴۵۳/۹))

ژباړه: عبدالله بن عمر بن الخطاب رضی الله عنهما وايي: يو سړی نبي صلی الله عليه وسلم ته راغی، ویې ویل: ای د الله رسوله! زما يو خدمتگار دی، تل راسره ظلم او ناوړه چلند کوي، ايا وهلی یې شم؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: په هره ورځ کې ورته اويا ځلې معافي کوه.

﴿۵۷﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمْ بِطَعَامِهِ، فَلْيُقْعِدْهُ مَعَهُ، أَوْ لِيَتَاوَلْهُ مِنْهُ، فَإِنَّهُ هُوَ الَّذِي وَبِيَ حَرَّةٌ، وَدُخَانَةٌ. (مسند أحمد مخرجا (۳۰۰/۷))

ژباړه: عبدالله بن مسعود رضی الله عنه د حديث راوي دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ویلي: کله چې ستاسې کوم کس ته خپل خدمتگار خواړه راوړي، نو هغه دې له ځانه سره کېنوي يا دې د خوړو څه برخه ورکړي، ځکه دا هغه کس دی چې پر ځان یې د اور تپ او لوگی قبول کړی دی.

گاوندی دی خہ وایي!؟

﴿٥٨﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَيْفَ لِي أَنْ أَعْلَمَ إِذَا أَحْسَنْتُ، وَإِذَا أَسَأْتُ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا سَمِعْتَ جِيرَانَكَ يَقُولُونَ: قَدْ أَحْسَنْتَ، فَقَدْ أَحْسَنْتَ، وَإِذَا سَمِعْتَهُمْ يَقُولُونَ: قَدْ أَسَأْتُ، فَقَدْ أَسَأْتُ. (مسند أحمد مخرجا (٣٥٧/٦))

ژباړه: عبدالله بن مسعود رضي الله عنه د حديث راوي دی، وایي: یو سړی رسول الله صلی الله علیه وسلم ته راغی او ترې یې وپوښتل: څنگه ځان ته معلوم کړم، چې زه نېکو کار یم؛ رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته وویل: کله دې چې له گاوندیانو څخه واورېدل، چې ته نېکو کار یې بیا نو په ریښتیا، ته نېکو کار یې او کله دې، چې له خپلو گاوندیانو څخه واورېدل چې ته بد او ناکاره انسان یې بیا نو ته ناکاره انسان یې.

د تېر حديث لپاره دویم حديث يې د شاهد په ډول راوړی:

﴿٥٩﴾ «عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ إِذَا أَنَا عَمِلْتُ بِهِ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ. قَالَ: كُنْ مُحْسِنًا، قَالَ: كَيْفَ أَعْلَمُ أَنِّي مُحْسِنٌ؟ قَالَ: سَلْ جِيرَانَكَ، فَإِنْ قَالُوا: إِنَّكَ مُحْسِنٌ فَأَنْتَ مُحْسِنٌ، وَإِنْ قَالُوا: إِنَّكَ مُسِيءٌ فَأَنْتَ مُسِيءٌ». (هذا حديث صحيح على شرط الشيخين، ولم يُخرجاه). (المستدرک على الصحيحين للحاکم (٥٣٤/١))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی وایي: یو سړی رسول الله صلی الله علیه وسلم ته راغی و یې وویل: ای د الله پېغمبره!

داسې يوه چاره راته وښايه، چې پر کولو يې جنتي شمه؛ رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: نېکو کار شه! سړي وويل: څنگه دا معلومه کړم، چې زه نېکو کار يم؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: له گاونډيانو دې پوښتنه وکړه، که هغوی وويل: چې ته نېکو کار يې، بيا نو ته نېکو کار يې او که هغوی وويل: چې ته بد کار يې بيا نو ته بد کار يې، دا حديث د شيخينو پر شرط سم دی.

يادونه: دواړو حديثونو کې دا خبره روښانه ده چې د يو مؤمن انسان، احسان او ښه سپړتوب په معامله او کاروبار کې معلومېږي او بدوالی يې هم په معامله کې معلومېږي، پر همدې بنسټ اړينه ده چې له نورو سره ټولنيز ژوند او کاروباري معاملو کې له اخلاص، رښتنيولۍ او احسان څخه کار واخلو.

حديث جبريل کې احسان داسې تعريف شوی:

﴿ ٦٠ ﴾ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ

يُرَاكَ. (صحيح مسلم (۱/۳۷))

ژباړه: په داسې طريقه د الله تعالى بنده گي کوه، گوا چې هغه گورې، که ته هغه نه شي ليدلې؛ نو هغه (الله تعالى) خو دې گوري.

يادونه: په عباداتو کې احسان ستره مرتبه ده، دا هغه مرتبه ده چې د بنده زړه پکې له الله سره يو ځای کېږي، هغه مناجات گټور او خوندي وي چې بنده د احسان رسې نيولې وي او د همدې غزېدلې رسې په وسيله د کائناتو له خالق سره وصل وي.

دوه شرعي سندونه: سلام او بنکلی کلام!

﴿ ۶۱ ﴾ عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ شَرِيحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ يَدْخِلُنِي الْجَنَّةَ قَالَ: إِنَّ مِنْ مُوجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ بَدَلُ السَّلَامِ، وَحُسْنُ الْكَلَامِ. (المعجم الكبير للطبراني (۱۸۰ / ۲۲))

ژباړه: مقدم بن شريح له خپل نيکه نه روايت کړی، وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم ته مې وويل: ای د الله رسوله! داسې يو عمل راته وښايه چې جنتي شم؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: بې شکه، د سلام د خواب ورکړه او بڼې خبرې کول، د بڼښې واجبونکي دي.

د تسبیح او استغفار جوړه!

﴿ ۶۲ ﴾ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكثِرُ مِنْ قَوْلٍ: (سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ) قَالَتْ: فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَأَيْكَ تَكثُرُ مِنْ قَوْلٍ: (سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ؟) فَقَالَ: خَبَّرَنِي رَبِّي أَنِّي سَأَرَى عَلَامَةً فِي أُمَّتِي، فَإِذَا رَأَيْتَهَا أَكثَرْتُ مِنْ قَوْلٍ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ، فَقَدْ رَأَيْتَهَا، إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ، وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا، فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَأَسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا. (النصر: ۳)

ژباړه: أم المؤمنین عائشه رضي الله عنها وايي:

رسول الله صلى الله عليه وسلم به (سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ) کلمې ډېرې ويلې، عائشه رضي الله عنها وايي: ما ورته وويل: ای د الله رسوله! تاسې گورم چې دا کلمات ډېر ډېر وايئ؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: عائشي! رب مي راته خبر راکړی چې اُمت کې به يوه علامه او نښه گورم.

له کله راهيسې مې چې هغه نښه ليدلې د (سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَاتُوبُ إِلَيْهِ) کلمو ويل مې ډېر کړي او هغه نښه مې وليده چې (کله د الله تعالى مرسته راشي او بری در په برخه شي او (ای پېغمبره!) ته به ووينې چې خلک ډلې - ډلې د الله تعالى په دين کې داخلېږي، نو د خپل رب له ثنا او ستاينې سره د هغه پاکي بيان کړه او له هغه څخه بښنه غواړه، بې شکه هغه ستر توبه قبلوونکی دی.

يادونه: دې حديث کې د تسبیح سره د استغفار ياد جوړه راغلی او دا دليل دی چې تسبیح ځانته عمل دی او استغفار ځانته عمل دی، يو د بل پر ځای نه حسابېږي، پر همدې بنسټ مؤمن نارينه او ښځينه ته په کار دي چې د هر يو په خپل ځای کې پاملرنه وکړي.

دتسبیح او استغفار دويمه جوړه!

﴿۶۳﴾ عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ يُكثِرُ أَنْ يَقُولَ فِي رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي. (مسند أحمد ط الرسالة (۲۱۸/۴۱))

ژباړه: أم المؤمنین عائشه رضی الله عنها وايي:

رسول الله صلى الله عليه وسلم به په رکوع او سجده کې دا کلمات ډېر ډېر ويل:

(سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي).

د رزق کونجیانی!

استغفار:

﴿۶۴﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَكْثَرَ مِنَ الْاسْتِغْفَارِ، جَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرَجًا، وَمِنْ كُلِّ ضِيقٍ مَخْرَجًا، وَرَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ. (مسند أحمد مخرجا (۱۰۴/۴))

ژباړه: عبدالله بن عباس رضی الله عنهما د حدیث راوی دی: رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: څوک چې ډېر استغفار وایي، الله تعالی به ورته له هر غم او هرې تنگسې نه خلاصی ورکړي او له داسې لوري به روزي ورکړي شي چې د ده په گومان کې به هم نه وي.

د عملنامې سینگار!

﴿۶۵﴾ عَنْ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عِرْقٍ قَالَ، سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ بُسْرِ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: طُوبَى لِمَنْ وَجَدَ فِي كِتَابِهِ اسْتِغْفَارًا كَثِيرًا. (السنن الكبرى للنسائي (۱۷۱/۹))

ژباړه: محمد بن عبدالرحمن بن عرق وایي د عبد الله بن بسر رضي الله عنه نه مې اورېدلي ويل يې، چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: هغه چا لپاره خوشحالي ده، چې په عملنامه کې یې ډېر استغفار وموندل شي.

یادونه: استغفار شرعي سند دی او د هرې ستونزې حل په استغفار ویلو کې دی.

استغفار او توبه د گناهونو لپاره پاکوالی او د رزق زیاتوالی دی، استغفار د رزق د خزانو کیلي ده، له هر ډول مالي، روهي او مانیزو ستونزو څخه د خلاصون لپاره دا کیلي وکاروی، الله تعالی به هرو مرو درته د ژغورنې لارې چارې برابرې کړي، د قرآني آیاتونو په استناد ډېری پیغمبرانو خپلو

قومونو ته د استغفار ويلو امر كړی و، او دا يې د الله تعالى د رحمت
بنايسته ژوند او هر اړخيز قوت لپاره نسخه بنودلې.

تقوا او بنايسته اخلاق!

﴿۶۶﴾ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اتَّقِ
اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ، وَاتَّبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا، وَخَالِقِ النَّاسَ بِحُلَّةِ

حَسَنِ. (سنن الترمذي ت بشار (۴۲۳/۳))

ژباړه: ابو ذر رضي الله عنه د حديث راوي دی:

وايي رسول الله صلى الله عليه وسلم راته ويلي: چېرې چې يې،
د الله تعالى نه وپرېږه! نېکي له گناه پسې کړه چې له منځه يې يوسي او
له خلکو سره په ښو خوښو چال چلن کوه.

خوشحالوونکي عملنامه!

﴿۶۷﴾ عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَحَبَّ أَنْ تَسْرَهُ صَحِيفَتُهُ فَلْيَكْتُرْ فِيهَا مِنْ

الِاسْتِغْفَارِ. (صحيح الجامع الصغير وزيادته (۱۰۳۳/۲))

ژباړه: زبير بن عوام رضي الله عنه نه روايت دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د چا چې دا خوښېږي چې د
خپلې عملنامې په ليدلو خوشحاله شي؛ نو استغفار دې پکې ډېر کړي.

توکل: له زړه نه پر الله تعالى اعتماد او باور کول!

﴿۶۸﴾ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ، قَالَ: رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ، لَوْ تَوَكَّلُونَ عَلَى اللَّهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ، لَرَزَقَكُمْ اللَّهُ كَمَا يَرزُقُ الطَّيْرَ،

تَعْدُو وَخِمَاصًا، وَتَعُوذُ بِطَانًا. (صحيح ابن حبان - مخرجا (۵۰۹/۲))

ژباړه: عمر بن الخطاب رضی الله عنه د حدیث راوي دی:
رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: که چېرې له زړه نه تاسې، پر الله
تعالی حق اعتماد او باور وکړئ، نو الله به داسې روزي درکړي، څنگه
روزي چې مرغانو ته ورکوي، سهار مهال تشې گېډې وځي او ماښام
مهال ډکې گېډې ځالو ته راگرځي.

د جنت باغ!

(۶۹) عَنْ ثُوْبَانَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا عَادَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ لَمْ يَزَلْ فِي خُرْفَةِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَرْجِعَ» (صحیح مسلم، ۲۵۶۸)

ژباړه: ثوبان رضي الله عنه د حدیث راوي دی:
رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: بې شکه مسلمان چې کله د خپل
مسلمان ورور د ناروغۍ پوښتنې ته لار شي، تر بېرته را گرځېدلو پورې د
جنت په باغ کې وي.

علم د ژغورني سند دی!

(۷۰) عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اغْدُ عَالِمًا، أَوْ مُتَعَلِّمًا، أَوْ مُسْتَمِعًا، أَوْ مُحِبًّا، وَلَا تَكُنِ الْخَامِسَةَ فَتَهْلِكَ. (المعجم الأوسط (۵/ ۲۳۱))

ژباړه: عبد الرحمن بن ابي بكرة رضي الله عنه له خپل پلار نه روايت
کړی، وايي: له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه مې اورېدلي ويل يې:
عالم شه، يا زده کوونکی شه، يا اورېدونکی شه، يا له دوی سره مينه
کوونکی شه او پنځم مه جوړېږه چې هلاکېږي.

حج و عمره!

﴿٤١﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَابِعُوا بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ، فَإِنَّهُمَا يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَالذُّنُوبَ كَمَا يَنْفِي الْكَبِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ، وَالذَّهَبِ، وَالْفِضَّةِ، وَلَيْسَ لِلْحَجَّةِ الْمَبْرُورَةِ ثَوَابٌ إِلَّا الْجَنَّةُ. (سنن الترمذي ت بشار (١٦٧/٢))

ژباړه: عبدالله بن مسعود رضی الله عنه د حدیث راوی دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: حج او عمره يو بل پسې وکړئ، بې شکه دا دواړه فقر او گناهونه داسې له منځه وړي څنگه چې د پښ بنی د اوسپنې، سرورزو او سپين زرو خیري له منځه وړي او د مبرور حج بدله یوازې جنت دی.

﴿٤٢﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَابِعُوا بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ فَإِنَّهُمَا يَنْفِيَانِ الذُّنُوبَ كَمَا يَنْفِي الْكَبِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ. (السنن الكبرى للنسائي (٩/٤))

ژباړه: ابن عباس رضی الله عنه د حدیث راوی دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: حج او عمره يو بل پسې وکړئ بې شکه دا دواړه، گناهونه داسې له منځه وړي څنگه چې د پښ بنی د اوسپنې خیري له منځه وړي.

❖ د گران پېغمبر صلى الله عليه وسلم، دا دواړه حدیثونه په دې دلیل دي چې حج و عمره رزق زیاتوي، فقر او بې وزلي له منځه وړي، دواړو حدیثونو کې نبوي تشبیه نه معلومېږي، چې د حج و عمرې منځ کې پرلپسې والی د روزی کیلي ده، بلکې د فقر د له منځه وړلو سر بېره بله ستره ځانگړنه یې دا ده، چې گناهونه هم له منځه وړي.

خپلوي پال:

﴿٤٣﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ، وَأَنْ يُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ، فَلْيَصِلْ رَحْمَتَهُ. (صحيح البخاري (٥/٨))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی، وايي: له رسول الله صلى الله عليه وسلم نه مې اورېدلي دي ويل يې: د چا چې دا خوبېږي، چې روزي يې پراخه شي او عمر يې برکتي شي؛ نو خپلوي دې پالي.

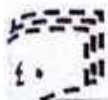
﴿٤٤﴾ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ، وَيُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ، فَلْيَصِلْ رَحْمَتَهُ. (صحيح البخاري (٥/٨))

ژباړه: انس بن مالک رضی الله عنه د حديث راوي دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: څوک چې د روزی له پراخۍ سره مينه لري او دا يې خوبېږي چې عمر يې اوږد شي نو خپلوي دې پالي.

﴿٤٥﴾ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَبْتَلِي عَبْدَهُ بِمَا أَعْطَاهُ، فَمَنْ رَضِيَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ بَارَكَ اللَّهُ لَهُ فِيهِ وَوَسَّعَهُ، وَمَنْ لَمْ يَرْضَ لَمْ يُبَارِكْ لَهُ فِيهِ. (١)

ژباړه: بې شکه الله تبارک و تعالی د خپل بنده ازموینه اخلي، په هغه څه کې چې ده ته يې ورکړي وي، که څوک پر خپله ټاکلې برخه راضي شي او قناعت وکړي، الله تعالی پکې برکت اچوي او نوره يې هم پراخوي او

١ سلسله الأحاديث الصحيحة (٢١٥/٤) أخرجه أحمد (٢٤/٥) عن أبي العلاء بن الشيخ حدثني أحد بني سليم - ولا أحسبه إلا قد رأى رسول الله صلى الله عليه وسلم - فذكره. وهذا إسناد صحيح على شرط مسلم، وجهالة الصحابي لا تضر.

خوک چي د الله تعالى له لوري پر خپله برخه راضي نه شي، الله تعالى يې بې برکته پرېږدي، يانې برکت پکې ورته نه اچوي.

د خپلوی پاللو سترې گټې!

﴿٤٦﴾ عَنْ عَلِيٍّ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُمَدَّ لَهُ فِي عُمُرِهِ، وَيُوسَّعَ لَهُ فِي رِزْقِهِ، وَيُدْفَعَ عَنْهُ مِيتَةُ الشُّوْءِ، فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَلْيَصِلْ رَحْمَهُ. (مسند أحمد مخرجا (٣٨٧/٢))

ژباړه: علي بن ابي طالب رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: خوک چې د عمر په اوږدېدلو، د رزق په پراخېدلو او د ناکاره مرگ نه په خلاصېدلو خوشحالیږي له الله تعالى دې وېرېږي او خپلوي دې پالي.

دا حديث په دې دليل دی، چې تقوا او خپلوي پالل، عمر کې برکت اچوي، روزي پراخوي او د ناکاره مرگ مخنیوی کوي.

﴿٤٧﴾ بُلُّوا أَرْحَامَكُمْ وَلَوْ بِالسَّلَامِ. (١)

ژباړه: سويد بن عامر انصاري رضی الله عنه د حديث راوي دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: خپلوی- مو تازه وساتئ، که څه هم په سلام سره وي.

د الله تعالى په لاره کې د دين د تاييد، مرستې، يا پر اړمنو او بې وزلو

مال لگول:

﴿٤٨﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَتَفِقَ يَا بِلَالُ، وَلَا تَخَشَّ مِنْ ذِي الْعَرْشِ إِقْلَالًا. (المعجم الكبير للطبراني (١) / ٣٤١)

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی، وايي: رسول الله صلی الله عليه وسلم، بلال رضی الله عنه ته وويل: بلاله! د نښکني چارو کې مال لگوه او د عرش له خښتنه د کمښت وېره مه لره.

ملائک چاته دعا او چاته نښرا کوي؟!

﴿٤٩﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ، إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ، فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلْفًا، وَيَقُولُ الْآخَرُ: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلَفًا. (صحيح البخاري (١١٥/٢))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی: رسول الله صلی الله عليه وسلم ويلي: هره ورځ چې د الله بنده گان سبا کوي، دوه ملائک راکوزېږي، يو وايي: «ای الله! مال لگوونکي ته يې عوض (بدله) ورکړي، او بل يې وايي: «ای الله! د مال بندوونکي (بخيل) مال هلاک کړي».

دې حديث کې د الله لاره کې مال لگوونکي ته د بدل د ورکړې دعا ياده شوې او څوک چې په حسي يا معنوي ډول مال بندوي او نه يې لگوي، هغه ته نښرا شوې ده.

سپينو وريځو کې يادېږي!

﴿٨٠﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: بَيْنَا رَجُلٌ بِفَلَاةٍ مِنَ الْأَرْضِ، فَسَمِعَ صَوْتًا فِي سَحَابَةٍ: اسْقِ حَدِيقَةَ فُلَانٍ، فَتَنَحَّى ذَلِكَ السَّحَابُ، فَأَفْرَغَ مَاءَهُ فِي حَرَّةٍ، فَإِذَا شَرْجَةٌ مِنْ تِلْكَ الشَّرَاجِ قَدْ اسْتَوْعَبَتْ ذَلِكَ الْمَاءَ كُلَّهُ، فَتَتَبَعَ الْمَاءَ، فَإِذَا رَجُلٌ قَائِمٌ فِي حَدِيقَتِهِ يُحَوِّلُ الْمَاءَ بِمِسْحَاتِهِ، فَقَالَ لَهُ: يَا عَبْدَ اللَّهِ مَا اسْمُكَ؟ قَالَ: فُلَانٌ -

لِلْإِسْمِ الَّذِي سَمِعَ فِي السَّحَابَةِ - فَقَالَ لَهُ: يَا عَبْدَ اللَّهِ لِمَ تَسْأَلُنِي عَنِ اسْمِي؟ فَقَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ صَوْتًا فِي السَّحَابِ الَّذِي هَذَا مَاؤُهُ يَقُولُ: اسْمِي حَدِيقَةُ فُلَانٍ، لِاسْمِكَ، فَمَا تَصْنَعُ فِيهَا؟ قَالَ: أَمَّا إِذْ قُلْتَ هَذَا، فَإِنِّي أَنْظُرُ إِلَى مَا يَخْرُجُ مِنْهَا، فَأَتَصَدَّقُ بِثُلْثِهِ، وَأَأْكُلُ أَنَا وَعِيَالِي ثُلْثًا، وَأَرُدُّ فِيهَا ثُلْثَهُ. (صحيح مسلم ٢٢٨٨/٤)

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي:

دی رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: یو ځل یو سړی په یوه وچه د بنسټه کې روان و، له ورېځو نه یې یو غږ واورېده، د غږ مضمون دا و: د فلانکي باغ خړوب کړه!

دا ورېځ یوې څنډې ته شوه او خپلې اوبه یې پر یوې شگلنې زمکې تویې کړې، چې له دې خوړونو څخه یو خوړ دا اوبه را یو ځای کړې دا سړی اوبو پټسې روان شو، گوري چې یو سړی په خپل باغ کې ولاړ دی او اوبه پخپل بېل اړوي را اړوي، ده ورته وویل: ای د الله بنده! ستا نوم څه دی؟ باغ کې ولاړ سړي وویل: فلانکی.

هغه نوم یې یاد کړ چې ده په ورېځو کې اورېدلی و.

باغ کې ولاړ سړي وویل: ای د الله بنده! د څه لپاره دې راڅخه د نوم پوښتنه وکړه؟

ده ورته وویل: ما په هاغې ورېځو کې چې دا یې اوبه دي واورېده، ویل یې: د فلانکي باغ خړوب کړه او ستا نوم یې واخیست.

نو ته د دغه باغ په حاصل څه کوي؟

هغه ورته وویل: اوس دې چې دا خبره وکړه، (درته به ووايم) زه دباغ حاصل ته گورم چې څومره حاصل ترې اخیستل کېږي، زه یې درېیمه برخه صدقه کوم، یوه برخه یې زه او زما اولاد خوړو او درېیمه برخه یې بېرته په باغ لگوم.

يوه نېکي دې تر جنته رسوي!؟

﴿٨١﴾ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ أَخْرَجَ مِنْ طَرِيقِ الْمُسْلِمِينَ شَيْئاً يُؤْذِيهِمْ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِهِ حَسَنَةً وَمَنْ كَتَبَ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً أَذْخَلَهُ بِهَا الْجَنَّةَ. (الجامع الصغير وزيادته (ص: ١٠٩٢٩))

ژباړه: ابو درداء رضی الله عنه د حدیث راوي دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: څوک چې د مسلمانانو له لارې نه یو داسې څیز لرې کړي، چې مسلمانانو ته ضرر رسوي، الله تعالی پرې ده ته یوه نېکي لیکي او چا ته چې یوه نېکي ولیکلی شوه، الله تعالی به یې د دې نېکي په وسیله جنت ته ننباسي.

﴿٨٢﴾ وَعَنْ أَبِي شَيْبَةَ الْمَهْرِيِّ قَالَ: كَانَ مُعَاذُ يَمْشِي وَرَجُلٌ مَعَهُ، فَرَفَعَ حَجْرًا مِنَ الطَّرِيقِ، فَقَالَ: مَا هَذَا؟ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَقُولُ: مَنْ رَفَعَ حَجْرًا مِنَ الطَّرِيقِ كُتِبَتْ لَهُ حَسَنَةٌ، وَمَنْ كَانَتْ لَهُ حَسَنَةٌ دَخَلَ الْجَنَّةَ. (مجمع الزوائد ومنبع الفوائد (١٣٥/٥))

رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ فِي الْكَبِيرِ، وَرِجَالُهُ ثِقَاتٌ.

ژباړه: ابو شيبه المهري وايي: معاذ رضی الله عنه په لاره روان و، یو سړی ورسره ملگری و، معاذ رضی الله عنه یوه تیرې له لارې پورته او لرې کړه، ملگری ورته وویل: دا کار مو څه لپاره وکړ؟

معاذ رضی الله عنه وویل: له رسول الله صلی الله علیه وسلم نه مې اورېدلي دي، ویل یې څوک چې یوه تیرې له لارې نه پورته او لرې کړي، هغه لپاره یوه نېکي لیکل کېږي او څوک چې یوه نېکي لري، جنت ته

ننوخې.

﴿٨٣﴾ مَنْ أَمَاطَ أَدَىٰ عَنِ طَرِيقِ الْمُسْلِمِينَ كُتِبَ لَهُ حَسَنَةٌ، وَمَنْ

تُقِبَلَتْ مِنْهُ حَسَنَةٌ دَخَلَ الْجَنَّةَ. (مجمع الزوائد ومنبع الفوائد (١٣٦/٣))

ژباړه: معقل بن يسار رضی الله عنه وايي:

له رسول الله صلى الله عليه وسلم نه مې اورېدلي، ويل يې: څوک چې د مسلمانانو له لارې څخه ضرري خيز لري کړي، يوه نېکي ورته ليکل کېږي او د چا چې يوه نېکي قبوله شي، جنت ته ننوځي.

شين سترگي پېژنئ؟

د جال حقيقت دی، د فتنې پر شتون يې عقیده واجب ده او د رسول الله صلى الله عليه وسلم په احاديثو کې يې صفتونه بيان شوي، يو صفت او ځانگړنه يې دې حديث کې وگورئ!

﴿٨٣﴾ عَيْنُهُ خَضْرَاءُ كَالزُّجَاجَةِ، فَتَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ.^(١)

ژباړه: د دجال يوه سترگه د شيشې په څېر شنه ده او پر الله تعالى د قبر له عذابه پناه وغورئ.

نبوي احاديث ورسوي!

﴿٨٥﴾ وَعَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

- كَانَ يَقُولُ: إِنِّي مُحَدِّثُكُمْ الْحَدِيثَ، فَلْيُحَدِّثِ الْحَاضِرُ مِنْكُمُ الْغَائِبَ.^(٢)

ژباړه: عباده بن صامت رضی الله عنه وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم به ويل: زه تاسې ته حديث بيانوم، ستاسې حاضر دې يې غائب ته بيان کړي.

١ مسند أحمد ط الرسالة (٨٣/٣٥) سند يې صحيح دی.

٢ مجمع الزوائد ومنبع الفوائد (١٣٩/١) رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ فِي الْكَبِيرِ، وَرَجَّاهُ مُؤْتَقُونَ.

دوزخ کي کور!

﴿٨٦﴾ وَعَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ

الَّذِي يَكْذِبُ عَلَيَّ يُبْنَى لَهُ بَيْتٌ فِي النَّارِ. (مجمع الزوائد ومنبع الفوائد (١/١٤٣))

ژباړه: ابن عمر رضی الله عنه د حديث راوي دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: بې شکه هغه کس چې پر ما دروغ وايي، هغه لپاره په دوزخ کې کور جوړولی شي.

د جنت خوشبويي به نه مومي!

﴿٨٧﴾ وَعَنْ أَوْسِ بْنِ أَوْسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ نَبِيٍّ أَوْ عَلَيَّ عَيْنِيهِ أَوْ عَلَيَّ وَالِدِيهِ لَمْ يَرِحْ رَائِحَةَ

الْجَنَّةِ. (مجمع الزوائد ومنبع الفوائد (١/١٤٨))

ژباړه: اوس بن اوس رضی الله عنه وايي: رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: څوک چې پر خپل پېغمبر دروغ وويي، یا يې پر خپلو سترگو وويي او یا يې پر خپل مور و پلار وويي، د جنت خوشبويي به ونه مومي.

علم په ليکلو وساتي!

﴿٨٨﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

وَسَلَّمَ: قَيْدُ الْعِلْمِ، قُلْتُ: وَمَا تَقْيِيدُهُ؟ قَالَ: الْكِتَابُ. (المعجم الأوسط (١/٢٥٩))

ژباړه: عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنهما د حديث راوي دی، دا وايي: رسول الله صلی الله علیه وسلم راته وويل: علم له ځان سره قيد کړه.

ما وويل: په څه قيدېږي؟

رسول الله صلی الله علیه وسلم راته وويل: په ليکلو.

﴿٨٩﴾ عَنْ ثُمَامَةَ قَالَتْ: قَالَ لَنَا أَنَسُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «قَيِّدُوا الْعِلْمَ

بِالْكِتَابِ» (المعجم الكبير للطبراني (٢٤٦/١))

ژباړه: ثمامه وايي: انس رضی الله عنه مور ته وويل: علم مو په ليكلو سره قيد وساتي.

﴿٩٠﴾ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: شَكَى رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ سُوءَ الْحِفْظِ، فَقَالَ: اسْتَعِنْ بِيَمِينِكَ.^(١)

ژباړه: انس رضی الله عنه وايي: يو سړي رسول الله صلى الله عليه وسلم ته د خپلې حافظې د کمزورۍ او خرابۍ شکایت وکړ. رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: له نښي لاس څخه مرسته وغواړه (يا نې ليکل کوه).

عالمان د پېغمبرانو ځای ناستي دي!

﴿٩١﴾ وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "

(الْعُلَمَاءُ خُلَفَاءُ الْأَنْبِيَاءِ.

قُلْتُ: لَهُ فِي السُّنَنِ: «الْعُلَمَاءُ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ» (مجمع الزوائد ومنبع الفوائد (١٢٦/١))

رَوَاهُ الْبَزَّازُ، وَرِجَالُهُ مُوثِقُونَ.

ژباړه: ابو درداء رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: «عالمان د پېغمبرانو ځای ناستي دي».

امام هيثمي رحمه الله وايي: په سنن کې داسې راغلي: «عالمان د پېغمبرانو وارثان دي».

بزاز روايت کړی او راويان يې کره دي.

زلميان زده كړو ته وهڅوئ!

﴿٩٢﴾ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَثَلُ الَّذِي يَتَعَلَّمُ الْعِلْمَ فِي صِغَرِهِ كَالنَّقْشِ عَلَى الْحَجَرِ، وَمَثَلُ الَّذِي يَتَعَلَّمُ الْعِلْمَ فِي كِبَرِهِ كَالَّذِي يَكْتُبُ عَلَى الْمَاءِ. (مجمع الزوائد ومنبع الفوائد (١/١٢٥))

ژباړه: ابو درداء رضی الله عنه د حدیث راوي دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: د هغه چا مثال چې کوچنیتوب کې زده کړه کوي، داسې دی لکه پر تیره چې نقش کاري او لیکل کوي او د هغه چا مثال چې په زړښت کې زده کړه کوي، لکه پر اوبو چې لیکل کوي.

ځوانی د عمر گانه ده!

﴿٩٣﴾ وَعَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: مَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا وَهُوَ شَابٌّ، وَلَا أُوتِيَ عَالِمٌ عِلْمًا إِلَّا وَهُوَ شَابٌّ. (مجمع الزوائد ومنبع الفوائد (١/١٢٥))

ژباړه: ابن عباس رضی الله عنهما وايي: الله عزوجل هېڅ نبي نه دی رالېږلی مگر د ځوانۍ په عمر کې او هېڅ عالم ته علم نه دی ورکړل شوی مگر د ځوانۍ په عمر کې.

يادونه: دې حدیث کې د عمر د يوې ارزښتمنې او گرانبيه دورې يادونه شوې چې ځوانی ده، د ځوانۍ دوره د انسان عمر لپاره د بنایستونو او تاریخونو باب پرانیزي، انسان کولی شي په دې زرينه دوره کې هر راز پرمختياوې ترلاسه کړي، ځوان کهول دې د عمر دا څانگه د معنویاتو په مېوو او خوږو تازه وساتي چې د حال اتلان او د راتلونکي ستوري شي.

خبر بدل دليدلو په خبر نه دي!

﴿٩٣﴾ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيْسَ الْخَبْرُ كَالْمُعَايَنَةِ، إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَخْبَرَ مُوسَى بِمَا صَنَعَ قَوْمُهُ فِي الْعِجْلِ، فَلَمْ يُلْقِ الْأَلْوَاحَ، فَلَمَّا عَايَنَ مَا صَنَعُوا، أَلْقَى الْأَلْوَاحَ فَانْكَسَرَتْ. (مسند احمد مخرجا (٢٦٠/٤))

ژباړه: ابن عباس رضی الله عنهما د حدیث راوي دی، وايي:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: خبر بدل د سترگو د ليدلو په خبر نه وي، بې شکه الله عزوجل چې کله موسى عليه السلام خبر کړ، چې قوم دې د خوسکي بنده گي پيل کړې ده، نو موسى عليه السلام د تورات تختې ونه غورخولې مگر کله يې چې پر خپلو سترگو د هغوی حال وليده نو تختې يې وغورخولې او ماتې شوې.

يادونه: دې حدیث کې دا خبره روښانه ده چې خبر او د سترگو ليدلی حال توپير لري، خبر هومره اغېز د انسان په روح، فکر او بدن نه لري څه مره چې حقيقي بڼه او عملي چاره اغېز لري.

﴿٩٥﴾ وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ: أَنَّ فَتَى مِنْ قُرَيْشٍ أَتَى النَّبِيَّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ائْتَدُنِي فِي الرَّثَا، فَأَقْبَلَ الْقَوْمُ عَلَيْهِ وَرَجَرُوهُ، فَقَالُوا: مَهْ مَهْ، فَقَالَ: ائْتَدُنِي، فَدَنَا مِنْهُ قَرِيْبًا، فَقَالَ: أَتُحِبُّهُ لِأُمَّكَ؟ قَالَ: لَا وَاللَّهِ، جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاكَ. قَالَ: وَلَا النَّاسُ يُحِبُّونَهُ لِأُمَّهَاتِهِمْ. قَالَ: أَتُحِبُّهُ لِابْنَتِكَ؟ قَالَ: لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ، جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاكَ. قَالَ: وَلَا النَّاسُ يُحِبُّونَهُ لِابْنَتِكَ؟ قَالَ: لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ، جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاكَ. قَالَ: وَلَا النَّاسُ يُحِبُّونَهُ

لِأَخْوَاتِهِمْ. قَالَ: أَتُحِبُّهُ لِعَمَّتِكَ؟ قَالَ: لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ، جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاكَ. قَالَ: وَلَا النَّاسُ يُحِبُّونَهُ لِعَمَّاتِهِمْ. قَالَ: أَتُحِبُّهُ لِحَالَتِكَ؟ قَالَ: لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاكَ. قَالَ: وَلَا النَّاسُ يُحِبُّونَهُ لِحَالَاتِهِمْ. قَالَ: فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَيْهِ، وَقَالَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ ذَنْبَهُ، وَطَهِّرْ قَلْبَهُ، وَحَصِّنْ فَرْجَهُ. قَالَ: فَلَمْ يَكُنْ بَعْدَ ذَلِكَ الْفَتَى يَلْتَفِتُ إِلَى شَيْءٍ.^(١)

ژباړه: ابو امامه رضي الله عنه وايي:

يو قريشي ځوان، نبي صلی الله عليه وسلم ته راغی او وپې ويل: ای د الله رسوله! د زنا کولو اجازه راکړئ؟!

صحابه کرامو د هغه لور ته مخونه وگرځول او ډېر یې ورته.

رسول الله صلی الله عليه وسلم وويل: مه کوئ، مه یې رته!

بيا یې ځوان ته وويل: ماته رانږدې شه!

ځوان د رسول الله صلی الله عليه وسلم څنگ ته ورنږدې شو، رسول الله

صلی الله عليه وسلم ورته د يو خور او مهربان مربي په څېر وويل: ته دا

خوښوي چې ستا له مور سره دې زنا وکړی شي؟

ځوان وويل: نه؛ ای د الله رسوله! له تا څار شم، دا هېڅکله نه خوښوم.

رسول الله صلی الله عليه وسلم ورته وويل: خلک هم دا نه خوښوي چې

د هغوی له ميندو سره دې زنا وکړی شي.

رسول الله صلی الله عليه وسلم ورته وويل: ته دا خوښوي چې ستا له لور

سره دې زنا وکړی شي؟

قريشي ځوان وويل: نه؛ په الله سوگند کوم، دا هېڅکله نه خوښوم.

مهربان او څيرک مربي صلی الله عليه وسلم ورته وويل: خلک هم دا

خوښوي چې له لورگانو سره دې یې زنا وکړی شي.

رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: دا خوبسوي چي ستا له خور سره دې زنا وكړي شي؟

قريشي خوان وويل: نه؛ اى د الله رسوله! له تا خار شم، دا هم نه خوبسوم.

رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: خلك هم دا نه خوبسوي چي له خويندو سره دې يې زنا وكړي شي.

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: ايا دا خوبسوي چي له عمه (تورې) سره دې زنا وكړي شي؟

خوان وويل: نه؛ په الله سوگند! دا هېڅكله نه خوبسوم.

رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: نو خلك هم نه خوبسوي چي له عمه گانو سره دې يې زنا وشي.

بيا يې ورته وويل: خوانه! دا دې خوبسوي چي ستا له خاله (ترور) سره دې څوك زنا وكړي؟

قريشي خوان وويل: نه؛ والله! اى د الله رسوله! له تا دې خار شم، دا هېڅكله نه خوبسوم.

د رحمت او بنو اخلاقو نبوونكي نبي صلى الله عليه وسلم ورته وويل: خوانه! خلك هم دا نه خوبسوي چي له خاله گانو سره دې يې زنا وشي.

راوي وايي: مهربان مربي محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم پرې لاس كېښوده او په معصومه نبوي مباركه ژبه يې ورته داسې دعاء وكړه:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ ذَنْبَهُ وَظَهِّرْ قَلْبَهُ، وَحَصِّنْ فَرْجَهُ. (مسند احمد مخرجا (٥٤٥/٣٦))

ژباړه: اى الله! گناه يې معاف كړې، زړه يې پاك كړې او عورت يې له (گناه) نه وساتي.

❖ راوي وايي: په قريشي خوان، نبوي تربيه او دعاً داسې اغېز وكړ چې له دې وروسته يې بيا هېچا ته په بد نظر ونه كتل.

د وينا گولو هنر!

﴿٩٦﴾ وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - كَانَ إِذَا تَكَلَّمَ تَكَلَّمَ ثَلَاثًا، لِكَيْ يُفْهَمَ عَنْهُ.^(١)

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی، وايي:

نبي صلی الله عليه وسلم به چې کله خبرې کولې، نو خبره به يې درې ځلې تکراروله او تکرار به يې دې لپاره کاوه، چې خلک پرې بڼه پوه شي. یادونه: رسول الله صلی الله عليه وسلم به هله خبره تکراروله، چې خبره به ډېره اړينه او گټوره وه او غوښتل به يې چې اورېدونکي پرې صحيح پوه شي، هره خبره يې درې ځلې نه تکراروله.

﴿٩٧﴾ عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: مَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْرُدُ سَرْدَكُمْ هَذَا، وَلَكِنَّهُ كَانَ يَتَكَلَّمُ بِكَلَامٍ يُبَيِّنُهُ، فَصَلِّ، يَحْفَظُهُ مَنْ جَلَسَ إِلَيْهِ. (رواه الترمذي)

ژباړه: عائشه رضی الله عنها ويلي: رسول الله صلی الله عليه وسلم به ستاسې په څېر په خبرو کولو کې بېرته نه کوله، بلکې رسول الله صلی الله عليه وسلم به روښانه او غوڅې - غوڅې خبرې کولې، څوک به چې ورته ناست و، (په اسانۍ) به يې ترې يادولی شوې.

﴿٩٨﴾ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعِيدُ الْكَلِمَةَ ثَلَاثًا لِتُعْقَلَ عَنْهُ. (سنن الترمذي)

ژباړه: انس بن مالک رضی الله عنه وايي: رسول الله صلی الله عليه وسلم به درې ځلې خبره تکراروله ددې لپاره چې خلک پرې پوه شي.

علمي سفر!

﴿۹۹﴾ مكحول وايي: عقبه بن عامر رضی الله عنه، مسلمة بن مخلد رضی الله عنه ته ورغی او مسلمة بن مخلد په مصر کې و، د کور دروازي ته يې چې ورسېده، د دروازي له څوکيدار سره يې څه لفظي شخړه راغله، مسلمة بن مخلد رضی الله عنه يې غږ واورېده، د دننه ورتللو اجازه يې ورکړه.

عقبه بن عامر رضی الله عنه ورته وويل: زه ستا ملاقات ته نه يم راغلی، زه يوه (علمي) اړتيا لرم، ايا تا ته هغه ورځ په یاد ده، چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وويل:

مَنْ عَلِمَ مِنْ أَخِيهِ سَيِّئَةً فَسَتَرَهَا سَتَرَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. ^(۱)

مسلمة رضی الله عنه ورته وويل: هو؛ په یاد مې ده.

عقبه بن عامر رضی الله عنه وويل: سمه ده، د همدې حديث کره کولو لپاره راغلی وم.

يادونه: جابر بن عبدالله رضی الله عنه د يو حديث پسې شام ته يوه مياشت سفر وکړ او عبدالله بن أنيس رضی الله عنه نه يې يو حديث واورېده او بېرته راوگرځېده.

﴿۱۰۰﴾ ابو ايوب رضی الله عنه يو حديث لپاره د پيغمبر له بنکلي ښاره، مصر ته سفر وکړ، حديث يې ځانته کره معلوم کړ او بېرته مدينې منورې ته راغی. (مجمع الزوائد (۱/۱۷۸))

بېلگه شه!

﴿۱۰۱﴾ مصعب بن سعد وايي: زما پلار به چې په جومات کې لمونځ کاوه، د لنډيز نه به يې کار اخيسته، رکوع او سجده به يې پوره کوله او کله به

يې چې په کور کې لمونځ کاوه، بيا به يې رکوع، سجده، قرأت او ټول لمونځ اوږداوه.

ما ورته وويل: ای پلار جانه! جومات کې لمونځ لنډوي او په کور کې يې اوږدوي؟

پلار مې راته وويل: زوی گوټيه!

إِنَّا أُمَّةٌ يُقْتَدَىٰ بِنَا. (مجمع الزوائد ومنبع الفوائد (١٨٢/١))

موږ امامان يو، له موږ پسې اقتداء کېدلی شي.

يادونه: حديث دليل دی، چې د دين امام به په لمانځه او هم بهر د لمانځه نه د خلکو پام ساتي، بنایي اسلامي شخصیتونه د ژوند په هره چاره کې نورو لپاره بېلگه شي، څنگه چې سلف صالحين داسلامي امت لپاره د هدايت څلي دي.

د هدايت شمعي!

﴿١٠٢﴾ وَعَنْ أُمِّ سُلَيْمٍ قَالَتْ: كُنْتُ مُجَاوِرَةً أُمَّ سَلَمَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ إِذَا رَأَتِ الْمَرْأَةَ أَنَّ زَوْجَهَا جَامِعَهَا فِي الْمَنَامِ، أَتَغْتَسِلُ؟ فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: تَرَبَّتْ يَدَاكِ أُمُّ سُلَيْمٍ، فَضَحَّتِ النِّسَاءَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ: إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَجِي مِنَ الْحَقِّ، وَلَنَا أَنْ نَسْأَلَ النَّبِيَّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - عَمَّا أُشْكِلَ عَلَيْنَا خَيْرٌ مِنْ أَنْ نَكُونَ مِنْهُ عَلَى عَمِيَاءَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: تَرَبَّتْ يَدَاكِ يَا أُمَّ سُلَيْمٍ، عَلَيْهَا الْغُسْلُ إِذَا وَجَدَتِ الْمَاءَ فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَهَلْ لِلْمَرْأَةِ مَاءٌ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَأَنَّى يُشْبِهُهَا وَلَدُهَا؟ هُنَّ

شَفَائِقُ الرَّجَالِ. (مجمع الزوائد ومنبع الفوائد (١٦٥/١))

زُبارَه: أم سليم رضي الله عنها وايي: زه د رسول الله صلى الله عليه وسلم د مېرمنې أم سلمة رضي الله عنها مجاوره (گاونډې) وم.
 أم سليم رضي الله عنها له رسول الله صلى الله عليه وسلم نه وپوښتل: اي د الله رسوله! په دې مسئله مې پوهه كړئ، كله چې ښځه خوب كې وگوري چې خاوند يې ورسره جماع كړې وي، نو دا ښځه به غسل كوي؟
 أم سلمة رضي الله عنها ورته وويل: أم سليم لاس دې په خاورو كې سپېره شه!

د رسول الله صلى الله عليه وسلم په وړاندې دې ښځې وشرمولې.
 أم سليم رضي الله عنها وويل: الله تعالى له حق څخه حيا نه كوي، مور ته پكار دي چې د ستونزمنو مسئلو په اړه له نبي صلى الله عليه وسلم نه پوښتنه وكړو، دا له دې نه غوره ده چې له ديني مسائلو دې همداسې پتې سترگې پاتې شو.
 نبي صلى الله عليه وسلم أم سليم رضي الله عنها ته وويل: «أم سليم! لاس دې په خاورو كې سپېره شه، په دې ښځه هغه مهال غسل كول لازم دي چې څه اوبه پر جامه وگوري».

أم سلمة رضي الله عنها وويل: اي د الله رسوله! ښځه هم اوبه لري؟!
 رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: «نو د څه له امله يې بچي مور ته ورته وي، ښځې د نارينه و سکنی خويندې دي».
 يادونه: دې حديث كې هم ډېر حكمتونه او گټې دي، بيا بيا لوستلو سره يې په گټو انسان پوهېدلی شي، ستره خبره پكې دا ده چې علم په پوښتنه لاس ته راځي، كه أم سليم رضي الله عنها پوښتنه نه وى كړې، نو أم سلمة رضي الله عنها به څه خبره شوې وه، چې ښځينه هم نطقه يا ځانگړې اوبه لري.

دا حديث دليل دى، چې نارينه او ښځينه دواړه به د ديني مسائلو په اړه پوښتنې کوي او ځان به ناخبره نه پرېږدي، حديث کې د ام سليم رضی الله عنها وينا نه ښه زده کړه کېږي.

د قدر وړ شخصیتونه!

﴿١٠٣﴾ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ مِنْ إِجْلَالِ اللَّهِ إِكْرَامَ ذِي الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ، وَحَامِلِ الْقُرْآنِ غَيْرِ الْعَالِي فِيهِ وَالْحَافِي عَنَّهُ، وَإِكْرَامَ ذِي السُّلْطَانِ الْمُقْسِطِ. (سنن أبي داود (٢٦١/٤))

ژباړه: ابي موسى الأشعري رضی الله عنه د حديث رواي دى، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د مسلمان سپين ږيري عزت کول، د قرآن کريم د حافظ عزت کول، چې له حد نه تېرېدونکى او له قرآن نه لرې کېدونکى نه وي او دانصاف کوونکي باچا عزت کول، د الله تعالى له عظمت او لویۍ څخه دي.

﴿١٠٤﴾ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الْبِرْكَةُ مَعَ أَكْبَرِكُمْ». (صحيح ابن حبان - مخرجا (٣١٩/٢))

ژباړه: ابن عباس رضی الله عنه د حديث راوي دى:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: برکت مو له مشرانو سره دى.

يادونه: دا حديث دليل دى، چې د مسلمانو او مؤمنو مشرانو درناوى د ژوند په ټولو چارو کې د برکت سبب گرځي، بناءً د نېکو مشرانو درناوى وکړئ، مينه ورسره وکړئ، د ژوند په چارو کې يې خپل سرلاري وټاکئ چې له برکتونو برخمن شئ.

مشر په خبرو کې مخکې کړئ!

﴿١٠٥﴾ عن ابن عمر رضي الله عنهما قَالَ، قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَمَرَنِي جَبْرِيلُ أَنْ أَقْدِمَ الْأَكْبَرَ. (سلسلة الأحاديث الصحيحة (٧٤ / ٤))

ژباړه: ابن عمر رضي الله عنهما د حديث رواي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: جبريل عليه السلام راته د مشرانو

د مخکې کولو حکم کړی.

د الله تعالى مېلمه!

﴿١٠٦﴾ وَعَنْ سَلْمَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ تَوَضَّأَ فِي

بَيْتِهِ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ فَهُوَ زَائِرُ اللَّهِ، وَحَقُّ عَلَى الْمَرْوَرِ

أَنْ يُكْرِمَ الزَّائِرَ. ^(١)

ژباړه: سلمان فارسي رضي الله عنه، له رسول الله صلى الله عليه وسلم

څخه روايت کړی، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: څوک چې

پخپل کور کې اودس وکړي او بڼه اودس وکړي، او بيا جومات ته راشي، نو

دا دالله تعالى ملاقات ته راغلی او د چا ملاقات چې کېدی شي پرې حق

دي، چې د ملاقات کوونکي عزت وکړي.

﴿١٠٧﴾ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَرَانِي أَتَسَوَّكُ

بِسِوَاكِ، فَجَاءَنِي رَجُلَانِ، أَحَدُهُمَا أَكْبَرُ مِنَ الْآخَرِ، فَنَاوَلْتُ السَّوَاكَ

الْأَصْغَرَ مِنْهُمَا، فَقِيلَ لِي: كَبِّرْ، فَدَفَعْتُهُ إِلَى الْأَكْبَرِ مِنْهُمَا. (صحيح البخاري (٥٨ / ١))

ژباړه: ابن عمر رضي الله عنه د حديث راوي دی، رسول الله صلى الله

عليه وسلم وايي: خوب مې لیده چې مسواک کاروم، دوه کسان زما

١ مجمع الزوائد ومنبع الفوائد (٣١ / ٢) (رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ فِي الْكَبِيرِ وَأَخَذَ إِسْنَادِيهِ رِجَالُهُ رِجَالَ الصَّحِيحِ).

څنگ ته راغلل، يو يې له هغه بل نه مشر و، ما مسواک کشر ته وړاندې کړ، راته وويل شو: مشر ته يې ورکړه، بيا مې مسواک دې دواړو کې مشر ته ورکړ.

﴿١٠٨﴾ د لومړني روايت لپاره د عائشې رضی الله عنها حديث شاهد دی، چې په حسن سند سره ابوداود نقل کړی، عائشه رضی الله عنها وايي: «رسول الله صلى الله عليه وسلم مسواک کاروه او دوه کسان ورسره و، وحې ورته وشوه، چې مسواک مشر ته ورکړه.

ابن بطال وايي: «دا حديث دليل دی چې مسواک به لومړی مشر ته ورکول کېږي، يانې مشر به پکې له نورو نه مخکې کولی شي او خوراک، ځکاک، تگ او خبرې هم په دې حساب دي».

مهلب وايي:

دا حکم هغه مهال د تطبيق وړ دی چې خلک بې ترتيبه او گډوډ ناست وي او که په ترتيب سره منظم ناست و، بيا نو سنت طريقه دا ده چې د بني طرف نه به پيل کوي او دا صحيح قول دی.

امام الباني رحمه الله د بحث په بهير کې ليکلي:

د ابو داود حديث زما په نزد صحيح الاسناد دی، همدارنگه هغه حديث هم د دې لپاره شاهد دی.

﴿١٠٩﴾ او د بخاري په روايت کې دي:

«الْكُبْرَ الْكُبْرَ» (صحيح البخاري، ٦٨٩٨)

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: مشر دې لومړی په خبرو پيل وکړي.

چې شيخينو او نسائي يې د (القسامة) په حديث کې تخريج کړی چې د رافع بن خديج او سهل بن ابي حثمة رضی الله عنهما روايت دی.

دواړه وايي: عبدالرحمن بن سهل لار او دا تر ټولو كشر و، له خپل ملگري يې مخكې خبرې كولې.

رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: «مشر دې خبرې وكړي، بيا دواړو خبرې وكړې» يانې رافع او سهل.

❖ امام الباني رحمه الله ليكلي: زه وايم: دا حديث په خبرو كې خاص دى او د ترجمې حديث يانې، بحث كې لومړى حديث او د دې په څېر نور، د مسواك په اړه دي او د خكاك يانې د اوبو و غيره خكلو برخه كې سنت طريقه دا ده چې بني نبي طرف دې مخكې كړى شي، يانې اوبه او د خكلو خيز به لومړى هغه چا ته وركول كېږي، چې بني نبي طرف كې وي، كه مشر وي او كه كشر، لكه څنگه چې د مهلب قول كې تېر شو. (سلسلة الاحاديث الصحيحة (۴/۷۷))

اوبو خكلو كې بني نبي طرف مخكې دى!

﴿۱۱۰﴾ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى بِلَبَنِ قَدْ شِيبَ بِمَاءٍ، وَعَنْ يَمِينِهِ أَعْرَابِيٌّ، وَعَنْ شِمَالِهِ أَبُو بَكْرٍ، فَشَرِبَ ثُمَّ أُعْطِيَ الْأَعْرَابِيُّ، وَقَالَ: الْأَيْمَنَ فَأَلَايْمَنَ. (صحيح البخاري (۱۱۱/۷))

ژباړه: انس بن مالک رضی الله عنه د حديث راوي دى، وايي:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ته څه شېده راوړلى شو، چې له اوبو سره گډ شوي و، د رسول الله صلى الله عليه وسلم بني نبي اړخ كې يو كليوال ناست و او چپ اړخ ته يې ابوبكر رضی الله عنه ناست و.

رسول الله صلى الله عليه وسلم شېده وڅكل، بيا يې كليوال ته وركړل او ويې ويل: لومړى حق د بني نبي طرف دى.

او په بله طريقه کې د حديث الفاظ داسې راغلي: لومړی حق د هغه خلکو دی چې بني طرف کې وي، خبر شئ! بني لوری وپالی.

﴿١١٢﴾ أَفْضَلُ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُؤْمِنُ

المعمر. (ضعيف الجامع الصغير وزيادته (ص: ١٤٧))

ژباړه: جابر رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د قيامت په ورځ به د الله په نزد له خلکو نه غوره، هر هغه مؤمن وي چې ډېر عمر يې خوړلی وي.

﴿١١٣﴾ أَفْضَلُ النَّاسِ فِي الْمَسْجِدِ الْإِمَامُ ثُمَّ الْمُؤَدِّنُ ثُمَّ مَنْ عَلَى يَمِينِ

الْإِمَامِ. (ضعيف الجامع الصغير وزيادته (ص: ١٤٧))

ژباړه: علي رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: په جومات کې له خلکو نه غوره کس امام دی، بيا اذان کوونکی دی او بيا هغه څوک چې د امام په بني طرف کې وي.

﴿١١٤﴾ أَفْضَلُكُمْ الَّذِينَ إِذَا رَعَوْا ذَكَرَ اللَّهُ تَعَالَى

لِرُؤْيَيْهِمْ. (ضعيف الجامع الصغير وزيادته (ص: ١٤٨))

ژباړه: جابر رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: تاسې کې غوره او د قدر وړ خلک هغوی دي چې په دیدن يې بنده ته الله تعالی وریادېږي.

سپېڅلې پاڼې!

﴿١١٥﴾ عَنْ وَائِلَةَ بِنِ الْأَسْقَعِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ: أَنْزِلَتْ صُحُفٌ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي أَوَّلِ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ،

وَأَنْزِلَتْ التَّوْرَةُ لِسِتِّ مَضِينَ مِنْ رَمَضَانَ، وَالْإِنْجِيلُ لِثَلَاثِ عَشْرَةَ

خَلَّتْ مِنْ رَمَضَانَ، وَأُنزِلَ الْفُرْقَانُ لِأَرْبَعٍ وَعِشْرِينَ خَلَّتْ مِنْ رَمَضَانَ. (مسند أحمد مخرجا (١٩١/٢٨))

ژباړه: واثلة بن الأسقع رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: د ابراهيم عليه السلام صحيفې د رمضان په لومړۍ شپه نازلې كړې شوې دي، د رمضان شپږ ورځې تېرې شوې وې چې تورات نازل شو او ديارلس ورځې يې تېرې شوې وې چې انجيل نازل شو او د رمضان (٢٤) ورځې تېرې شوې وې چې فرقان «قران» پر محمد صلى الله عليه وسلم نازل كړى شو.

﴿١١٦﴾ ابو يعلى الموصلي چې د جابر رضى الله عنه په روايت كوم حديث نقل كړى، هغه حديث كې راغلي: چې د رمضان يوولس شپې تېرې شوې وې چې زبور په داود عليه السلام نازل كړى شو. (مسند ابو يعلى (٢١٨٧))

❖ امام ناصر الدين الالباني رحمه الله د واثلة په روايت لومړى حديث مرفوع بنودلى او سلسله الاحاديث الصحيحة (١ / ١٥٧٥) رقم كې يې راوړى، الفاظ يې كټ مټ برابر دي، يوازې دومره زياتوالى پكې دى چې (و انزل الزبور ثمان عشرة خلت من رمضان) او د رمضان ١٨ ورځې تېرې شوې وې چې زبور په داود عليه السلام نازل كړى شو.

له دې الفاظو وروسته بيا د قران د نزول يادونه شوې ده.

❖ امام الباني رحمه الله په ياد شوي حديث، چې موږ هم پيل كې راوړى، د حسن حكم كړى او رجال يې د دې كره بنودلي، يوازې ليكلي يې دي چې عمران القطان راوي كې لږ غوندې كلام شته او هغه لپاره هم د ابن عباس رضى الله عنه مرفوع حديث شاهد دى.

پېڅې مو پورته ساتئ!

﴿١١٧﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى مُسَبِّلِ الْإِزَارِ. (سلسلة الأحاديث الصحيحة (٢١٤/٤))

ژباړه: ابن عباس رضی الله عنه د حدیث راوی دی:

رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: بې شکه الله تعالی د لنگ یا پرتوگ ښکته ساتونکي ته نه گوري.

حدیث دلیل دی، چې له ښنگرو نه د لنگ او پرتوگ ښکته ساتل، انسان د الله تعالی له رحمتي لیدلو بې برخې کوي.

﴿١١٨﴾ عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْإِزَارُ إِلَى

نِصْفِ السَّاقِ، فَلَمَّا رَأَى شِدَّةَ ذَلِكَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ، قَالَ: إِلَى الْكَعْبَيْنِ،

لَا خَيْرَ فِيمَا أَسْفَلَ مِنْ ذَلِكَ. (مسند أحمد مخرجا (٢٢٠/٢١) وصححه الالباني)

ژباړه: انس رضی الله عنه نه مرفوع حدیث روایت شوی، وایي:

رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: د لنگ (پرتوگ) د ساتلو حکم د پنډې تر نیمايي دی، کله یې چې له امله پر مسلمانانو د سختۍ احساس شو، بیا یې وویل: له ښنگرو یې پورته وساتئ او له ښنگرو نه ښکته ساتلو کې یې هېڅ خیر نه شته.

﴿١١٩﴾ د حذیفه بن الیمان رضی الله عنه حدیث هم دې لپاره شاهد دی،

حذیفه رضی الله عنه وایي: رسول الله صلی الله علیه وسلم مې ولید او راته یې وویل: دا د لنگ (پرتوگ) تړلو ځای دی، که دا نه کوې نو بیا یې له دې نه لږ ښکته ساته، که داسې دې هم ونه کړل، نو بیا تر ښنگرو لاندې د لنگ یا پرتوگ (پېڅو) پرېښودلو حق نه لرې.

دا حدیث ابوداود نه پرته ټولو سننو کې راغلی. (ابن حبان ٤٤٧/٤)

شیطان کوم کور ته نه ننوځي!!

﴿١٢٠﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اقْرَأُوا سُورَةَ الْبَقَرَةِ فِي بُيُوتِكُمْ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَدْخُلُ بَيْتًا يُقْرَأُ فِيهِ

سُورَةُ الْبَقَرَةِ. (المستدرک علی الصحیحین للحاکم (١/٧٤٩))

ژباړه: عبدالله بن مسعود رضی الله عنه د حدیث راوی دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: په کورونو کې مو د بقري سورت لولئ، ځکه شیطان هغه کور ته نه ننوځي په کوم کور کې چې د بقري سورت لوستل کېږي.

د قران سينگار!

﴿١٢١﴾ حُسْنُ الصَّوْتِ زِينَةُ الْقُرْآنِ. (١)

ژباړه: علقمه بن قيس وايي: زه داسې سپری وم، چې الله تعالی بنایسته غږ راکړی و او قران کریم به مې په بنایسته غږ لوسته، عبدالله بن مسعود رضی الله عنه به زه خپل څنگ ته وربللم، بیا به زه هغه ته ورتلم او قران کریم به مې ورته تلاوت کاوه، کله به چې زه د قران له تلاوت نه فارغ شوم، یانې تلاوت به مې بس کړ، هغه به راته ویل: نور راته هم ولولئ، بېشکه له رسول الله صلی الله علیه وسلم نه مې اورېدلي، ویل به یې: (بنایسته غږ د قران سینگار دی).

شات او قران!

﴿١٢٢﴾ ابي الاحوز وايي: يو سپری عبدالله بن مسعود رضی الله عنه ته راغی، ورته یې وویل: ورور مې ناروغ دی او له گېډې نه په عذاب دی او

چا ورته د شرابو صفت کړی چې شراب وڅکه، گېده به دې جوړه شي،
اوس نو شراب پرې وڅکم؟
عبدالله بن مسعود رضی الله عنه ورته وویل: سبحان الله! الله تعالی په
گنده گۍ کې شفاء نه ده اېښې، بې شکه شفاء په دوو شيانو کې ده،
شات د خلکو لپاره شفاء او درمل دي او قران هغه ناروغیو لپاره شفاء ده
چې په سینو (زړونو) کې دي.^(۱)

د درېیو کسانو دعا نه قبلېږي!

﴿١٢٢﴾ ثَلَاثَةٌ يَدْعُونَ اللَّهَ ، فَلَا يُسْتَجَابُ لَهُمْ: رَجُلٌ كَانَتْ تَحْتَهُ امْرَأَةٌ
سَيِّئَةُ الْخُلُقِ فَلَمْ يُطَلِّقْهَا ، وَرَجُلٌ كَانَ لَهُ عَلَى رَجُلٍ مَالٌ فَلَمْ يُشْهِدْ
عَلَيْهِ ، وَرَجُلٌ آتَى سَفِيهَاً مَالَهُ ، وَقَدْ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: وَلَا تُؤْتُوا
السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ. (سلسلة الأحاديث الصحيحة (٤/ ٤٢٠) السنن الكبرى للبيهقي)

ژباړه: ابو موسى اشعري رضی الله عنه ویلي: درې کسان داسې دي، چې
دعاگانې کوي او قبلېږي نه.

يو هغه سړی چې بداخلاقه ښځه یې لاس لاندې وي او نه یې طلاقوي.
دویم هغه سړی چې پر یو بل کس یې مال (حق) وي او هغه پرې نه
خبروي، دریم هغه سړی چې ناپوه ته د هغه مال ورکړي، په داسې حال
کې چې الله تعالی ویلي: وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ. (سورة النساء (٥) ایت)
ژباړه: او خپل هغه مالونه چې الله هغه ستاسې لپاره د ژوند د سمبالښت
وسيله گرځولې ده، پوهانو ته مه سپاری.

د وخت گانه!

﴿١٢٣﴾ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعِ خِصَالٍ: عَنْ عُمُرِهِ فِيمَا أَفْتَاهُ؟ وَعَنْ شَبَابِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ؟ وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَا أَنْفَقَهُ؟ وَعَنْ عِلْمِهِ مَاذَا عَمِلَ فِيهِ؟ (المعجم الكبير للطبراني (٦٠/٢٠))

ژباړه: معاذ رضي الله عنه د حديث راوي دی، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د قيامت په ورځ به تر هغې د بنده قدمونه له خپل ځايه ونه خوځېږي چې د څلورو پوښتنه ترېنه ونه شي.

د عمر په اړه، چې په څه کې دې تېر کړ؟، د ځوانۍ په اړه، چې څه کې يې تېره کړې؟، د مال په اړه، چې له کومه ځايه يې گټلی او په څه کې يې لگولی؟ او د علم په اړه چې څه عمل يې پکې کړی؟.

يادونه: دې حديث کې د وخت اړوند د دوو سترو او گرانبيه دورو يادونه شوې، چې پيل کې يې عمر ياد شوی، عمر انسان ته د يو ستر الهي نعمت په ډول ورکړل شوی، ښه عمر هغه دی، چې بنده پکې د ښو چارو گټونکي شي او د وخت له دې سترې گلورينې باغچې خوشبويه گلونه او وږمې ترلاسه کړي، ځواني د عمر برخه ده، مگر ځواني داسې غوره برخه ده چې گټه ترې واخيستل شي، پاملرنه يې وشي، د ټول وخت لپاره سينگار توکي او گانه ده، ستر ارزښت يې همدا دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم د ژوند او عمر وروسته دا په ځانگړې بڼه ياده کړې، که نه نو ځواني په عمر کې شامله ده، دا چې رسول الله صلى الله عليه وسلم ځانگړې ياده کړې، لامل يې دا دی چې د انسان په عمر کې د دې زرینې دورې هېڅ ساری نه شته.

❖ له دې وروسته حدیث کې د مال او علم یادونه شوې چې دواړه نعمتونه دي او د دواړو په وړه یله ژوند ښایسته او رنگین کېږي، مگر ستر ارزښت یې په دې کې دی، چې د دواړو په اړه محاسبه او پوښتنه کېږي. مال او شتمني چې د علم په رڼا کې پر ځای وکارول شي، سترې گټې لري، چې د مال او علم په سم کارولو دنیا او اخرت دواړه ښایسته کېږي.

❖ د دې نبوي حدیث توري په دې دلیل دي، چې عمل د علم ښایست دی او انفاق (د الله تعالی په لاره کې مال لگول) د مال او شتمنی ښایست دی.

﴿١٢٥﴾ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصَّحَّةُ وَالْفَرَاغُ. (صحيح البخاري (٨٨ / ٨))

ژباړه: ابن عباس رضي الله عنه د حدیث راوي دی، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: دوه نعمتونه دي، چې ډېری خلکو پکې تاوان کړی، یو یې صحت (روغتیا) او بل یې وزگارتيا ده.

یادونه: د دې حدیث نه معلومېږي چې روغتیا ستر نعمت دی، د روغتیا په وسیله انسان هر لور منزل ته د منزل لاره پرېکولی شي او بریا ترلاسه کولی شي، د روغتیا په حالت کې انسان د خپل خالق هر ډول عبادت په اسانۍ سره کولی شي او هم د الله تعالی له مخلوق سره هر ډول احسان کولی شي، مگر ډېری خلک د دې نعمت په قدر نه پوهېږي.

دویم ستر نعمت فراغت او وزگارتيا ده، عقلمن خلک په خپل ژوند کې هېڅ تش وختونه نه لري، هغوی تل ځان په نېکو او گټورو چارو بوخت ساتي، د وخت لپاره ځانگړی مهالوېش لري، چې د مهالوېش په کتنه د

الجواهر النبوية (٣١٩) احاديث

خپل وخت چارې تنظيموي او د وخت هېڅ برخه تشه، وزگارو او بې کاره نه پرېدي.

❖ سلف علماء وايي: «وخت د تورې په څېر دی، که دې پرې نه کړ، تا پرېکوي».

❖ امير المؤمنين عمر فاروق رضی الله عنه به ويل: «زما دا نه خوښېږي چې ستاسې يو کس وزگار وگورم، چې نه د دنيا کار کوي او نه د اخرت کار کوي». (قيمة الزمن (٢٦٠))

د قدسي احاديثو غونجه

عبادت ته خان وزگار کره!

(١٣٦) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْني: قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: ابْنِ آدَمَ، تَفَرَّغْ لِعِبَادَتِي، أَمَلًا صَدْرَكَ غِنَى، وَأَسَدَّ فَفَرَكْ، وَإِلَّا تَفَعَّلْ، مَلَأْتُ صَدْرَكَ شُغْلًا، وَلَمْ أَسُدَّ

فَفَرَكْ. (مسند أحمد ط الرسالة (١٤) / ٣٢١)

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: الله تعالى وايي: ای بنيادمه! ته خان زما عبادت لپاره وزگار کره، زه به دې زړه له شتمنی نه ډک کړم او فقر به دې بند کړم او که ته داسې ونه کړې، لاسونه به دې له بوختياوو ډک کړم او فقر به دې هم بند نه کړم.

يادونه: دې حديث کې دوه جائزې يادې شوې، يوه د زړه شتمني، دويم د روزی پراخي او دا ځکه چې ده خان د الله تعالى عبادت ته وزگار کړی.

شتمن زړه او ډک لاسونه!

(١٣٧) عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَقُولُ رَبُّكُمْ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: يَا ابْنَ آدَمَ تَفَرَّغْ لِعِبَادَتِي أَمَلًا قَلْبَكَ غِنَى وَأَمَلًا يَدَيْكَ رِزْقًا، يَا ابْنَ آدَمَ لَا تَبَاعِدْ مِنِّي فَأَمَلًا

قَلْبَكَ فَقْرًا وَأَمَلًا يَدَيْكَ شُغْلًا. (المستدرک على الصحيحين للحاكم (٤) / ٣٦٢)

ژباړه: «معقل بن يسار رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: ای بنيادمه! ته خان زما د عبادت لپاره وزگار کره، زه به دې زړه له شتمنی نه ډک کړم او لاسونه به دې له روزی نه ډک کړم.

ای بنیادمه! له مانه مه لرې کبړه! چې بیا به دې زړه له فقر او لاسونه د کار او بوختیاو نه ډک کړم.

یادونه: دا دواړه حدیثونه په دې دلالت کوي چې د الله بنده گۍ ته ځان وزگارول د روزۍ کیلي ده او د وزگارېدلو مطلب دا دی چې بنده به عبادت پر مهال الله تعالی په زړه او بدن سره حاضر گڼي، هغه سره به زړه مناجات کوي، عاجزي به ورته کوي، عظمت به یې زړه کې راوړي او د احسان مرتبه هم ده.

طلایي شېبې!

﴿۱۲۸﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ، يَقُولُ: مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ، مَنْ يَسْأَلُنِي فَأَعْطِيَهُ، مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ. (صحيح البخاري (۷۱ / ۸))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حدیث راوي دی: رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: الله تبارک و تعالی هره شپه د شېبې په وروستی برخه کې د دنیا اسمان ته راکوږېږي او وايي: «څوک چې له مانه دعا وغواړي، دعا به یې قبوله کړم، څوک چې څه وغواړي ور به یې کړم، څوک چې له مانه بښنه وغواړي نو هغه ته به بښنه وکړم.

زه دې څنگ ته راځم!

﴿۱۲۹﴾ عَنْ شُرَيْحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: يَا ابْنَ آدَمَ، قُمْ إِلَيَّ أَمْشِ إِلَيْكَ، وَأَمْشِ إِلَيَّ أَهْرُولُ إِلَيْكَ. (مسند احمد مخرجا (۲۵ / ۲۷۳))

ژباړه: شريح رحمه الله د حديث راوي دى، وايي:
د رسول الله صلى الله عليه وسلم د صحابه و له يو سړي مې اورېدلي،
ويل يې: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: الله تعالى وايي: بينادمه!
ته زما لپاره ودرېره، زه دې څنگ ته راځم، ته زما په لور را روان شه، زه
درته په منډه راځم.

﴿١٣٠﴾ عَنْ جُنْدُبٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
قَالَ رَجُلٌ وَاللَّهِ لَا يَغْفِرُ اللَّهُ لِفُلَانٍ، فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ ذَا الَّذِي
يَتَأَلَّى عَلَيَّ أَنْ لَا أَغْفِرَ لِفُلَانٍ فَإِنِّي قَدْ غَفَرْتُ لِفُلَانٍ وَأَحْبَطْتُ
عَمَلَكَ. (المعجم الكبير للطبراني (١٦٥/٢))

ژباړه: جندب رضی الله عنه وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته
حديث بيانوه، چې يو سړي وويل: په الله سوگند كوم، چې الله تعالى به
فلانكي سړي ته بښنه ونه كړي، الله تعالى وويل: هغه څوك دى چې زما
پر نوم سوگند كوي، چې زه به فلانكي ته بښنه نه كوم، بې شكه ما
فلانكي ته بښنه وكړه او ستا چارې مې بربادې كړې.

يادونه: دې حديث نه دا گټه لاسته راځي چې پر خپلو نېكو چارو غرور
نه دى او دا سوگندونه به هم نه كوي، چې الله تعالى فلانكى نه بښي.
دا چارې د الله تعالى په واک كې دي او يوازې هماغه ته يې سپارل پكار
دي.

دالله تعالى د رحمت او بښني ننداره وكړه!

﴿١٣١﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: أَسْرَفَ
رَجُلٌ عَلَيَّ نَفْسِهِ، فَلَمَّا حَضَرَهُ الْمَوْتُ أَوْصَى بَيْنِي فَقَالَ: إِذَا أَنَا مُتُّ
فَأَحْرِقُونِي، ثُمَّ اسْحَقُونِي، ثُمَّ اذْرُونِي فِي الرِّيحِ فِي الْبَحْرِ، فَوَاللَّهِ لَئِنْ قَدَرَ

عَلَى رَبِّي لِيُعَذِّبَنِي عَذَابًا مَا عَذَّبَهُ بِهِ أَحَدًا، قَالَ فَفَعَلُوا ذَلِكَ بِهِ، فَقَالَ
لِلْأَرْضِ: أَدَّى مَا أَخَذْتِ، فَإِذَا هُوَ قَائِمٌ، فَقَالَ لَهُ: مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا
صَنَعْتَ؟ فَقَالَ: خَشِيتُكَ، يَا رَبِّ - أَوْ قَالَ مَخَافَتُكَ - فَغَفَرَ لَهُ

بِذَلِكَ. (صحيح مسلم ٢١١٠/٤)

ژباړه: ابوهريره رضی الله عنه د حديث راوي دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: یو سړی چې د مرگ وخت یې نږدې شوی و، زامنو ته یې وصیت کې وویل: زه چې مړ شوم په اور مې وسوزوئ، بیا مې ایره په سمندر کې واچوئ، په الله تعالی سوگند کوم، که الله تعالی راباندې برلاسی شي، داسې عذاب به راکړي چې هېچاته به یې نه وي ورکړی.

سړی چې مړ شو، زامنو یې له وصیت سره سم کار ورسره وکړ، الله تعالی زمکې ته وویل: څه دې چې اخیستي ټول راکړه!

زمکې د الله تعالی له حکم سره سم د یاد شوي سړي هر څه ورکړل.

ناخاپه روغ جوړ انسان د الله تعالی په مخ کې ودرېده.

الله تعالی ورته وویل: دې کار ته څه اړ کړې؟

سړي وویل: ای ربه! ستا له وېرې مې دا کار وکړ.

الله عزوجل دې سړي ته د همدې له امله بښنه وکړه.

وَلَوْر!

﴿١٣٢﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ثَلَاثَةٌ أَنَا خَصْمُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، رَجُلٌ أَعْطَى بِي ثُمَّ

عَدَرَ، وَرَجُلٌ بَاعَ حُرًّا فَأَكَلَ ثَمَنَهُ، وَرَجُلٌ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَاسْتَوَفَى مِنْهُ

وَلَمْ يُعْطِهِ أَجْرَهُ. (صحيح البخاري ٩٠/٣)

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د الله تعالى نه روايت کړی، الله تعالى وايي: له درېيو کسانو سره به د قيامت په ورځ زما ځانگړې جگړه وي، لومړی هغه کس چې زما پر نوم ژمنه (وعده) وکړي او بيا هر ژمنه کې ټگي وکړي يانې ماته يې کړي، دويم هغه سړی چې اصیل ازاد انسان وپلوري او پيسې يې وځوري او درېيم هغه سړی چې يو کس په مزدورۍ ونيسي، کار ترې پوره واخلي او هغه ته د مزدورۍ بدله ور نه کړي. يادونه: حديث کې د درېيو کسانو قيد نه مراد ددې جنس او صفت لرونکي خلک مراد دي، چې هر څومره وي او حديث دليل دی، چې دا درې واړه چارې ستره گناوي دي، يانې د الله پر نوم د وعده ماتول اصل پلورل او مزدور ته مزد نه ورکول.

اونيز؛ طلايي چانسونه!

﴿١٣٣﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: تَفْتَحُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ، وَيَوْمَ الْخَمِيسِ، فَيُغْفَرُ لِكُلِّ عَبْدٍ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا، إِلَّا رَجُلًا كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءٌ، فَيُقَالُ: أَنْظِرُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا، أَنْظِرُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا. (صحيح مسلم ١٩٨٧/٤)

ژباړه: ابوهريره رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د دوشنبې او پنجشنبې په ورځو کې جنتي دروازې پرانيستل کېږي، نو هر هغه بنده ته بښنه کېږي چې له الله تعالى سره يې څه شی شريک کړی نه وي، پرته له هغه سړي نه چې د ده او ورور په منځ کې يې څه شخړه او خواږدي وي.

الله تعالى وايي: دې دواړو ته تر هغې وخت ورکړئ چې اصلاح او سم شي - دې دواړو ته تر هغې وخت ورکړئ چې اصلاح او سم شي.

﴿۱۳۴﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَالَ اللَّهُ: أَنْفِقْ يَا ابْنَ آدَمَ أَنْفِقْ عَلَيْكَ. (صحيح البخاري (۶۲/۷))
ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه له رسول الله صلى الله عليه وسلم نه روايت كړى، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: الله تعالى وايي: بنيادمه! ته پر خلكو لگښتونه كوه، پر تا به لگښت كېږي.

د الله تعالى مينه كوونكي شئ!

﴿۱۳۵﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: أَيُّنَ الْمُتَحَابِّونَ بِيَجَلَالِي، الْيَوْمَ أُظِلُّهُمْ فِي ظِلِّي يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلِّي. (صحيح مسلم (۱۹۸۸/۴))

ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه د حديث راوي دى: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: الله تعالى به د قيامت په ورځ وايي: هغه كسان چېرې دي چې زما د جلال او لويى لپاره يې خپل منځ كې مينه كوله، نن ورځ به دوى ته د خپل عرش سيوري لاندې سيورى وركړم، په داسې ورځ چې زما له سيوري پرته به بل سيورى نه وي.

زمانه مه گنځئ!

﴿۱۳۶﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَالَ اللَّهُ: يُسَبُّ بَنُو آدَمَ الدَّهْرَ، وَأَنَا الدَّهْرُ، بِيَدِي اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ. (صحيح البخاري (۴۱/۸))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی، وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: الله تعالى وايي: بنيادم زمانې ته کنخل کوي، زه زمانه يم، شپه، ورځ يوازې زما په لاس کې دي.

د مينې وداني له بره جوړېږي!

﴿١٣٤﴾ إِنَّ اللَّهَ إِذَا أَحَبَّ عَبْدًا دَعَا جِبْرِيلَ فَقَالَ: إِنِّي أَحِبُّ فَلَانًا فَأَحِبَّهُ، قَالَ: فَيَحِبُّهُ جِبْرِيلُ، ثُمَّ يُنَادِي فِي السَّمَاءِ فَيَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فَلَانًا فَأَحِبُّوهُ، فَيَحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ، قَالَ ثُمَّ يُوَضَّعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي الْأَرْضِ، وَإِذَا أَبْغَضَ عَبْدًا دَعَا جِبْرِيلَ فَيَقُولُ: إِنِّي أَبْغِضُ فَلَانًا فَأَبْغِضُهُ، قَالَ فَيَبْغِضُهُ جِبْرِيلُ، ثُمَّ يُنَادِي فِي أَهْلِ السَّمَاءِ إِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ فَلَانًا فَأَبْغِضُوهُ، قَالَ: فَيَبْغِضُونَهُ، ثُمَّ تُوَضَّعُ لَهُ الْبَغْضَاءُ فِي الْأَرْضِ» (صحيح مسلم ٢٣٠٠٣-٢٣٠٠٤)

ژباړه: رسول الله صلى الله عليه وسلم وايي: كله چې الله تعالى له كوم بنده سره مينه کوي، جبريل عليه السلام راوغواړي. ورته ووايي: زه له فلانکي سره مينه لرم، ته هم ورسره مينه کوه.

جبريل عليه السلام هم له دغه کس سره مينه کوي، بيا په اسمانونو کې اعلان وکړي، چې الله تعالى له فلانکي سره مينه کوي، تاسو هم ورسره مينه وکړئ.

په اسمانونو کې اوسېدونکي مخلوق هم له دغه کس سره مينه کوي، بيا د دغه کس لپاره قبوليت ځمکې ته رابښکته شي، ځمکوال ورسره هم مينه کوي او كله چې د الله تعالى کوم بنده نه خوښېږي، جبريل عليه السلام راوغواړي، ورته وايي: فلانکي بنده زما نه خوښېږي، ته يې هم مه خوښوه.

دغه کس بيا د جبريل عليه السلام هم نه خوښېږي، جبريل عليه السلام اسمانوالو ته هم اعلان کوي، فلانکي انسان د الله تعالى نه خوښېږي،

تاسې يې هم پرېږدئ، اسمانوال ورسره اړيکې پرېکړي، بيا د کرکې دغه اثر ځمکې ته رانښکته شي. ځمکوال ورسره هم کرکه کوي. دا هغه ستر الهي غيبي راز دی، چې ځينې مسلمان نارينه او مسلمانې مېرمنې پرې د خلکو له مينې برخمن کېږي، د مينې دا راز د زېږي په ډول د الله تعالی د رضا په بدرگه هغو مؤمنانو نارينه او ښځينه وو ته ورکول کېږي، چې د ايمان او نېک عمل له غبرگو نعمتونو څخه برخمن وي.

مينه د ملاقات لېوالتيا زياتوي!

﴿١٣٨﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَالَ اللَّهُ: إِذَا أَحَبَّ عَبْدِي لِقَائِي أَحَبَبْتُ لِقَاءَهُ، وَإِذَا كَرِهَ لِقَائِي كَرِهْتُ لِقَاءَهُ. (صحيح البخاري (١٤٥/٩))

ژباړه: ابوهريره رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: الله تعالى وايي: کله چې بنده زما ملاقات خوښوي، زه يې هم ملاقات خوښوم او کله چې بنده زما ملاقات نه خوښوي، زه يې هم ملاقات نه خوښوم.

د صحيح مسلم په حديث کې د دې حديث مانا روښانه شوې.

﴿١٣٩﴾ عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ، أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ، وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ، كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ، فَقُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَكْرَاهِيَةُ الْمَوْتِ؟ فَكُنَّا نَكْرَهُ الْمَوْتَ، فَقَالَ: لَيْسَ كَذَلِكَ، وَلَكِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا بُشِّرَ بِرَحْمَةِ اللَّهِ وَرِضْوَانِهِ وَجَنَّتِهِ، أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ، فَأَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ، وَإِنَّ الْكَافِرَ إِذَا بُشِّرَ بِعَذَابِ اللَّهِ وَسَخَطِهِ، كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ، وَكَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ. (صحيح مسلم (٢٠٦٥/٤))

ژباړه: عائشه رضی الله عنها وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: څوک چې د الله تعالى ملاقات خوښوي، الله تعالى د هغه ملاقات خوښوي او څوک چې د الله تعالى ملاقات نه خوښوي، الله تعالى د هغه ملاقات نه خوښوي.

ما وويل: اى د الله پېغمبره! دا به د مرگ بد گڼل وي، حال دا چې موږ ټول مرگ بد گڼو او نه يې خوښوو؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم راته وويل: عائشه! داسې خبره نه ده، بلکې مؤمن ته چې کله د الله په رحمت، رضامندۍ او جنت زېرى ورکړل شي، نو دا بيا د الله ملاقات خوښوي او لېوالتيا يې زياتېږي، نو الله د ده ملاقات خوښوي او کافر ته چې کله د الله تعالى د غضب او عذاب زېرى ورکړل شي، نو الله سره يو ځاى کېدل بد گڼي او الله تعالى د ده ملاقات بد گڼي....؟

غوره کور!

﴿١٢٠﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خَيْرُ بَيْتٍ فِي الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُحْسَنُ إِلَيْهِ، وَشَرُّ بَيْتٍ فِي الْمُسْلِمِينَ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ يُسَاءُ إِلَيْهِ، أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ كَهَاتَيْنِ - يُشِيرُ بِأَصْبَعَيْهِ. (الأدب المفرد (ص: ٦١))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: په مسلمانانو کې غوره کور، هغه کور دی، چې يتيم پکې وي او ښه چال چلن ورسره کېږي او په مسلمانانو کې بد کور، هغه دی، چې له يتيم سره پکې ناوړه چال چلن کېږي، زه او د يتيم پالونکی به په جنت کې د دې دوو گوتو په څېر (نږدې) يو او په دواړو گوتو يې اشاره کوله.

﴿١٣١﴾ عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَنَا
وَأَمْرَأَةٌ سَفَعَاءُ الْخَدَّيْنِ، أَمْرَأَةٌ آمَتْ مِنْ زَوْجِهَا فَصَبَّرَتْ عَلَيَّ وَلَدَيْهَا،
كَهَاتَيْنِ فِي الْجَنَّةِ. (الأدب المفرد (ص: ٦٢))

ژباړه: عوف بن مالک رضی الله عنه د حدیث راوی دی:
رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: زه او هغه ښځه چې له خاوند نه
کونډه پاتې شي او پر خپل اولاد صبر وکړي او پر هغوی مهرباني کوي په
جنت کې به ددې دوو گوتو په څېر یو، یانې (نږدې به یو).
یادونه: سفعاء الخدين: د لغت په اعتبار هغې ښځې ته ویل کېږي، چې
د مخ رنگ یې تور بخن غونډې وي او دا هم کېدلی شي، چې یوازې ددې
کونډې د مخ رنگ د ستوتزمنو حالاتو له امله بدل شوی وي.

(النهاية في غريب الحديث والأثر، ٢/٣٢٧)

یوه خرما دوه زړونه!

﴿١٣٢﴾ عَنْ عَائِشَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَتْ: جَاءَتْنِي أَمْرَأَةٌ مَعَهَا
ابْتِنَانٍ لَهَا فَسَأَلْتَنِي فَلَمْ تَجِدْ عِنْدِي إِلَّا تَمْرَةً وَاحِدَةً فَأَعْطَيْتُهَا
فَقَسَمَتْهَا بَيْنَ ابْنَتَيْهَا ثُمَّ قَامَتْ فَخَرَجَتْ، فَدَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فَحَدَّثْتُهُ فَقَالَ: «مَنْ يَلِي مِنْ هَذِهِ الْبَنَاتِ شَيْئًا فَأَحْسَنَ الْيَهَنَّ
كُنَّ لَهُ سِتْرًا مِنَ النَّارِ». (الأدب المفرد (ص: ٧١))

ژباړه: عائشه رضي الله عنها وايي: یوه ښځه زموږ کور ته راغله چې دوه
لورگانې ورسره وې، دې ښځې سوال کاوه او له ما سره د یوې دانې خرما
نه پرته بل څه شی نه و، ما خرما دانه هاغې مېرمنې ته ورکړه، هغې دوه
برخې کړه، پخپله یې ترې هېڅ ونه خوړل، بیا پاڅېده او زموږ له کوره
ووته، هغې نه وروسته رسول الله صلی الله علیه وسلم کور ته راغی، ما د
ښځې په کیسه خبر کړ، رسول الله صلی الله علیه وسلم وویل: څوک

چې د لورگانو په ورکړه وازمويل شي او دی له هغوی سره ښه چال چلن وکړي، هغوی به ده لپاره د دوزخ له اوره پرده وگرځي.

﴿۱۳۳﴾ امام بخاري د ابوبکر بن حفص په روايت حديث نقل کړی، چې عبدالله بن مسعود رضی الله عنه به له يتيم پرته پر دسترخوان خوړوته نه کيناسته يانې يتيم به يې له خان سره ملگری کاوه. (الادب المفرد (۱۳۶))

بې خرما کور!

﴿۱۳۴﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ، عَنْ جَدَّتِهِ سَلْمَى، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: بَيْتٌ لَا تَمْرَ فِيهِ، كَأَلْبَيْتِ لَا طَعَامَ

فِيهِ. (سنن ابن ماجه (۱۱۰۵/۲))

ژباړه: عبیدالله بن ابی رافع له خپلې نیا سلمی رضی الله عنها نه روايت کړی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: «بې خرما کور داسې دی، لکه په کوم کور کې چې هېڅ خواړه نه وي».

د دې حديث لپاره د عائشې رضی الله عنها په روايت مرفوع حديث شاهد او تائيد دی:

﴿۱۳۵﴾ عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بَيْتٌ

لَا تَمْرَ فِيهِ، جِيَاعٌ أَهْلُهُ. (سنن ابن ماجه (۱۱۰۴/۲))

ژباړه: عائشه رضی الله عنها وايي: رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: کوم کور کې چې خرما نه وي، اوسېدونکي يې وړي وي.

يادونه: خرما قراني مېوه او خواړه دي، قران کې په بېلا بېلو تعبيرونو د خرما د ونې او مېوې ياد راغلی، د خرما په هر ډول کې ځانگړی فضليت او گټې شته، نبوي احاديثو کې هم د خرما ډېرې گټې ښودل شوي، خرما کې شفاء ده، خرما مېوه او هم غذا ده.

اووه مرغلري!

﴿١٣٦﴾ عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: أَمَرَنِي خَلِيلِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَبْعِ أَمْرَيْنِ بِحُبِّ الْمَسَاكِينِ، وَالذُّنُوفِ مِنْهُمْ، وَأَمَرَنِي أَنْ أَنْظُرَ إِلَى مَنْ هُوَ دُونِي وَلَا أَنْظُرَ إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقِي، وَأَمَرَنِي أَنْ أَصِلَ الرَّجِمَ وَإِنْ أَدْبَرْتُ، وَأَمَرَنِي أَنْ لَا أَسْأَلَ أَحَدًا شَيْئًا، وَأَمَرَنِي أَنْ أَقُولَ بِالْحَقِّ وَإِنْ كَانَ مُرًّا، وَأَمَرَنِي أَنْ لَا أَخَافَ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَائِمًا، وَأَمَرَنِي أَنْ أُكْثِرَ مِنْ قَوْلِ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، فَإِنَّهُنَّ مِنْ كَنْزِ تَحْتِ الْعَرْشِ. (مسند أحمد مخرجا (٣٢٧/٣٥))

ژباړه: ابو ذر رضی الله عنه د حدیث راوي دی، وايي:

رسول الله صلى الله عليه وسلم راته په اوو چارو امر کړی: له مسکینانو سره د مینې او هغوی سره د نږدې کېدلو امر یې راته کړی، امر یې راته کړی، چې هغه چاته وگورم چې له ما نه یې «د ژوند کچه» ټیټه وي او هغه چا ته ونه گورم، چې له ما نه پورته وي او امر یې راته کړی، چې خپلوي وپالم که څه هم مقابل لوری یې پرېکوي، امر یې راته کړی، چې له چا څخه به د هېڅ څېز سوال نه کوم، د حق ویلو امر یې راته کړی که څه هم چې حق ویل تریخ دي، امر یې راته کړی، چې د الله تعالی په لاره کې به د هېڅ ملامته کوونکي له ملامتیا څخه نه وېرېږم او دغه راز (لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ) د ویلو حکم یې راته کړی، ځکه دا له هغه خزاني څخه (دالی) ده چې له عرش لاندې ده.

مشري!

﴿١٣٧﴾ بزار او طبراني د عوف بن مالک رضی الله عنه په روایت حدیث نقل کړی، رسول الله صلى الله عليه وسلم ویلي: که مو خوښه وي چې د امارت په اړه مو خبر کړم او په دې چې امارت یا مشري څه پایله لري؟

بيا يې وويل:

أُولَٰهَا مَلَامَةٌ، وَثَانِيهَا نَدَامَةٌ، وَثَالِثُهَا عَذَابٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا مَنْ عَدَلَ،

فكيف يعدل مع أقربيه؟ (سلسلة الأحاديث الصحيحة (٨٤/٤))

ژباړه: مشري په پيل کې ملامتيا ده، دويمه مرحله کې پنبېمانتيا ده او

دريېمه مرحله کې د قيامت د ورځې عذاب دی، پر ته له هغه چا نه چې

عدل يې کړی وي او له خپلوانو سره به څنگه عدل وکړي!؟

د (٣٦٠) بندونو دنده او د دوزخ له اوره خلاصون!؟

﴿١٣٨﴾ عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّهُ

خُلِقَ كُلُّ إِنْسَانٍ مِنْ بَنِي آدَمَ عَلَى سِتِّينَ وَثَلَاثِمِائَةٍ مَفْصِلٍ، فَمَنْ كَبَّرَ

اللَّهَ، وَحَمِدَ اللَّهَ، وَهَلَّلَ اللَّهَ، وَسَبَّحَ اللَّهَ، وَاسْتَغْفَرَ اللَّهَ، وَعَزَلَ حَجْرًا عَنِ

طَرِيقِ النَّاسِ، أَوْ شَوْكَةً أَوْ عَظْمًا عَنِ طَرِيقِ النَّاسِ، وَأَمَرَ بِمَعْرُوفٍ أَوْ

نَهَى عَنِ مُنْكَرٍ، عَدَدَ تِلْكَ السِّتِّينَ وَالثَّلَاثِمِائَةِ السَّلَامَى، فَإِنَّهُ يَمْشِي

يَوْمَئِذٍ وَقَدْ زَحَّزَحَ نَفْسَهُ عَنِ النَّارِ. (صحيح مسلم (٦٩٨/٢))

ژباړه: عائشه رضی الله عنها وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي:

بې شکه د هر انسان پيداينست په ٣٦٠ بندونو شوی، يانې ٣٦٠ بندونه

لري، څوک چې د الله تعالى لويي اداء کړي يانې (اللَّهُ أَكْبَرُ) ووايي، د الله

تعالى حمد يانې (الْحَمْدُ لِلَّهِ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ووايي، او يا د الله تعالى

پاکي بيان کړي يانې (سُبْحَانَ اللَّهِ) ووايي او يا د الله تعالى نه بېننه

وغواړي يانې (اسْتَغْفِرُ اللَّهَ) ووايي، د خلکو د تگ راتگ له لارې نه تېره،

اغزی او يا هډوکی لرې کړي، د نېکی امر او يا له بدی نه منع وکړي او دا

چارې د دې درې سوه او شپېتو بندونو په اندازه او شمېر وي، نو دا کس

به په داسې حال کې بېگانه کړي، چې ځان به يې د دوزخ له اوره ازاد کړي وي.

د خاوند له اجازې پرته نفلي روژه...!

﴿۱۳۹﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تَصُومُ الْمَرْأَةُ يَوْمًا تَطَوُّعًا فِي غَيْرِ رَمَضَانَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلَّا يَأْذِنُهَا (سنن العارفي ۳۳۷-۳۴۱)
ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: ښځه دې د رمضان له روژو پرته يوه ورځ نفلي روژه هم د خاوند يې اجازې نه نيسي، په داسې حال کې چې خاوند يې حاضر او په کور کې وي.

يادونه: دې حديث کې مسلمانې مېرمن ته په کلکه سپارښتنه شوې، چې د رمضان د فرضي روژو پرته، مېرمن نه شي کولی، چې د خاوند په شتون کې نفلي روژه ونيسي، حديث کې يوه لاره پرانيستې ده، هغه دا که خاوند اجازه ورکړي، چې زما په شتون کې نفلي روژې نيسه، يا يې خاوند په کور نه وي، بيا څه خبره نشته او له نفلي روژو نه د ښځې په منع کولو کې حکمت دا دی، چې د اړتيا په مهال د خاوند حق اداء کړي شي او داسې نه چې د ښځې د نفلي روژو له امله خاوند کومه بله گناه کې اخته نه شي. (فاروقي)

نبوي زېږی!

﴿۱۵۰﴾ إِذَا مَرِضَ الْعَبْدُ، أَوْ سَافَرَ، كُتِبَ لَهُ مِثْلُ مَا كَانَ يَعْمَلُ مُقِيمًا

صَحِيحًا. (صحيح البخاري، ۲۹۹۴)

ژباړه: کله چې يو بنده ناروغ يا مسافر شي، د هغې نېک عمل ثواب ورته ليکل کېږي، څنگه عمل به يې چې په کور کې، د روغتيا په مهال کاوه.

وربخي خاندي!

﴿ ۱۵۱ ﴾ إِنَّ اللَّهَ يُنْشِئُ السَّحَابَ، فَيَنْطِقُ أَحْسَنَ الْمَنْطِقِ، وَيَضْحَكُ أَحْسَنَ الضَّحِكِ. (مسند امام محمد، ۲۳۶۸۶)

ژباړه: بې شکه الله عزوجل وربخي پيدا کوي، بيا وربخي ډېرې نبايسته خبرې کوي او هم ډېره نبايسته خندا کوي.

د رعد دنده!

﴿ ۱۵۲ ﴾ (الرعد ملك من الملائكة موكل بالسحاب، (بيديه أو في يده مخراق من نار يزجر به السحاب) والصوت الذي يسمع منه زجره السحاب إذا زجره حتى ينتهي إلى حيث أمره).^(۱)

ژباړه: ابن عباس رضی الله عنهما د حديث راوي دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ويلي: رعد له ملائکو څخه يو ملائک دی چې د وربخو په تنظيم او اړوندو چارو گومارل شوی.

په دواړو لاسونو يا په يو لاس کې به يې د اور توره وي، چې وربخي پرې شپي، را شپي او کوم غږ چې ترېنه اورېدل کېږي هغه د وربخو د شپلو، را شپلو غږ دی، تر دې چې هغه ځای ته يې ولېږدوي، کوم ځای ته چې د لېږلو امر ورته شوی وي.

زه د خپل بنده له گومان سره يم!

﴿ ۱۵۳ ﴾ عَنْ وَائِلَةَ بِنِ الْأَسْقَعِ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، إِنَّ ظَنَّ خَيْرًا فَخَيْرٌ، وَإِنَّ ظَنَّ شَرًّا فَشَرٌّ. (المعجم الأوسط (۱/۱۲۶))

ژباړه: وائله بن الاسقع رضی الله عنه د حديث راوي دی، وايي: له رسول الله صلى الله عليه وسلم نه مې اورېدلي، ويل يې: الله تعالى وايي: زه د خپل بنده له گومان سره يم، هغه چې پر ما يې کوي، که نېک گومان کوي نو نېکي به مومي او که بد گومان کوي، بدې به مومي.

قيلوله کوي!

﴿ ۱۵۴ ﴾ عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قِيلُوا

فَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَا تَقِيلُ. (صحيح الجامع الصغير وزيادته (۲/ ۸۱۵))

ژباړه: انس رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: قيلوله (غرمنى خوب) کوي، بې شکه شيطانان قيلوله (غرمنى خوب) نه کوي.

يادونه: قيلوله له نبوي سنتو څخه يو سنت دی او عمل پرې هم سنت دی، په دې خوب کې ډېرې گټې دي او لويه گټه يې دا ده چې د دې خوب په وسيله انسان کولى شي قيام الليل (تهجد) لمانځه ته په اسانۍ سره پاڅېږي.

په ديدن يې الله تعالى يادېږي!

﴿ ۱۵۵ ﴾ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِي قَوْلِهِ: أَلَا

إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ. (يونس: ۶۲،

أَوْلِيَاءَ اللَّهِ هُمُ الَّذِينَ يَذْكُرُ اللَّهُ لِرُؤْيَيْهِمْ.)^(۱)

ابن عباس رضی الله عنهما د الله تعالى په دې قول کې:

(أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ)

ژباړه: واورئ! څوک چې د الله دوستان دي، پر هغو کومه وېره او کړاو نشته.

نبوي حديث نقل کړی، چې اولياء الله هغوی دي، چې په ديدن يې انسان ته الله تعالى يادېږي.

يادونه: يانې د الله تعالى رښتيني دوستان هغه خلک دي چې په ليدلو يې مؤمن بنده ته د الله ياد په زړه کېږي.

﴿١٥٦﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: تَعَلَّمُوا مِنْ أُنْسَابِكُمْ مَا تَصِلُونَ بِهِ أَرْحَامَكُمْ فَإِنَّ صَلَاةَ الرَّحِمِ مَحَبَّةٌ فِي الْأَهْلِ مَثْرَاةٌ فِي الْمَالِ مَنْسَأَةٌ فِي الْأَثَرِ. (المستدرک علی الصحيحین للحاکم (١٧٨ / ٤))

ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: له نسبونو مو دومره زده کړه وکړئ، چې خپلوی پرې وپالئ، بې شکه خپلوي پالل، په کورنۍ کې د مينې، دوستانې او خوشحالی سبب دی، د مال (شتمنۍ) د ډېروالي او د عمر د اوږدېدلو سبب دی.

ستر زېږی!

﴿١٥٧﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «مَنْ أَصْبَحَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ صَائِمًا؟» قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا، قَالَ: «فَمَنْ تَبِعَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ جَنَازَةً؟» قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا، قَالَ: «فَمَنْ أَطْعَمَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ مِسْكِينًا؟» قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا، قَالَ: «فَمَنْ عَادَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ مَرِيضًا؟» قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا اجْتَمَعَنَ فِي أَمْرِي إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ». (صحيح مسلم (١٨٥٧ / ٤))

ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه د حديث راوي دی، يوه ورځ رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: په تاسې کې نن ورځ چا روژه نيولې؟

ابو بکر رضی اللہ عنہ وویل: ما نیولی.

بیا یی وپوئستل: له تاسی خوک نن د مسلمان جنازی ته حاضر شوی؟

ابو بکر رضی اللہ عنہ وویل: د اللہ رسوله! زه حاضر شوی یم.

رسول اللہ صلی اللہ علیه وسلم بیا وپوئستل: چا نن ورخ مسکین ته خواړه ورکړي؟

ابو بکر رضی اللہ عنہ وویل: ما ورکړي.

بیا یی وویل: په تاسی کې نن ورخ چا د ناروغ پوئستنه کړي؟

ابو بکر رضی اللہ عنہ وویل: ما کړي.

رسول اللہ صلی اللہ علیه وسلم وویل: دا خویونه په یو سپري کې په یوه ورخ کې نه جمع کېږي، مگر «چا کې چې جمع شي جنت ته یی ننباسي».

یوه ناسته او خلور ډالی؟

﴿۱۵۸﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ تَعَالَى، يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ، إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَعَشِيَّتَهُمُ الرَّحْمَةُ، وَحَفَّتَهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ. (سنن أبي داود (۲/۷۱))

ژباړه: ابو هريرة رضی اللہ عنہ د حدیث راوي:

رسول اللہ صلی اللہ علیه وسلم ویلي: کوم خلک چې د اللہ تعالی له کورونو څخه په یو کور کې را غونډ شي، دالله تعالی کتاب لولي او خپل منځ کې یې سره درس وتدریس کوي، د اللہ تعالی له لورې پرې ډاډگېر نه نازلېږي، الهي رحمت یې را پټوي او اللہ تعالی یې خپل ځان سره نږدې مخلوق کې یادوي.

نبوي فتوى!

په دريو طلاقو، طلاقه كړې شوې مېرمن د استوگنځي او نفقې حق نه لري:

﴿١٥٩﴾ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ، قَالَتْ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقُلْتُ: أَنَا بِنْتُ آلِ خَالِدٍ، وَإِنَّ زَوْجِي فَلَانًا مُرْسِلٌ إِلَيَّ بِطَلَاقِي، وَإِنِّي سَأَلْتُ أَهْلَهُ النَّفَقَةَ، وَالسُّكْنَى فَأَبَوْا عَلَيَّ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ أَرْسَلَ إِلَيْهَا بِثَلَاثِ تَطْلِيقَاتٍ قَالَتْ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا النَّفَقَةُ وَالسُّكْنَى لِلْمَرْأَةِ إِذَا كَانَ لِرِزْقِهَا عَلَيْهَا الرَّجْعَةُ. (السنن الكبرى للنسائي (٢٥٣/٥))

ژباړه: فاطمه بنت قيس رضی الله عنها وايي:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ته ورغلم، ورته مې وويل: زه د خالد د خاندان يوه ښځه يم، فلانكى مې خاوند دی او ماته يې طلاق رالېږلى دی او زه ترې د نفقې او استوگنځي غوښتنه كوم، هغوى انكار كوي. صحابه و رسول الله صلى الله عليه وسلم ته وويل: خاوند يې دې ته درې طلاقه لېږلي دي.

فاطمه بنت قيس رضی الله عنها وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: بې شكه نفقه او استوگنځى د هغې ښځې حق دی، چې خاوند يې هغې ته د رجوع (ورگرځېدلو) اراده لري.

جنب لپاره اسانه چاره!

﴿١٦٠﴾ عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَنَامَ وَهُوَ جُنْبٌ، تَوَضَّأَ، وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَأْكُلَ، وَهُوَ جُنْبٌ، غَسَلَ يَدَيْهِ. (سلسلة الاحاديث الصحيحة (٣٩٠/٢) سند يې صحيح دی)

ژباړه: عائشه رضی الله عنها وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم به چې کله شپه مهال د جنابت په حالت کې ويدېده، اودس به يې وکړ او کله به يې چې د جنابت په حالت کې د خوراک اراده وکړه، نو لاسونه به يې مينځل.

يادونه: دې حديث کې مؤمن بنده ته د جنابت په حالت کې د اسانۍ لاره پرانيستل شوې، چې خوب لپاره اودس کول دي او ډوډۍ خوړلو لپاره د لاسونو مينځل دي.

که چېرې څوک د څه ستونزې احساس نه کوي، شپه مهال غسل هم کولی شي، مگر که په سملاسي ډول غسل ونه کړي په اودس هم زړه ته څه نا څه د پاکوالي او سکون احساس کېږي.

د رحمت بر لاسي!

﴿۱۶۱﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: إِنَّ اللَّهَ حِينَ خَلَقَ الْخَلْقَ كَتَبَ بِيَدِهِ عَلَى نَفْسِهِ: إِنَّ رَحْمَتِي تَغْلِبُ غَضَبِي. ^(۱)

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: الله تعالى چې کله مخلوقات پيدا کړل، په خپل لاس يې، پر خپل ځان دا پرېکړه (صادره) او وليکله: بې شکه زما رحمت، زما پر غضب زورور دی.

قلم!

﴿ ۱۶۳ ﴾ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ، قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْقَلَمَ، وَأَمْرَهُ أَنْ يَكْتُبَ كُلَّ شَيْءٍ يَكُونُ» (القضاء والقدر للبيهقي)

ژباړه: ابن عباس رضی الله عنه د حدیث راوی دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ویلي: بې شکه لومړنی خیز چې الله تعالی پیدا کړ، قلم دی او حکم یې ورته وکړ، چې د ټولو پیدا کېدونکو (کائناتو) شیانو نومونه ولیکه.

د نبوي حدیث په بنسټ قلم لومړنی مخلوق دی او حدیث کې د قلم اصلي دنده او صفت هم ښودل شوی، چې لیکل دي.

د فرعون خوله!

﴿ ۱۶۳ ﴾ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ، قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَالَ لِي جِبْرِيلُ، لَوْ رَأَيْتَنِي، وَأَنَا آخِذٌ مِنْ حَالِ الْبَحْرِ فَأَدُسُّهُ فِي فِيمِ فِرْعَوْنَ، مَخَافَةَ أَنْ تُدْرِكَهُ الرَّحْمَةُ» (۱)

ژباړه: ابن عباس رضی الله عنه د حدیث راوی دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ویلي: جبریل علیه السلام راته وویل: که زه دې په هغه ورځ لیدلی وی، چې د سمندر نه مې خټې را اخیستلې او د فرعون په خوله کې مې ورننه ایستلې، له دې وېرې چې هسې نه د الله تعالی رحمت ورته ورسېږي.

د نبو اخلاقو لنډيز!

حافظ ابن رجب رحمه الله جامع العلوم والحكم کې ليكلي: د ټولو نبو اخلاقو بنسټگنې په دې څلورو حديثونو کې راجمع شوي:

﴿۱۶۳﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ

حُسِنَ إِسْلَامُ الْمَرْءِ تَرَكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ» (سنن ابن ماجه (۲/۱۳۱۵))

ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د سړي د اسلام له بنايست څخه دا دي، چې څه له ده سره مناسب نه وي هغه پرېږدي.

يادونه: حديث نه معلومېږي چې د اسلامي بنايست غوښتنه دا ده، چې کوم ډول چارې، ويناوې او خوښونه له مسلمان سره مناسب نه وي، مسلمان به هغه پرېږدي.

﴿۱۶۵﴾ عَنْ أَنَسِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يُؤْمِنُ

أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ» (سنن الترمذي ت بشار (۴/۲۴۸))

ژباړه: انس رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: ستاسې يو کس د پوره ايمان خاوند کېدلی نه شي، تر هغې چې څه د ځان لپاره خوښوي، دا د مسلمان ورور لپاره هم خوښ کړي.

يادونه: دې حديث کې پوره او حقيقي ايمان دا بنودل شوی، چې څه د ځان لپاره خوښوي، هغه به بل مسلمان لپاره هم خوښوي او د ايمان د حقيقت او پياوړتيا معلومولو لپاره دا ستره نسخه ده، په دې خوی سره سړی ځان ازمويلي شي چې ايمان يې په کوم حالت کې قرار لري؟

﴿۱۶۶﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ

كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيصْمُتْ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ

بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
فَلْيُكْرِمْ صَیْقَهُ. (صحيح مسلم (۱/۶۸))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حدیث راوي، دی:
رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: څوک چې پر الله تعالی او د اخرت
په ورځ ایمان لري، ښې خبرې دې کوي او یا دې چوپ اوسي، او څوک
چې پر الله تعالی او د اخرت په ورځ ایمان لري، د گاونډي عزت او درناوی
دې کوي، او څوک چې پر الله تعالی او د اخرت په ورځ ایمان لري، د خپل
مېلمه درناوی دې کوي.

یادونه: دې حدیث کې د ښو اخلاقو درې بنسټونه یاد شوي او دا داسې
بنسټونه دي چې د ایمان د دوو سترو ارکانو سره تړاو لري، چې یو یې پر
الله تعالی ایمان دی او دویم یې په اخرت ایمان لرل دي.

ښې خبرې د ژبې عبادت دی او له بې گټې خبرو چوپتیا غوره کول د
رغورنې نبوي ضمانت دی، قران کریم هم د ښو خبرو کولو امر کړی:
وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا. [البقرة: ۸۳]

ژباړه: او خلکو ته ښې خبرې کوئ.

لقمان حکیم زوی ته ویلي و: «زویه! که خبرې د سپینو زرو دي، نو
چوپتیا د سرو زرو ده».

د امام ابو حنیفه رحمه الله گوتمه کې هم داسې لیکل شوي و:
«قُلْ لِلْخَيْرِ أَوْ لِيَسْكُتْ» د خیر خبرې کوه، یا چوپ اوسه.

﴿۱۶۷﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوْصِنِي، قَالَ: لَا تَغْضَبْ، فَرَدَّدَ مِرَارًا، قَالَ: لَا

تَغْضَبْ. (صحيح البخاري (۸/۲۸))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه د حديث راوي دی، وايي:
يو سړي رسول الله صلى الله عليه وسلم ته وويل: وصيت راته وكړئ!
رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: مه غوسه كېره!
هغه سړي بيا - بيا پوښتنه تکرار كړه او رسول الله صلى الله عليه وسلم
به ورته هر ځل ويل: غوسه مه كوه!

بنايسته اخلاق!

﴿١٦٨﴾ عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ
أَكْمَلَ النَّاسِ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَإِنَّ حُسْنَ الْخُلُقِ لَيَبْلُغُ دَرَجَةَ
الصَّوْمِ وَالصَّلَاةِ». (مسند البزار = البحر الزخار (١٤ / ٣١))

ژباړه: انس رضی الله عنه د حديث راوي دی:
رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: په خلكو كې د ايمان په لحاظ
بشپړ خلك هغوى دي چې اخلاق يې بنايسته وي او بې شكه د بنايسته
اخلاقو په وسيله، انسان د روژې او لمانځه مرتبه ترلاسه كوي.

طلايي دعا!

﴿١٦٩﴾ عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: يَا شَدَّادُ بْنُ أَوْسٍ، إِذَا رَأَيْتَ النَّاسَ قَدِ اكْتَنَزُوا الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ،
فَاكْتَنَزْ هَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْقَبَاتَ فِي الْأَمْرِ، وَالْعَزِيمَةَ
عَلَى الرَّشْدِ، وَأَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ، وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ شُكْرَ
نِعْمَتِكَ، وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ قَلْبًا سَلِيمًا، وَلِسَانًا صَادِقًا،
وَأَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَعْلَمُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا
تَعْلَمُ، إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ. (المعجم الكبير للطبراني (٧ / ٢٧٩))

ژباړه: شداد بن اوس رضی الله عنه د حديث راوي دی، وايي:
رسول الله صلى الله عليه وسلم راته وويل: ای شداد د اوس زويه! كله
چې خلكو سره زر او سپين زر ډېرول، ته دا كلمې ډېرې وايه:
اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الثَّباتَ فِي الْأَمْرِ، وَالْعَزِيمَةَ عَلَى الرَّشِيدِ، وَأَسْأَلُكَ
مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ، وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ، وَحُسْنَ
عِبَادَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ قَلْبًا سَلِيمًا، وَلِسَانًا صَادِقًا، وَأَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا
تَعَلَّمَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعَلَّمَ، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا تَعَلَّمَ، إِنَّكَ أَنْتَ
عَلَّامُ الْغُيُوبِ.

په اسم اعظم يې تربنه وغواړئ!

﴿١٤٠﴾ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، قَالَتْ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ عَمِّي هِشَامَ بَنَ
الْمُغِيرَةَ كَانَ يُطْعِمُ الطَّعَامَ، وَيَقْرِي الضَّيْفَ، وَيَصِلُ الرَّحِمَ، وَيَفُكُ
الْعَانِي، فَلَوْ أَدْرَكَكَ أَسْلَمٌ، فَهَلْ لَهُ فِي ذَلِكَ أَجْرٌ؟ قَالَ: إِنَّهُ عَمُّكَ كَانَ
يُعْطِي لِلدُّنْيَا وَذَكَرَهَا وَجَمَالَهَا، وَمَا قَالَ يَوْمًا قَطُّ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي
خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ.^(١)

ژباړه: أم سلمة رضی الله عنها وايي:
رسول الله صلى الله عليه وسلم ته مې وويل: ای د الله رسوله! تره مې
هشام بن المغیره ډېر سخي او ډوډي مار سپری و، خپلوی يې پاللي او
داسې داسې ښه کارونه يې کول، که تاسې يې موندلی وی، اسلام به يې
قبول کړی وی، اوس هغه ته ددې نېکو چارو بدله شته؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: أم سلمة! هو، ستا تره دی مگر هغه دا ټول کارونه او ورکړه د دنیا لپاره کول، چې ستاینه یې وشي او بنایسته یاد شي.

هغه په ټول عمر کې، یوه ورځ هم داسې نه دي ویلي:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ.

ژباړه: ای الله! د قیامت په ورځ مې راته د گناهونو بښنه وکړې.

یادونه: حدیث کې د دعا الفاظ که په یادو زده کړی شي او تل پرې مؤمن له الله تعالی نه د خپلو گناهونو بښنه وغواړي ښه چاره ده.

رون سحر کې یې ترې وغواړئ!

﴿١٤١﴾ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ إِذَا صَلَّى الصُّبْحَ حِينَ يُسَلِّمُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا، وَرِزْقًا طَيِّبًا، وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا. (مسند أحمد مخرجا (٢٢١ / ٤٤))

ژباړه: أم سلمة رضی الله عنها وايي:

رسول الله صلى الله عليه وسلم به د سبا د لمانځه وروسته دا دعا کوله.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا...

ژباړه: ای الله! له تا څخه د گټور علم، پاکې روزی او ښک عمل سوال کوم.

یادونه: محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم په دې دعا کې خپل امت ته، د ورځې په پیل کې د درېیو سترو هدفونو د ټاکلو په اړه لارښوونه کړې، چې دا درې واړه یانې علم، روزي او عمل خپلمنځي تړاو لري او پیل یې په علم کېږي، ځکه علم رڼا ده او ددې رڼا په شتون کې هر چاره په ښه او شرعي ډول سرته رسېږي، ښايي هر مؤمن نارینه او ښځینه دا نبوي دعا یاده کړي او ستر هدفونه ځانته وټاکي.

لمونخ پري پيل کړئ!

﴿۱۷۲﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ. (صحيح البخاري (۸۲/۷))

ژباړه: يو سړي (د تكبير تحريمې نه) وروسته لمونخ په دې کلمو پيل كړ،
كله چې رسول الله صلى الله عليه وسلم د لمانځه نه اوزگار شو، ويې
ويل: دا كلمې چا وويلې؟

خلكو سترگې په هغه سړي كې خښې كړې.

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: چا ويلي، څه خبره نشته.

هغه سړي وويل: اى د الله رسوله! زه چې راغلم ساه نيولى وم او همدا
كلمې مې وويلې.

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل:

لَقَدْ رَأَيْتُ اثْنَيْ عَشَرَ مَلَكًا يَتَدَرُونَهَا أَيُّهُمْ يَرْفَعُهَا.

ژباړه: دولس ملائک مې وليدل، ټولو بېره کوله، چې کوم يو به يې پورته
وړي.

يادونه: دا سنت ژوندی کړئ او کله کله د (سبحانک اللهم وبحمدک ...) پر
ځای دا کلمې ووايئ.

﴿۱۷۳﴾ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ. (صحيح البخاري (۱۵۹/۱))

ژباړه: رفاة رضی الله عنه وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم پسې مې
لمونخ کاوه، رسول الله صلى الله عليه وسلم چې (سمع الله لمن حمده)

وويل، يو سړي وويل: رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ.

كله چې رسول الله صلى الله عليه وسلم سلام وگرځاوه، ويې ويل: دا
كلمې چا وويلې؟

هغه سړي وويل: اى د الله رسوله! ما وويلې.

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل:

رَأَيْتُ بِضْعَةَ وَثَلَاثِينَ مَلَكًا يَبْتَدِرُونَهَا أَيُّهُمْ يَكْتُبُهَا أَوَّلًا.

ژباړه: څه د پاسه دېرش پرېستې مې وليدې، ټولو بېره کوله، چې کوم یوه به یې لومړی لیکي.

﴿١٤٢﴾ عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصَّدِيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّهُ قَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَلَّمَنِي دُعَاءً أَدْعُو بِهِ فِي صَلَاتِي، قَالَ: قُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ، وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ. (صحيح البخاري (١٦٦/١))

ژباړه: ابوبکر الصديق رضی الله عنه، رسول الله صلی الله علیه وسلم ته وویل: ای د الله رسول! داسې یوه دعاء راته وښایئ چې لمانځه کې پرې دعاء کوم.

رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته وویل: دا دعاء وایه!

ای الله! بې شکه ما پر خپل ځان ډېر ظلم کړی او بې شکه له تا پرته بل څوک، گناهونه نه شي بښلی، نو خاص له خپل لوري راته بښنه وکړه او رحم راباندې وکړه بې شکه ته بښنونکی او مهربان یې.

یادونه: دې دعا کې لومړی پر خپل حال اقرار شوی، بیا د الله تعالی نه د هغه په فضل او سخاوت سره وسیله نیول شوې او پرې غوښتنه شوې. دغه راز دا خبره پکې یاده شوې چې د گناهونو بښونکی یوازې الله تعالی دی، له دې وروسته باید بیا د خپل حاجت غوښتنه وشي چې هغه دوه خبرې دي یو د گناهونو بښنه او دویم رحم.

❖ همدا د دعاء او عبادت اداب دي. (صحيح الوابل الصيب (١٦٦/١))

مرغرينه دعا!

﴿١٤٥﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يُكثِرُ الدُّعَاءَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الصَّحَّةَ وَالْعِفَّةَ، وَالْأَمَانَةَ وَحُسْنَ الْخُلُقِ، وَالرِّضَا بِالْقَدْرِ. (شعب الإيمان (١١/٦٠))

ژباړه: عبدالله بن عمرو رضی الله عنه د حدیث راوی دی، دا وایي: رسول الله صلی الله علیه وسلم به دا دعاء ډېره ویله، ای الله! له تا څخه د صحت (روغتیا) پاک لمنی، امانتکاری، بنایسته اخلاقو او پر تقدیر د رضایت غوښتنه کوم.

﴿١٤٦﴾ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ لِعَمِّهِ: أَكْثِرِ الدُّعَاءَ بِالْعَافِيَةِ. (المستدرک علی الصحیحین للحاکم (١/٧١١))

ژباړه: ابن عباس رضی الله عنه وایي: نبي صلی الله علیه وسلم خپل تره عباس ته وویل: ای تره! د عافیت (روغتیا) دعا ډېره غواړه.

دا حدیث په دې طریقه هم راغلی:

عباس بن عبدالمطلب رضی الله عنه وایي:

رسول الله صلی الله علیه وسلم ته مې وویل: داسې څه شی راته وښایه چې الله تعالی نه یې وغواړم.

رسول الله صلی الله علیه وسلم راته وویل: د عافیت سوال ترې کوه:

څو ورځې مې تېرې کړې، بیا ورته راغلم، ومې ویل: داسې څه شی راته وښایه، چې الله تعالی نه یې وغواړم!

رسول الله صلی الله علیه وسلم راته وویل: ای عباس!

ای د رسول الله تره! الله تعالی نه د دنیا او اخرت عافیت وغواړه!^(١)

د عرفي د ماښامي او ورځي دعا!

﴿۱۷۷﴾ عَنْ عَلِيٍّ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَفْضَلُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ قَبْلِي عَشِيَّةَ عَرَفَةَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ

قَدِيرٌ. (الدعاء للطبراني (۲۷۲ ص))

ژباړه: علي رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: غوره دعا چې ما او هم نورو پېغمبرانو د عرفې په شپه ويلي، دا ده:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

فضل او رحمت ترې غواړه!

﴿۱۷۸﴾ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ وَرَحْمَتِكَ؛ فَإِنَّهُ لَا يَمْلِكُهَا إِلَّا

أَنْتَ. (المعجم الكبير للطبراني (۱۷۸/۱۰))

ژباړه: عباس رضي الله عنه وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم ته يو مېلمه راغی، رسول الله صلى الله عليه وسلم يو کس د خپلو بيبيانو کورونو ته واستوه، چې مېلمه ته څه خواړه راوړي، مگر د يوې بي بي په کور کې هم د خوراک څه ونه موندل شو.

رسول الله صلى الله عليه وسلم پورته ليکل شوي دعا وويله.

خو شېبې وروسته يو وريت کړی شوی پسه رسول الله صلى الله عليه وسلم ته دالۍ کې راوړل شو.

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: دا د الله تعالی له فضل څخه دی، هغه چې موږ يې د رحمت انتظار کاوه.

شراب په شاتو بدل شو!

﴿١٤٩﴾ اعمش له حيثمه نه روايت كړې، وايي: خالد بن وليد رضی الله عنه پر يو سړي ورغی چې د شرابو ډك لوبښی ورسره و.

خالد بن وليد رضی الله عنه داسې دعا وكړه: (اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ عَسَلًا) (ای الله! شات ترې جوړ كړه) د خالد بن وليد رضی الله د دعا په وسيله هغه شراب پر شاتو بدل شو. (مجاوب الدعوة لابن أبي الدنيا (٤٩ ص))

نبوي ښار کې شهيد شو!

﴿١٨٠﴾ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي شَهَادَةً فِي سَبِيلِكَ، وَاجْعَلْ مَوْتِي فِي بَلَدِ رَسُولِكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. (صحيح البخاري (٢٣/٣))

ژباړه: زيد بن اسلم له خپل پلار نه روايت كړې، وايي: امير المؤمنين عمر فاروق رضی الله عنه داسې دعا كړې وه، ای الله! ستا په لاره کې مې شهادت روزي كړې او مرگ مې ستا د رسول الله صلی الله عليه وسلم په ښار کې كړې! دعا يې قبوله شوه او د گران نبي صلی الله عليه وسلم ښار (مدينه منوره) کې د نبوي جومات محراب کې د ابو لؤلؤ مجوسي له خوا په زهريله نېزه ووهل شو او بيا شهيد شو.

﴿١٨١﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ، يَقُولُ: أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: إِنَّ قُلُوبَ بَنِي آدَمَ كُلَّهَا بَيْنَ إِصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ الرَّحْمَنِ، كَقَلْبٍ وَاحِدٍ، يُصَرِّفُهُ حَيْثُ يَشَاءُ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اللَّهُمَّ مُصَرِّفِ الْقُلُوبِ صَرِّفْ قُلُوبَنَا عَلَى

طَاعَتِكَ. (صحيح مسلم (٢٠٤٥/٤))

ژباړه: عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه د حدیث راوي دی: رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: بې شکه د ټولو بنیادمانو زړونه لکه د یو زړه په خېر د (الرحمن) له گوتو څخه د دوو گوتو په منځ کې دي، څنگه یې چې وغواړي اړوي یې را اړوي یې، بیا به رسول الله صلی الله علیه وسلم داسې دعا کوله:

اللَّهُمَّ مُصَرِّفَ الْقُلُوبِ صَرِّفْ قُلُوبَنَا عَلَى طَاعَتِكَ.

ژباړه: ای د زړونو اړوونکيه! زړونه مو ستا د طاعت لور ته را واړوه.

له څلورو تل پناه غواړه!

﴿۱۸۲﴾ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ،

وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ، وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا. (صحيح مسلم (۴/۸۸-۲۰))

ژباړه: رسول الله صلی الله علیه وسلم به داسې دعا کوله:

ای الله! پر تا د بې گټې علم نه پناه غواړم او د هغه زړه نه چې نه وېرېږي، د هغه نفس نه چې نه مېرېږي او له هغې دعا نه چې نه قبلېږي.

بد مرغي!

﴿۱۸۳﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُو يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّفَاقِ وَالشَّقَاقِ وَمِنْ

سَيِّئِ الْأَخْلَاقِ. (الدعاء للطبراني (۴۱۰ ص))

ژباړه: ابوهريرة رضی الله عنه وايي: رسول الله صلی الله علیه وسلم به

داسې دعا کوله: ای الله! پر تا له بدبختی، منافقت او ناکاره اخلاقو څخه پناه غواړم.

نوی مسلمان!

(١٨٤) عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْجَعِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: كَانَ الرَّجُلُ إِذَا أَسْلَمَ، عَلَّمَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّلَاةَ، ثُمَّ أَمَرَهُ أَنْ يَدْعُوَ بِهَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي، وَعَافِنِي وَارْزُقْنِي. (صحيح مسلم (٢٠٧٣/٤))

زياره: ابو مالک الاشجعي، د حديث راوي دی، دی وايي: کله به چې کوم سړي نوی اسلام قبول کړ، رسول الله صلى الله عليه وسلم به ورته د لمانځه تعليم ورکاوه او بيا به يې ورته په دې کلماتو د دعا کولو امر کاوه،
اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي، وَعَافِنِي وَارْزُقْنِي.

مه نا هيلي کپړه، ميزان د رحمن ذات په لاس کې دی!

(١٨٥) عَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ الْكَلَابِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: الْمِيزَانُ بِيَدِ الرَّحْمَنِ، يَرْفَعُ أَقْوَامًا، وَيَضَعُ آخَرِينَ. (المستدرک علی الصحيحین للحاکم (٢١٧/٢))

زياره: نواس بن سمعان الکلابي رضی الله عنه د حديث راوي دی، وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويېلي: ميزان (تله) د رحمن په لاس کې ده، ځينې خلک پورته کوي او ځينې نښکته کوي.

زه بادشاه يم!

(١٨٦) وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَطْوِي اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى السَّمَاوَاتِ فَيَأْخُذُهَا بِيَمِينِهِ، وَيَطْوِي الْأَرْضَ فَيَأْخُذُهَا بِيَدِهِ الْأُخْرَى، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ، أَيْنَ الْمُلُوكُ؟ (مجمع الزوائد ومنبع الفوائد (٨٤/١))

ژباړه: ابن عمر رضی الله عنه د حدیث راوی دی:
رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: الله عزوجل به اسمانونه راونغاړي او
ټول به په ښي لاس کې ونیسي، ځمکه به راونغاړي او په بل لاس کې به
یې ونیسي، بیا به ووايي: زه بادشاه یم، نور بادشاهان چېرې دي؟!

غوره سپری او غوره چارې!

﴿۱۸۷﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرِ الْمَازِنِيِّ، قَالَ: جَاءَ أَعْرَابِيَّانِ إِلَى رَسُولِ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَحَدُهُمَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ النَّاسِ
خَيْرٌ؟ قَالَ: طُوبَى لِمَنْ طَالَ عُمُرُهُ وَحَسَنَ عَمَلُهُ، وَقَالَ الْآخَرُ:
أَيُّ الْعَمَلِ خَيْرٌ؟ قَالَ: أَنْ تَفَارِقَ الدُّنْيَا وَلِسَانُكَ رَطْبٌ مِنْ ذِكْرِ
اللَّهِ. (حلية الأولياء وطبقات الأصفياء (۱۱۱/۶))

ژباړه: عبدالله بن يسر المازني رضی الله عنه وايي:
دوه کليوال، رسول الله صلی الله علیه وسلم ته راغلل، یو یې وویل:
ای د الله رسوله! په خلکو کې غوره څوک دی؟
رسول الله صلی الله علیه وسلم وویل: هغه چا لره خوشحالي ده، چې
عمر یې اوږد وي او عملي چارې یې ښې او ښایسته وي او بل یې داسې
وپوښتل: کومه چاره غوره ده؟
رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته وویل: چې داسې حال کې له دنیا نه
جلا شي چې ژبه دې د الله تعالی پر یاد لمده وي.

غوره مېرمن!

﴿۱۸۸﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ
النِّسَاءِ خَيْرٌ؟ قَالَ: الَّتِي تَسْرُهُ إِذَا نَظَرَ، وَتُطِيعُهُ إِذَا أَمَرَ، وَلَا تُخَالِفُهُ فِي
نَفْسِهَا وَمَالِهَا بِمَا يَكْرَهُ. (سنن النسائي (۶/۶۸))

ژباړه: ابو هريره رضی الله عنه وايي: له رسول الله صلی الله عليه وسلم نه چا وپوښتل: په ښځمنو کې غوره څوک ده؟ رسول الله صلی الله عليه وسلم ورته وويل: په ښځمنو کې غوره مېرمن هغه ده، چې خاوند يې په دیدن خوشحالهېږي، چې د څه امر ورته وکړي اطاعت يې کوي او په نفس (ځان) او مال کې د خاوند د خوښې خلاف کار نه کوي. **يادونه:** دې حديث کې د غوره مېرمنې درې ځانگړنې يادې شوي، دومره د خوږو اخلاقو خاونده وي چې خاوند يې په دیدن کې د خوښۍ احساس کوي، د خاوند د حکم منونکې وي او امانتکاره وي، هم د نفس او هم د خاوند د مال پوره خيال ساتي.

غوره نکاح!

﴿١٨٩﴾ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

خَيْرُ النِّكَاحِ أَيْسَرُهُ. (المعجم الأوسط (١/٢٢١))

ژباړه: عقبه بن عامر رضی الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلی الله عليه وسلم ويلي: غوره نکاح هغه ده، چې ډېره اساني پکې وي.

يادونه: يانې مهر، ولیمه او نورې چارې يې په کم لگښت او اسانۍ سره ترسره شي.

لومړۍ ولوله چانس دی!

﴿١٩٠﴾ إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ شِرَّةً وَلِكُلِّ شِرَّةٍ فَتْرَةٌ. (رواه الترمذي)

ژباړه: بې شکه د هر څيز لپاره په پيل کې يوه تېزي او ولوله وي او د هرې تېزۍ (ولولې) لپاره بيا يوه کمزوري وي.

يانې ولوله بنديږي او يا له منځه ځي، څيرک انسان له فطري او طبيعي ولولو څخه په بېرته گټه پورته کوي.

اووه حرامې كړې شوې چاري!

﴿١٩١﴾ إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ عُقُوقَ الْأُمَّهَاتِ، وَوَادَ الْبَنَاتِ، وَمَنْعَ وَهَاتِ، وَكِرَهُ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ، وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ، وَإِضَاعَةَ الْمَالِ. (صحيح البخاري (١٢٠/٣))

ژباړه: بې شکه الله تعالى پر تاسې د مېندو نافرمانې، د ژونديو لوڼو خښول، بخيلي (کنجوسي) له خلکو غوښتل حرام کړي دي او ډېرې خبرې اترې، ډېر سوال کول او مال بربادول يې تاسې لپاره ناخوښه گڼلي دي.

لوړه ستاينه!

﴿١٩٢﴾ مَنْ صُنِعَ إِلَيْهِ مَعْرُوفٌ فَقَالَ لِفَاعِلِهِ: جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا فَقَدْ أَبْلَغَ فِي الثَّنَاءِ. (مصنف ابن أبي شيبة (٣٢٢/٥))

ژباړه: چاته چې څوک يو نېک کار وکړي، دا يې کوونکي ته ووايي: الله دې غوره بدله درکړي، نو ده په ستاينه کې ډېر کوښښ وکړ.

د هډوکو تسبيح!

﴿١٩٣﴾ وَعَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: دَخَلَ بِلَالٌ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَهُوَ يَتَغَدَّى، فَقَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْغَدَاءُ يَا بِلَالُ! قَالَ: إِنِّي صَائِمٌ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نَأْكُلُ رِزْقَنَا، وَفَضْلَ رِزْقِ بِلَالٍ فِي الْجَنَّةِ، أَشَعَرَتِ يَا بِلَالُ! أَنَّ الصَّائِمَ لَتُسَبِّحَ عِظَامَهُ وَيَسْتَغْفِرُ لَهُ الْمَلَائِكَةُ مَا أَكَلَ عِنْدَهُ؟ (شعب الإيمان (٢٠٩/٥))

ژباړه: له بريده رضي الله عنه څخه روايت دی، وايي: بلال رضي الله عنه غرمه مهال د رسول الله صلى الله عليه وسلم څنگ ته ورغی،

رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: بلاله! غرمني تياره ده.
بلال وويل: زه روزه يم.

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: مور خپله روزي خورو او د بلال
روزي په جنت کې پاتې شوه، بلاله! پوهېږې، چې د روزه تي هډوکي
نسبېح وايي او پرېستې تر هغې ورته بېسنه غواړي خو يې چې مخکې
خوراک کېږي.

ارمان!

﴿١٩٣﴾ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا تَذْهَبُ
الدُّنْيَا حَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ عَلَى الْقَبْرِ فَيَتَمَرَّغُ عَلَيْهِ، وَيَقُولُ: يَا لَيْتَنِي كُنْتُ
مَكَانَ صَاحِبِ هَذَا الْقَبْرِ، وَلَيْسَ بِهِ الدِّينُ إِلَّا الْبَلَاءُ. (صحيح مسلم ٤/٢٢٣١)

ژباړه: نبي صلى الله عليه وسلم ويلي: پر هغه ذات سوگند کوم چې روح
مې د هغه په لاس کې دی، دنيا به تر هغې ودانه وي، چې يو سړی به پر
يو قبر تېرېږي؛ نو پر قبر به ورغړي او وايي به: کاش چې دې قبر کې
ددي کس پر ځای زه وی.

دينار و درهم!

﴿١٩٥﴾ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا
يَنْفَعُ فِيهِ إِلَّا الدِّينَارُ وَالدَّرْهَمُ. (صحيح البخاري ٢/١٠٩)

ژباړه: نبي صلى الله عليه وسلم ويلي: هرو مرو، پرخلکو به داسې يو
وخت راشي چې له دينار و درهم پرته به پکې بل څه گټه نه لري.

د کارگر شکايت!

﴿١٩٦﴾ وَعَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ أَخْوَانِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَكَانَ أَحَدُهُمَا يَأْتِي النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،

وَالْآخِرُ يَخْتَرِفُ ، فَشَكَى الْمُخْتَرِفُ أَخَاهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

فَقَالَ: لَعَلَّكَ تُرْزَقُ بِهِ. (سنن الترمذي ت بشار (۱۵۲/۴))

ژباړه: له انس رضی الله عنه نه روایت دی، وایي:

د رسول الله صلی الله علیه وسلم په وخت کې دوه ورونه و، له دوی نه یو به رسول الله صلی الله علیه وسلم ته راتله (او د دین زده کړه به یې کوله) او هغه بل به کار کاوه.

کارکوونکي، رسول الله صلی الله علیه وسلم ته له خپل وروره شکایت وکړ. رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته وویل: کېدی شي د هغه له امله تاته هم روزي درکړی شي.

راحت موندونکی شه!

(۱۹۷) وَعَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَرَّ عَلَيْهِ بِجَنَازَةٍ، فَقَالَ: "مُسْتَرِيحٌ أَوْ مُسْتَرَاخٌ مِنْهُ" فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَا الْمُسْتَرِيحُ، وَالْمُسْتَرَاخُ مِنْهُ؟ فَقَالَ: الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ يَسْتَرِيحُ مِنْ نَصَبِ الدُّنْيَا وَأَذَاهَا، إِلَى رَحْمَةِ اللَّهِ وَالْعَبْدُ الْفَاجِرُ يَسْتَرِيحُ مِنْهُ الْعِبَادُ، وَالْبِلَادُ، وَالشَّجَرُ، وَالذَّوَابُ. (شعب الإيمان (۴۵۶/۱۱))

ژباړه: ابو قتاده رضی الله عنه به دا حدیث بیانوه: چې رسول الله صلی الله علیه وسلم باندې یوه جنازه تېره شوه. رسول الله صلی الله علیه وسلم وویل: راحت یې ومونده، یا تربنه راحت وموندلی شو.

صحابه و وویل: (راحت یې ومونده یا ترې راحت وموندلی شو) دا څه مانا؟ رسول الله صلی الله علیه وسلم وویل: مومن بنده د دنیا له ستړیاو او کړاوونو څخه د الله رحمت لور ته په آرام او راحت شي او له ناکاره بنده نه د الله بنده گان، ښارونه، ونې او ژوي په راحت شي.

خدمتگار مه وهه!

﴿۱۹۸﴾ وَعَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنْتُ أَضْرِبُ غُلَامًا لِي فَسَمِعْتُ مِنْ خَلْفِي صَوْتًا: إِعْلَمْ أَبَا مَسْعُودٍ! اللَّهُ أَقْدَرُ عَلَيْكَ مِنْكَ عَلَيْهِ» فَالْتَفَتُ فَإِذَا هُوَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! هُوَ حُرٌّ لَوْجِهَ اللَّهِ فَقَالَ: أَمَا إِنَّكَ لَوْ لَمْ تَفْعَلْ لَلْفَحْتِكَ النَّارُ أَوْ قَالَ لَمَسَّتْكَ النَّارُ. (شعب الإيمان (۷۷/۱۱))

ژباړه: ابو مسعود رضی الله عنه وایي: خپل مری می واهه، له وروسته نه می غبر واورېده، چې ویل یې: ابن مسعوده، پوه شه! الله پر تا له دې نه ډیر برلاسی دی، خومره چې ته پر دې برلاسی یې، شاته می وکتل گورم، چې رسول الله صلی الله علیه وسلم دی، ومې ویل: ای د الله رسوله! دا مری می د الله د مخ (رضا) لپاره ازاد دی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم وویل: که اوس دې داسې نه وی کړی، د دوزخ اور به سوزولی وی، یا یې وویل: اور به درته رسېدلی وی.

د تسبیحاتو تاج!

﴿۱۹۹﴾ وَعَنْ جُوَيْرِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ مِنْ عِنْدِهَا بُكْرَةً حِينَ صَلَّى الصُّبْحَ، وَهِيَ فِي مَسْجِدِهَا، ثُمَّ رَجَعَ بَعْدَ أَنْ أَضْحَى، وَهِيَ جَالِسَةٌ، قَالَ: مَا زِلْتِ عَلَى الْحَالِ الَّتِي فَارَقْتُكِ عَلَيْهَا؟ قَالَتْ: نَعَمْ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَقَدْ قُلْتَ بَعْدَكَ أَرْبَعَ كَلِمَاتٍ، ثَلَاثَ مِرَارٍ، لَوْ وُزِنَتْ بِمَا قُلْتِ الْيَوْمَ لَوَزَنْتَهُنَّ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، عَدَدَ خَلْقِهِ وَرِضَا نَفْسِهِ وَزِنَةَ عَرْشِهِ وَمِدَادَ

زبارة: له أم المومنين جويريه رضى الله عنها نه روايت دى:
 چې نبي صلى الله عليه وسلم له دې خخه سهار وختي، د سبا لمانخه
 لپاره له كوره ووت او جويريه رضى الله عنها پر جانماز ناسته وه،
 رسول الله صلى الله عليه وسلم له ساخت وروسته ورغى او دا هماغسې
 ناسته وه، رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: جويريې! تر دې
 دمه په هماغه حال يې چې ما پرېنې وې؟

(يانې تر اوسه په جانماز ناسته يې) جويريې رضى الله عنها وويل: هو!
 رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: ما له تا نه وروسته خلور كلمې
 درې خلې وويلې، كه چېرې ستا د نن ورځ له ويل شويو ذكرونو سره وتلل
 شي، نو دا كلمې به ترې درنې شي.

«سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، عَدَدَ خَلْقِهِ وَرِضَا نَفْسِهِ وَزِينَةَ عَرْشِهِ وَمِدَادَ
 كَلِمَاتِهِ».

سره مرغی څنگه پوه شوه!؟

﴿٢٠٠﴾ وَعَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ
 اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَأَنْطَلَقَ لِحَاجَتِهِ، فَرَأَيْنَا حُمْرَةً مَعَهَا
 فَرْخَانٍ فَأَخَذْنَا فَرْخَيْهَا، فَجَاءَتِ الْحُمْرَةُ، فَجَعَلَتْ تَفْرُشُ، فَجَاءَ النَّبِيُّ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: مَنْ فَجَعَ هَذِهِ بَوْلِهَا؟ رُدُّوا وَلَدَهَا إِلَيْهَا،
 وَرَأَى قَرْيَةً نَمَلٍ قَدْ حَرَّقْنَاهَا قَالَ: مَنْ حَرَّقَ هَذِهِ، فَقُلْنَا نَحْنُ قَالَ: إِنَّهُ
 لَا يَنْبَغِي أَنْ يُعَذَّبَ بِالنَّارِ إِلَّا رَبُّ النَّارِ. (سنن أبي داود (٣/٥٥))

زبارة: عبدالرحمن بن عبدالله رضى الله عنه له خپل پلار نه روايت كړې،
 دا وايي: موږ په يو سفر كې له رسول الله صلى الله عليه وسلم سره
 ملگري و، رسول الله صلى الله عليه وسلم د اړتيا لري كولو لپاره لار، موږ
 يوه سره مرغی وليده چې دوه بچي هم ورسره و، موږ يې بچي راونيول،

سره مرغی راغله او پر مور راوغورېده.

نبي صلى الله عليه وسلم راغی، ويې ويل: دا مرغی چا په خپلو بچيو دردولې؟

دې ته يې بچي ورپرېږدئ! او د مېړيو يو کلی (خاله) يې وليده چې مور سوزولې وه، ويې ويل: دا چا سوزولې؟

مور وويل: مور سوزولې.

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: هېچا ته مناسب نه دي چې پر اور چاته کړاو (عذاب) ورکړي، پرته د اور له خاونده.

جهاد!

﴿۲۰۱﴾ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَلَيْكُمْ بِالْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنَّهُ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ يُدْهِبُ اللَّهُ بِهِ الْهَمَّ وَالْغَمَّ». (مسند إمام أحمد (۲۲۷۱۹))

ژباړه: عباده بن صامت رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د الله تعالى په لاره کې پر تاسې جهاد کول لازم دي، بې شکه جهاد د جنت له دروازو څخه يوه دروازه ده، الله عزوجل پرې خفگان (پرېشاني) او غم له منځه وړي.

﴿۲۰۲﴾ عَنْ جَابِرٍ، قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ الْجِهَادِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «مَنْ أَهْرَبَ دَمَهُ، وَعُقِرَ جَوَادُهُ». (المعجم الأوسط (۴۴۴۷))

ژباړه: جابر رضي الله عنه وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم ته وويل شو: کوم يو جهاد ډېر غوره دی؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: د چا چې آس ووژلی شي او دده وېنې هم توی شي (يانی شهيد شي).

د ژبې جهاد!

﴿٢٠٣﴾ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّهُ قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ أَنْزَلَ فِي الشَّعْرِ مَا أَنْزَلَ، فَقَالَ: «إِنَّ الْمُؤْمِنَ يُجَاهِدُ بِسَيْفِهِ وَلِسَانِهِ، وَالَّذِي تَفْسِي بِيَدِهِ، لَكَأَنَّ مَا

تَرْمُونَهُمْ بِهِ نَضْحُ التَّبَلِ» (مسند إمام أحمد (٢٧١٧٤))

ژباړه: عبدالرحمن بن كعب بن مالك له خپل پلار (كعب بن مالك) رضي الله عنه نه روايت كوي كعب بن مالك رضي الله عنه، رسول الله صلى الله عليه وسلم ته وويل: الله عزوجل چې د شعر په اړه څه نازلول هغه يې نازل كړ او تاسې پرې پوهېږئ (اوس نو ستاسې نظر د شعر په اړه څه دی؟) رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: بې شكه مؤمن پر توره او ژبې دواړو جهاد كوي، پر هغه ذات سوگند، چې نفس مې د هغه په لاس كې دی، د (كافرانو او مشركانو) په وړاندې ستاسې شعر ويل داسې دي، لكه هغوی چې پر غشو ولي!

الله تعالى ته محبوب صف!

﴿٢٠٤﴾ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «قِيَامُ رَجُلٍ فِي صَفِّ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَفْضَلُ مِنْ عِبَادَةِ سِتِّينَ

سَنَةً» (المعجم الكبير للطبراني (٤١٧))

ژباړه: عمران بن حصين رضي الله عنه د حديث راوی دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د الله تعالى د لارې د جهاد په صف کې يو ساعت لپاره درېدل، د شپيته کالو له عبادت نه غوره دي.

د نجات کره سندونه!

﴿٢٠٥﴾ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَجَا أَوَّلُ هَذِهِ الْأُمَّةِ بِالْيَقِينِ وَالزُّهْدِ، وَيَهْلِكُ آخِرُ هَذِهِ الْأُمَّةِ بِالْبُخْلِ وَالْأَمَلِ». (اليقين لابن أبي الدنيا (٣) بسند حسن)

ژباړه: عمرو بن شعيب د خپل پلار هغه له خپل نيکه څخه روايت کوي، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د دې امت لومړينو پر يقين او زهد نجات موندلی او وروستي به يې د بخل (کنجوسۍ) او اوږدو هيلو د لرلو له امله هلاکېږي.

له شېدو نه سپين حجر اسود!

﴿٢٠٦﴾ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَنْزَلَ الْحَجْرُ الْأَسْوَدُ مِنَ الْجَنَّةِ، وَهُوَ أَشَدُّ بَيَاضًا مِنَ اللَّبَنِ فَسَوَّدَتْهُ خَطَايَا بَنِي آدَمَ». (سنن الترمذي (٨٧٧) حديث صحيح)

ژباړه: عبدالله بن عباس رضي الله عنه د حديث راوی دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: حجر اسود له جنت څخه راغلی دا له شېدو څخه ډېر سپين و، مگر د بنيادمانو گناهونو يې رنگ تور کړ.

د خير كليگاني شئ!

﴿٢٠٧﴾ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ مِنَ النَّاسِ مَفَاتِيحَ لِلْخَيْرِ، مَغَالِيقَ لِلشَّرِّ، وَإِنَّ مِنَ النَّاسِ مَفَاتِيحَ لِلشَّرِّ مَغَالِيقَ لِلْخَيْرِ، فَطُوبَى لِمَنْ جَعَلَ اللَّهُ مَفَاتِيحَ الْخَيْرِ عَلَى يَدَيْهِ، وَتَوَيْلٌ لِمَنْ جَعَلَ اللَّهُ مَفَاتِيحَ الشَّرِّ عَلَى يَدَيْهِ». (سنن ابن ماجه (٢٣٧))

ژباړه: انس بن مالک رضي الله عنه د حديث راوي دی:
رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: ځينې خلک داسې دي، چې د
خبر (بېبېگنې) لپاره کليگانې دي او د شر (ناکاره کارونو) لپاره قلفونه دي
او بې شکه له خلکو څخه ځينې خلک د شر لپاره کليگانې او د خير
لپاره قلفونه دي، نو خوشحالي ده هغه چا لپاره، چې الله تعالى د خير
کليگانې په لاسونو کې ورکړي او هلاکت دی هغه چا لپاره، چې الله تعالى
د شر کليگانې په لاسونو کې ورکړي.

يادونه: دې حديث کې خلک په دوو ډلو ويشل شوي، چې يوه
ډله يې خير خپروي او دويمه يې شر خپروي، لومړۍ ډلې لپاره
محمد مصطفی صلى الله عليه وسلم دعا کړې او دويمې ډلې لپاره يې
بېرا کړې ده.

غوره خلک!

﴿۲۰۸﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَفَ عَلَى
نَاسٍ جُلُوسٍ، فَقَالَ: أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِكُمْ مِنْ شَرِّكُمْ؟ قَالَ: فَسَكْتُوا،
فَقَالَ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، فَقَالَ رَجُلٌ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَخْبِرْنَا بِخَيْرِنَا
مِنْ شَرِّنَا، قَالَ: خَيْرُكُمْ مَنْ يُرْجَى خَيْرُهُ وَيُؤْمَنُ شَرُّهُ، وَشَرُّكُمْ مَنْ لَا
يُرْجَى خَيْرُهُ وَلَا يُؤْمَنُ شَرُّهُ. (سنن الترمذي (۲۲۶۳) مسند امام أحمد (۸۸۱۲))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی وايي: رسول الله صلى
الله عليه وسلم د خلکو يوې ډلې ته ودرېده، چې ناست وو، ورته يې
وويل: ايا تاسې ته ستاسې د غوره خلکو په اړه خبر در نه کړم؟
راوي وايي: خلک غلي شو، رسول الله صلى الله عليه وسلم دا خبره درې
ځلې تکرار کړه، يو سړي وويل: ای د الله استازيه! هوکې؛ خبر مو کړه، چې
موږ کې غوره او نا کاره څوک دي؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل:

ستاسې غوره هغه څوک دی، چې د نېښکني گټه ترېنه کېدی شي او له شر نه يې خلک په امن وي او ستاسې بدترين خلک هغوی دی چې نه ترېنه د نېښکني هيله او تمه کېدی شي او نه يې له شره خلک په امن وي.

خوشبويه ملگری!

(٢٠٩) عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَالسَّوِّءِ، كَحَامِلِ الْمِسْكِ وَنَافِخِ الْكَبِيرِ، فَحَامِلُ الْمِسْكِ: إِمَّا أَنْ يُحْذِيكَ، وَإِمَّا أَنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ، وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً، وَنَافِخُ الْكَبِيرِ: إِمَّا أَنْ يُحْرِقَ ثِيَابَكَ، وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ رِيحًا خَبِيثَةً. (صحيح البخاري (٥٥٣٤))

ژباړه: ابو موسی رضي الله عنه د حدیث راوي دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي: د نېک او بد ملگری مثال د مشکو د باروونکي او د بنی پوکوونکي په څېر دی، د مشکو باروونکي، یابه مشک درکړي، یا به یې ترې په بیه وپېرې او یا به ترې نېایسته خوشبويي در ورسیري، بنی پوکوونکي، یا به دې جامې وسوزوي او یا به یې بدبويي در ورسیري.

(٢١٠) عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشَّخِيرِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَثَلُ ابْنِ آدَمَ وَإِلَى جَنْبِهِ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ مَنِيَّةً إِنْ أَحْطَأَتْهُ الْمَنَايَا وَقَعَ فِي الْهَرَمِ حَتَّى يَمُوتَ.

(سنن الترمذي (٢١٥٠) حدیث حسن غریب، صحیح جامع الصغیر زیاده، بسند صحیح ٥٨٢٥/٢)

ژباړه: مطرف بن عبدالله الشخیر د خپل پلار نه روایت کړی، چې نبی صلی الله علیه وسلم ویلي: د بنیادم مثال داسې دی، چې اړخ ته یې (٩٩) هیلې او امیدونه وي، که هیلې یې د لاسه ووځي په بوډاتوب کې اخته کېږي تر دې چې مړ شي.

بنکلي هينداره کي تور داغ!!

﴿۲۱۱﴾ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عُرِضَتْ عَلَيَّ الْأَيَّامُ، فَعَرِضَ عَلَيَّ فِيهَا يَوْمُ الْجُمُعَةِ، فَإِذَا هِيَ كَالْمِرَاءِ حَسَنَاءُ، وَإِذَا فِي وَسْطِهَا نُكْتَةٌ سَوْدَاءُ، فَقُلْتُ: مَا هَذَا؟ قِيلَ:

السَّاعَةُ» (المعجم الأوسط (۷۳۰۷)، سلسلة الأحاديث الصحيحة، ۱۹۳۳ بسند صحيح)

ژباړه: انس بن مالک رضي الله عنه د حديث رواي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د دنيا ټولې ورځې راته وړاندې کړې شوې او په دې ورځو کې راته د جمعې ورځ هم وښودلې شوه، دا پکې د يوې سپينې هيندارې په څېر وه او په منځ کې يې تور داغ و، ما پوښتنه وکړه دا تور داغ پکې څه شی دی؟ راته وويلي شو، دا قيامت دی.

درې ستر زيري!

﴿۲۱۲﴾ وَأَنَّ النَّصْرَ مَعَ الصَّبْرِ، وَأَنَّ الْفَرْجَ مَعَ الْكُرْبِ، وَأَنَّ مَعَ الْعُسْرِ

يُسْرًا (المعجم الأوسط (۷۳۰۷)، صحيح جامع الصغير وزيادته، ۶۸۰۶/۲)

ژباړه: يقينا د الله تعالى مرسته له صبر سره ده او له غم نه خلاصون، له غم سره دی او بې شکه له تنگسې سره پراختيا هم شته دی.

د رسول الله صلى الله عليه وسلم دې حديث کې درې سترې بدلې له درېيو ازموينو پورې تړلي، مرسته او بریا له صبر سره، له غم نه وروسته خلاصی له غم سره او پراخې او اسانې له تنگسې سره تړلي، بنايي مؤمن پر دې نبوي زيرو خوشحاله شي او د بریا، خوشحالی او پراختيا انتظار وباسي.

د دوشنبې د ورځې ځانگړنې!

﴿٢١٣﴾ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: «وُلِدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ، وَاسْتُئْتِبِيَ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ، وَخَرَجَ مُهَاجِرًا مِنْ مَكَّةَ إِلَى الْمَدِينَةِ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ، وَقَدِمَ الْمَدِينَةَ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ، وَتُوفِّيَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَرَفَعَ الْحَجَرَ الْأَسْوَدَ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ». (مسند امام احمد (٢٥٠٦))

ژباړه: ابن عباس رضي الله عنه وايي:

رسول الله صلى الله عليه وسلم د دوشنبې په ورځ زېږېدلی د دوشنبې په ورځ نبوت وړکول شوی، د دوشنبې په ورځ يې له مکې نه مدينې ته هجرت کړی، مدينې ته د دوشنبې په ورځ ننوتی او د دوشنبې په ورځ وفات شوی او حجر اسود يې هم د دوشنبې په ورځ پورته کړی و.

﴿٢١٤﴾ عَن عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «يَتَحَرَّى يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ». (السنن الكبرى للنسائي (٢٦٨٢))

ژباړه: عائشه رضي الله عنها وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم به د دوشنبې او پنجشنبې د ورځو د روزو کلکه پاملرنه کوله.

﴿٢١٥﴾ عَنِ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: تُعْرَضُ الْأَعْمَالُ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ، فَأُحِبُّ أَنْ يُعْرَضَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ. (سنن الترمذي (٧٤٧))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د دوشنبې او پنجشنبې په ورځو کې د (بنده گانو) چارې الله تعالی ته وړاندې کولی شي، څما دا خوببېرې، چې عمل مې داسې وخت کې الله تعالی ته وړاندې شي چې زه روزه يم.

نبوي ترافيكي اصول!

﴿۲۱۶﴾ عَنْ سَفِينَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ جَالِسًا فَمَرَّ رَجُلٌ عَلَى بَعِيرٍ وَبَيْنَ يَدَيْهِ قَائِدٌ وَخَلْفَهُ سَائِقٌ، فَقَالَ: «لَعَنَ اللَّهُ الْقَائِدَ وَالسَّائِقَ وَالرَّاكِبَ». (مسند البزار (۳۸۳۹)، مجمع الزوائد، ۴۳۷/۱)

ژباړه: سفینه رضي الله عنها وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم ناست و، يو سړی پر اوښ سپور و تهرېده، مخې ته يې يو قائد (مخکې تلونکي) او شاته يې سائق (شرونکي) و، رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: د الله تعالى لعنت پر مخکې تلونکي، شرونکي او سپور درې واړو دی.

﴿۲۱۷﴾ عَنِ الْمُهَاجِرِ بْنِ قَنْفِذٍ، قَالَ: رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَةً عَلَى دَابَّةٍ فَقَالَ: «الثَّالِثُ مَلْعُونٌ».

(المعجم الكبير للطبراني (۷۸۲)، مجمع الزوائد، ۴۳۸ / ۱)

ژباړه: مهاجر بن قنفذ وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم درې کسان ولېدل چې پر حيوان يو ځای سپاره وو، رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: درېم کس لعنتي دی.

د شهيد مرغلرين تاج!

﴿۲۱۸﴾ لِلشَّهِيدِ عِنْدَ اللَّهِ سَبْعُ خِصَالٍ: يُغْفَرُ لَهُ فِي أَوَّلِ دَفْعَةٍ مِنْ دَمِهِ وَيَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَيُحَلَّى حُلَّةَ الْإِيمَانِ وَيُزَوَّجُ اثْنَيْنِ وَسَبْعِينَ زَوْجَةً مِنَ الْخُورِ الْعَيْنِ وَيُجَارُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَيَأْمَنُ مِنَ الْفَرْعِ الْأَكْبَرِ وَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ تَاجُ الْوَقَارِ الْيَاقُوتَةُ مِنْهُ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَيَشْفَعُ فِي سَبْعِينَ إِنْسَانًا مِنْ أَهْلِ

بَيْتِهِ: (الجامع الصغير وزيادته (۹۳۱۳) عن المقدم بن معدي كرب)

ژباړه: د شهيد لپاره د الله تعالى په وړاندې اووه ځانگړنې دي، د وينې د لومړي څاڅکي سره ورته بڼه کېدلې شي، جنت کې يې د استوگنې ځای وربښودلې شي، د ايمان پر جوړه بڼايسته کولې شي، د بڼايسته سترگو لرونکو حورو څخه دوه اويا حورې ور ودولې شي، د قبر له عذابه ساتلې شي، د قيامت د ورځې د لويې وېرې نه په امن کېږي، د وقار او عزت مرغلرین تاج يې پر سر اېښودلې شي، هغه چې يوه مرغلره يې د دنيا او دنيا کې له شته څيزونو غوره ده او د کورنۍ د اويا کسانو په اړه يې شفاعت قبلولې شي.

څاروي پر مخ مه وهي او مه يې داغي!

﴿٢١٩﴾ عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَيْهِ بِحِمَارٍ قَدْ وُيِّمَ فِي وَجْهِهِ، فَقَالَ «أَمَا بَلَّغَكُمْ أَنِّي قَدْ لَعَنْتُ مَنْ وَسَمَ الْبَهِيمَةَ فِي وَجْهِهَا أَوْ ضَرَبَهَا فِي وَجْهِهَا؟» فَنَهَى عَنْ ذَلِكَ. (سنن أبي داود (٢٥٦٤))

ژباړه: جابر رضي الله عنه وايي:

د نبي صلی الله عليه وسلم مخې ته يو خر تېر کړی شو، چې خاوند يې پر مخ داغلی و، رسول الله صلی الله عليه وسلم وويل: ايا تاسې ته دا خبر نه دی رسېدلې چې ما پر هغوی لعنت ويلې چې څاروی پر مخ داغي او يا يې پر مخ وهي، بيا يې هغه له دې چارې منع کړ.

برکتې ژوي!

﴿٢٢٠﴾ عَنْ عُرْوَةَ الْبَارِقِيِّ، يَرْفَعُهُ، قَالَ: «الْإِبِلُ عِزٌّ لِأَهْلِهَا، وَالْعَنْمُ بَرَكَةٌ، وَالْخَيْزُرُ مَعْقُودٌ فِي نَوَاصِي الْخَيْلِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ». (سنن ابن ماجه (٢٣٠٥))

ژباړه: عروة البارقي رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلی الله عليه وسلم ويلې: اوبښان د خپلو خاوندانو لپاره عزت

دی، مہرې برکت دی او خیر د قیامت تر ورځې پورې د آسونو په تنډیو کې دی، یانې ورسره لازم او تړلی دی.

﴿۲۲۱﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَلَيْكُمْ بِالْبَّانِ الْبَقْرِ فَإِنَّهَا تَرِمُّ مِنْ كُلِّ شَجَرٍ، وَهُوَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ» (المستدرک علی الصحیحین للحاکم (۸۲۲۴))

ژباړه: عبدالله بن مسعود رضي الله عنه د حديث راوي دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: تل د غواگانو شېدې وخورئ، ځکه دا له هر بوتې نه خوراک کوي او شېده يې له هرې ناروغۍ نه شفا (درملنه) ده.

﴿۲۲۲﴾ دې حديث لپاره نور شواهد هم شته يو يې دا دی: عَنْ صَهِيبِ الْخَيْرِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَلَيْكُمْ بِالْبَّانِ الْبَقْرِ فَإِنَّهَا شِفَاءٌ وَسِمْنُهَا دَوَاءٌ» (الطب النبوي لأبي نعيم الأصفهاني (۷۶۶))

ژباړه: صهيب الخير رضي الله عنه د حديث راوي دی، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: تل د غواگانو شېدې وخورئ، بې شکه په دې کې شفا ده او غوړي يې دوا ده.

د ايمان ذره!

﴿۲۲۳﴾ عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ قَوْمٌ بَعْدَ مَا احْتَرَقُوا فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ فَيُسَمَّيهِمْ أَهْلَ الْجَنَّةِ الْجَهَنَّمِيِّينَ. (الجامع الصغير وزيادته (۱۴۰۲۰))

ژباړه: انس رضي الله عنه د حديث راوي دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: له دوزخ څخه به داسې خلک را وايستلی شي چې ټول به سوځېدلې وي، دوی به جنت ته ننوځي او جنتیان به يې پر جهنميانو نوموي.

(٢٢٤) عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يُخْرَجُ مِنَ النَّارِ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنَ

الإيمان. (سنن الترمذي (٢٥٩٨) حديث حسن صحيح)

ژباړه: ابو سعيد الخدري رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: هغه څوک به له دوزخ څخه راوځي، چې د ذرې په اندازه ايمان يې په زړه کې وي.

خلوېښت ورځې يې لمونځ نه قبلېږي!

(٢٢٥) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْحُمْرُ أُمَّ الْخَبَائِثِ وَمَنْ شَرِبَهَا لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ مِنْهُ صَلَاةً أَرْبَعِينَ يَوْمًا، فَإِنْ مَاتَ وَهِيَ فِي بَطْنِهِ مَاتَ مَيْتَةً

جَاهِلِيَّةً». (سنن الدارقطني (٤٦١٠))

ژباړه: عبدالله بن عمرو رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: شراب د ټولو خباثتونو او پليټيو اصل او بنسټ دی، څوک يې چې و څکي، خلوېښت ورځې يې لمونځ نه قبلېږي، که مړ شي او په گېډه کې يې شراب وي، نو د جاهليت په مرگ مړ کېږي.

دوزخ!

(٢٢٦) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يُؤْتَى بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لَهَا سَبْعُونَ أَلْفَ زِمَامٍ، مَعَ

كُلِّ زِمَامٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ يُجْرُونَهَا». (صحيح مسلم (٢٨٤٢) سنن الترمذي (٢٥٧٣))

ژباړه: عبدالله بن مسعود رضي الله عنه د حديث راوي دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د قيامت په ورځ به دوزخ په داسې حال کې راوستلی شي، چې اويا زره واگې به پکې پرته وي، له هرې واگې سره به اويا زره ملائک وي، چې دوزخ به را کاري.

زه بادشاه يم!

﴿ ۲۲۷ ﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: يَأْخُذُ الْجَبَّارُ سَمَوَاتِهِ وَأَرْضَهُ بِيَدِهِ ثُمَّ يَقُولُ أَنَا الْجَبَّارُ أَنَا الْمَلِكُ أَيُّنَ الْجَبَّارُونَ؟ أَيُّنَ الْمُتَكَبِّرُونَ؟ (الجامع الصغير وزيادته (۱۳۹۶))

ژباړه: عبدالله بن عمر رضي الله عنه د حديث راوي دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: زور ور ذات به د قيامت په ورځ اسمانونه او ځمکې په يو لاس کې ونيسي، بيا به ووايي: زه زور وريم، زه بادشاه يم! زور ور چېرې دي؟ کبرجن چېرې دي؟

د قرآن قاري ته پنځه ستر زيري!

﴿ ۲۲۸ ﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَجِيءُ الْقُرْآنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُ: يَا رَبِّ حَلِّهِ فَيُلْبَسُ تَاجَ الْكِرَامَةِ ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ زِدْهُ فَيُلْبَسُ حُلَّةَ الْكِرَامَةِ ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ ارْضَ عَنْهُ فَيَرْضَى عَنْهُ فَيَقُولُ: أَقْرَأُ وَارْقَ وَيُزَادُ بِكُلِّ آيَةٍ حَسَنَةً.

(سنن الترمذي (۲۹۱۵) الجامع الصغير وزيادته (۱۳۹۹))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: قرآن به د قيامت په ورځ راشي وبه وايي: ای ربه! د قرآن کریم دا (حافظ، عالم) سينگار گڼه! نو ده ته به د عزت تاج ور په سر کړی شي، بيا به ووايي: ای ربه! سينگار يې ور زيات کړه! بيا به د عزت جوړه ور واغوستلی شي، قرآن کریم به بيا رب ته

وراندیز وکړې، ای ربه! راضي شه ترې! الله تعالى به ترې راضي شي،
الله تعالى به د قرآن کریم (حافظ، قاري) ته ووايي: لوله! او پورته کېږه، د
هر آیت لوستلو سره به ورته یوه نیکی زیاتولی شي.

ورېښمین باد!

﴿٢٢٩﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ رِيحًا مِنَ الْيَمَنِ الْيَمَنِ مِنَ الْحَرِيرِ، فَلَا تَدْعُ أَحَدًا فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ إِيْمَانٍ إِلَّا قَبَضَتْهُ»^(١).

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: بې شکه الله تعالى به د يمن له لوري يو باد (هوا) رالېږي، چې له ورېښمو به ډېره نرمه وې، هيڅ داسې کس به نه پرېږدي چې په زړه کې يې د سپېلني يا اوري دانې هومره ايمان وي، مگر روح به يې اخلي.

غوره وزير!

﴿٢٣٠﴾ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ: سَمِعْتُ عَمَّتِي عَائِشَةَ تَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ وَلِيَ مِنْكُمْ عَمَلًا فَأَرَادَ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا جَعَلَ لَهُ وَزِيرًا صَالِحًا، إِنْ نَسِيَ ذَكَرَهُ، وَإِنْ ذَكَرَ أَعَانَهُ»^(١). (سنن النسائي (٤٢٠٤) الجامع الصغير وزيادته (١١٥٤٢))

ژباړه: قاسم بن محمد وايي:

د خپلې عمې عائشې رضي الله عنها نه مې اورېدلي، چې ويل يې: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: په تاسې کې چې چاته څه دنده (چاره) وسپارلی شي او الله تعالى هغه ته د خیر ښېگڼې اراده وکړي؛ نو

نېک وزير ورته وټاکي، که څه خبره ترې هېرېږي هغه يې وريادوي او که په ياد يې وي، نو مرسته ورسره کوي.

﴿۲۳۱﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ، يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا

وَالْآخِرَةِ». (سنن ابن ماجه (۲۴۱۷) حكم الألباني صحيح)

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه وايي:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: څوک چې له تنگلاسي سره اساني وکړي، الله تعالى به پرې دنيا او آخرت کې اساني وکړي.

﴿۲۳۲﴾ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

«مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يُرْحَمُ». (صحيح البخاري (۶۰۱۳))

ژباړه: جرير بن عبدالله رضي الله عنه دحديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: څوک چې رحم نه کوي پر هغه رحم نه شي کېدلی.

مندوی اوسه!

﴿۲۳۳﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«مَنْ لَا يَشْكُرُ النَّاسَ لَا يَشْكُرُ اللَّهَ». (سنن الترمذي (۱۹۵۴) حكم

الألباني. صحيح)

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه وايي:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: څوک چې د خلکو شکره نه ادا کوي، د الله تعالى شکره نه شي ادا کولی.

﴿٢٣٢﴾ عَنْ ثَوْبَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ يَتَكَفَّلُ لِي، أَنْ لَا يَسْأَلَ النَّاسَ، وَأَتَكَفَّلَ لَهُ

بِالْحَنَّةِ؟» (المعجم الكبير للطبراني (١٤٣٣))

ژباړه: ثوبان رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: څوک چې راته ددې خبرې ضمانت وکړي، چې له خلکو نه به د څه شي سوال نه کوي، زه به هغه ته د جنت ضمانت ورکوم.

د تورې تېکي او درې جملې!

﴿٢٣٥﴾ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: لَمَّا أَنْ ضَمَّ إِلَيْهِ سِلَاحَهُ يَعْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: وَجَدْتُ فِي ذُؤَابَةِ أَوْ عِلَاقَةِ سَيْفِهِ ثَلَاثَةَ أَحْرَفٍ: «صِلْ مَنْ قَطَعَكَ، وَقِلِ الْحَقَّ وَلَوْ عَلَى

نَفْسِكَ، وَأَحْسِنْ إِلَى مَنْ أَسَاءَ إِلَيْكَ» (معجم ابن الأعرابي (١٥٠٧))

ژباړه: جعفر بن محمد د خپل پلار او هغه د علي رضي الله عنه نه روايت کړی، هغه مهال چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم وسله (توره) ورته ورسېده، وايي: د تورې په تېکي کې مې درې جملې وموندې (لومړۍ) جمله دا ده، له هغه چا سره اړيکه پاله، څوک يې چې در سره پرېکوي، (دويمه جمله دا وه) حق وایه، که څه هم چې ستا د ځان په اړه وي، (درېمه جمله يې دا وه) له هغه چا سره احسان کوه، څوک چې درسره بد کوي.

﴿٢٣٦﴾ جَرِيرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ حُرِمَ الرَّفْقَ، حُرِمَ الْخَيْرَ أَوْ مَنْ يُحْرَمِ الرَّفْقَ، يُحْرَمِ

الْخَيْرَ» (صحيح مسلم (٢٥٩٢))

ژباړه: جرير بن عبدالله رضي الله عنه د حديث راوي دی:
رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: څوک چې له نرمې نه بې برخې
کړی شو په (حقيقت) کې له خیر ښېگنې بې برخې کړی شو.

﴿٢٣٤﴾ عَنْ عَائِشَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَا عَائِشَةُ إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرَّفْقَ، وَيُعْطِي عَلَى الرَّفْقِ مَا لَا يُعْطِي عَلَى الْعُنْفِ، وَمَا لَا يُعْطِي عَلَى مَا

سِوَاهُ». (صحيح مسلم (٢٥٩٣))

ژباړه: عائشة رضي الله عنها د رسول الله صلى الله عليه وسلم مېرمن
وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: اي عائشې! بې شکه
الله تعالى د نرمې او مهربانې څښتن دی او نرمي خوښوي او په نرمې
بنده ته هغه څه ورکوي چې په سخت خوږي يې نه ورکوي او په دې خوي
هغه څه ورکوي چې په بل خوي يې نه ورکوي.

﴿٢٣٨﴾ عَنْ عَائِشَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «إِنَّ الرَّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يُنَزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ». (صحيح مسلم (٢٥٩٤))

ژباړه: د رسول الله صلى الله عليه وسلم له مېرمن عائشې رضي الله عنه
څخه روايت دی، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: بېشکه نرمي چې
په کوم څيز کې وې هغه څيز پرې ښايسته وي او له کوم څيز څخه چې
نرمي وکښلی شي، هغه څيز بدرنگه ښکاري.

پياوړی هوډ له پياوړي مؤمن سره!

﴿٢٣٩﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ، خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ، وَفِي كُلِّ

خَيْرٌ أَحْرَضَ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ، وَاسْتَعِنَ بِاللَّهِ وَلَا تَعَجَزْ، وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ، فَلَا تَقُلْ لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ قَدَرُ اللَّهِ وَمَا سَاءَ فَعَلٌ، فَإِنَّ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ» (صحيح مسلم (٢٦٦٤))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: الله عزوجل ته له کمزوري مؤمن څخه پياوړی مؤمن ډېر غوره او گران دی، (که څه هم) چې په دواړو کې بېبېگنه ده، چې څه درته گټه رسوي په اړه يې حرص او هوس کړه، له الله تعالى نه مرسته غواړه او مه کمزوری کېږه! که څه (غم يا خپگان) در ورسېږي، دا مه وايه، که دا او دا مې کړی وي (داسې به نه و شوي) بلکې ووايه! د الله تعالى تقدير دی، څه چې د الله تعالى خوښه شي هماغه کېږي، ځکه (لو) (کاش کلمه) د شيطان عمل پرنيزي.

يادونه: د حديث په لومړنۍ جمله کې د مؤمن له پياوړتيا نه، اصل مقصد، په اطاعت او عبادت کې پياوړتيا ده، دغه راز دا نبوي حديث په ټوله کې، پر پياوړتيا، عقيدوي ځواک، هڅه او هاند، لوړ همت او تقدير باندې را څرخيږي.

کشمالي!

﴿٢٤٠﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ عُرِضَ عَلَيْهِ رِيحَانٌ فَلَا يَرُدُّهُ، فَإِنَّهُ خَفِيفُ الْمَحْمِلِ طَيِّبُ

الرَّيْحِ» (صحيح مسلم (٢٢٥٣))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: چا ته چې (کشمالي) يا بله کومه خوشبويي وړاندې کړی شي؛ نو نه دې يې ردوي؛ ځکه دا سپک بار دی (په اسانۍ سره وړل کېږي) او خوشبويي يې خوږه ده.

﴿۲۲۱﴾ عَنْ أَبِي عُمَانَ النَّهْدِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا أُعْطِيَ أَحَدُكُمْ الرَّيْحَانَ فَلَا يَرُدُّهُ فَإِنَّهُ خَرَجَ مِنَ الْجَنَّةِ. (سنن الترمذي (۲۷۹۱))

ژباړه: ابو عثمان النهدي رضي الله عنه د حديث راوي دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: کله چې ستاسې يو کس ته کسمالی ورکړی شي، نو نه دې يې ردوي، ځکه دا له جنته راوتلی دی.

بېړنی زېری!

﴿۲۲۲﴾ عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَرَأَيْتَ الرَّجُلَ يَعْمَلُ الْعَمَلَ مِنَ الْخَيْرِ، وَيَحْمَدُهُ النَّاسُ عَلَيْهِ؟ قَالَ: «تِلْكَ عَاجِلُ بُشْرَى الْمُؤْمِنِ». (صحيح مسلم (۲۶۴۲))

ژباړه: ابو ذر رضي الله عنه وايي: يو سړي له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه د هغه سړي په اړه و پوښتل: چې د خیر نېگنې چارې ترسره کوي او خلک يې له امله ستايي؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: دا د مؤمن لپاره بېړنی زېری دی!

درې څيزونه مه رد کوه!

﴿۲۲۳﴾ عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "ثَلَاثٌ لَا تُرَدُّ: الْوَسَائِدُ، وَالذُّهْنُ، وَاللَّبَنُ". (سنن الترمذي (۲۷۹۰) حكم الألباني، حسن)

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: درې څيزونه نه شي رد کېدلی، بالخت، خوشبويي او شيدې.

په هونته: د حديث مانا دا ده چې په دې درې خيزونو د مېلمه عزت كول
اسانه چاره ده او دا د مېلمه لپاره د ډالۍ په خېر دي، نو مناسبه نه ده
چې دا ډالۍ رد كړي شي.

د بنځينو خوشبويي!

﴿۲۳۳﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
«طِيبُ الرَّجَالِ مَا ظَهَرَ رِيحُهُ، وَخَفِيَ لَوْنُهُ، وَطِيبُ النِّسَاءِ مَا ظَهَرَ لَوْنُهُ،

وَخَفِيَ رِيحُهُ».(سنن النسائي (۵۱۱۷) حكم الألباني صحيح)

ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د نارينو خوشبويي، هغه ده چې
رنگ يې ښکاره وي او بوی يې پټ وي او د بنځينو خوشبويي هغه ده
چې رنگ يې ښکاره وي او بوی يې پټ وي.

ادب!

﴿۲۳۵﴾ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَسَلَّمَ بِضَبِّ فَلَمْ يَأْكُلْهُ، فَقُلْتُ: أَلَا نُطْعِمُهُ الْمَسَاكِينَ؟ قَالَ: «لَا

تُطْعِمُوهُمْ مِمَّا لَا تَأْكُلُونَ».(مسند إمام أحمد (۲۵۱۱۰))

ژباړه: عائشه رضي الله عنها وايي: نبي صلى الله عليه وسلم ته سمساره
راوړلې شوه، نبي صلى الله عليه وسلم ترې هېڅ خوراک ونه کړ، ما ورته
ووويل: مسکينانو ته يې خوړو لپاره ورنه کړو؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: څه چې تاسې نه خوړئ، هغه
مسکينانو ته هم مه ورکوئ!.

﴿۲۳۶﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: لَقِيَتْهُ امْرَأَةٌ وَجَدَ مِنْهَا رِيحَ الطَّيْبِ يَنْفَحُ،
وَلَدَيْهَا إِعْصَارٌ، فَقَالَ: يَا أُمَّةَ الْجَبَّارِ، جِئْتِ مِنَ الْمَسْجِدِ؟ قَالَتْ: نَعَمْ،

قَالَ: وَلَهُ تَطَيَّبْتِ؟ قَالَتْ: نَعَمْ، قَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ جِيَّ أَبَا الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لَا تُقْبَلُ صَلَاةٌ لِامْرَأَةٍ تَطَيَّبَتْ لِهَذَا الْمَسْجِدِ، حَتَّى تَرْجِعَ فَتَغْتَسِلَ غُسْلَهَا مِنَ الْجَنَابَةِ» (مسند أبي داود (٤١٧٤) حكم الألباني: صحيح)

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی، يوه ښځه له ده سره مخامخ شوه، چې ده ترې د خوشبويي احساس وکړ، يانې خوشبويي ترې خوږېده، ابو هريرة رضي الله عنه ورته وويل: ای د جبار وينځې! له جومات نه راغلې؟ هغې وويل: هو، ابو هريرة رضي الله عنه ورته وويل: جومات ته د راتگ لپاره دې خوشبويي کارولې؟ ښځې وويل: هو، ابو هريرة رضي الله عنه وويل: د خپل گران دوست ابو القاسم صلى الله عليه وسلم نه مې اورېدلي چې ويل يې: د هغې ښځې لمونځ نه قبلېږي، چې د جومات لپاره يې خوشبويي کارولي وي، خو چې بېرته راگرځي لاره شي او له جنابت نه غسل وکړي.

د جاهليت خوږونه!

﴿٢٣٤﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، " قُلْتُ لِيَحْيَى: كَلَاهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: نَعَمْ، " قَالَ: " شُعْبَتَانِ مِنَ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ لَا يَتَرُكُهُمَا النَّاسُ أَبَدًا: النَّيَاحَةُ، وَالطَّعْنُ فِي النَّسَبِ. (مسند امام احمد (٩٥٧٤))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه وايي: يحيى ته مې وويل: دواړه دې له نبي صلى الله عليه وسلم نه اورېدلي؟ هغه وويل: هو، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د جاهليت د زمانې له چارو څخه دوه چارې دي، چې هېڅکله يې خلک نه پرېږدي، يو پر مړو ژړا او ستاينې کول دي او دويم په نسب تورلگول دي.

الله تعالى ته څلور ناخوبه خبرې!

﴿۲۳۸﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَرْبَعَةٌ يُبْغِضُهُمُ اللَّهُ الْبَيَّاعُ الْخَلَّافُ، وَالْفَقِيرُ الْمُخْتَالُ، وَالشَّيْخُ الرَّانِي وَالْإِمَامُ الْجَائِرُ». (السنن الكبرى للنسائي (۱۷۰۱))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: څلور کسان دي چې د الله تعالى نه خوښيږي، قسم خور پلورونکی، خوار کبرجن، بوډا زناکاره او ظالم بادشاه.

اخرت يې په دنيا وپلوره!

﴿۲۳۹﴾ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: مَرَّ أَعْرَابِيٌّ بِشَاةٍ، فَقُلْتُ: تَبِيعُهَا بِثَلَاثَةِ دَرَاهِمٍ؟ قَالَ: لَا وَاللَّهِ، ثُمَّ بَاعَ بِهَا، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «بَاعَ آخِرَتَهُ، بِدُنْيَاهُ». (صحيح ابن حبان (۴۹۰۹))

ژباړه: ابو سعيد الخدري رضي الله عنه وايي: يو كليوال سپري سره مېرې يا اوزه وه پر ما تېرېده ورته مې وويل: په درې درېمې، درېمې يې را باندي پلوري؟ هغه وويل: پر الله تعالى سوگند، چې په دې يې نه پلورم! بيا يې پر همدې بيه خرڅه کړه، ما دا خبره رسول الله صلى الله عليه وسلم ته ياده کړه، رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: اخرت يې په دنيا وپلوره

مړه شي، مه يې څوروه!

﴿۲۴۰﴾ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تُؤْذِي امْرَأَةً زَوْجَهَا فِي الدُّنْيَا، إِلَّا قَالَتْ زَوْجَتُهُ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ: لَا تُؤْذِيهِ، قَاتَلَكِ اللَّهُ، فَإِنَّمَا هُوَ عِنْدَكَ دَخِيلٌ يُوشِكُ أَنْ يُفَارِقَكَ

إِلَيْنَا. (سنن الترمذي (۱۱۷۴) مسند إمام أحمد (۲۳۱۰))

ژباړه: کومه مېرمن چې په دنیا کې خپل خاوند خوروي او ضرر ورته رسوي، د بنایسته سترگو لرونکو له حورو څخه یې مېرمن وايي: مړه شې، مه یې خوروه! دا خو له تاسره مېلمه دی نږدې ده چې له نا څخه را بهل شي او مور ته راشي.

ماشاءالله!

﴿۲۵۰﴾ عَنْ حُدَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " لَا تَقُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ فَلَانٌ، وَلَكِنْ قُولُوا: مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ شَاءَ فَلَانٌ". (مسند إمام أحمد (۲۳۳۴۷))

ژباړه: حذيفه رضي الله عنه رسول الله صلى الله عليه وسلم نه دا حديث روايت كړی، نبي كريم صلى الله عليه وسلم ويلى: داسې مه وایئ: كه د الله تعالى خوبنه شي او د فلانكى خوبنه شي، بلكې داسې ووايئ: كه د الله تعالى خوبنه شي او بيا د فلانكى خوبنه شي.

د طوبى ونه او د جنتيانو جامي!

﴿۲۵۱﴾ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَجُلًا قَالَ لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، طُوبَى لِمَنْ رَأَكَ، وَآمَنَ بِكَ، قَالَ: «طُوبَى لِمَنْ رَأَانِي وَآمَنَ بِي، ثُمَّ طُوبَى، ثُمَّ طُوبَى، ثُمَّ طُوبَى لِمَنْ آمَنَ بِي وَلَمْ يَرِنِي»، قَالَ لَهُ رَجُلٌ: وَمَا طُوبَى؟ قَالَ: «شَجَرَةٌ فِي الْجَنَّةِ مَسِيرَةُ مِائَةِ عَامٍ، ثِيَابُ أَهْلِ الْجَنَّةِ تَخْرُجُ مِنْ أَكْمَامِهَا». (مسند إمام أحمد (۱۱۶۷۳) حسن لغيره)

ژباړه: ابو سعيد الخدري رضي الله عنه د رسول الله صلى الله عليه وسلم نه دا حديث روايت كړی، يو سړي رسول الله صلى الله عليه وسلم ته وويل: (طوبى) د هغه چا لپاره ده، چې اته يې ليدلى يې او پر تا يې ايمان

راوړی دی، رسول الله صلی الله علیه وسلم وویل: (طوبی) د هغه چا لپاره ده، چې زه یې لیدلی يم او پر ما یې ایمان راوړی دی، بیا طوبی او بیا طوبی او بیا طوبی د هغه چا لپاره ده، چې پر ما یې ایمان راوړی او زه یې لیدلی نه يم! سړي ورته وویل: طوبی څه شی دی؟ دا په جنت کې یوه ونه ده، چې اوږدوالی یې د سل کلونو د منزل په اندازه دی، د جنتیانو جامې د هغې له پوستکې څخه راوځي او جوړېږي.

د جومات مینه وال ته څلور ستر زیري!

(٢٥٢) عَنْ سَعِيدِ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ أَبِي عَثْمَانَ النَّهْدِيِّ، قَالَ: كَتَبَ سَلْمَانُ إِلَى أَبِي الدَّرْدَاءِ، يَا أَخِي لِيَكُنْ بَيْتُكَ الْمَسْجِدَ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: الْمَسْجِدُ بَيْتٌ كُلُّ تَقِيٍّ وَقَدْ ضَمِنَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِمَنْ كَانَتْ الْمَسَاجِدُ بَيْوتَهُمْ بِالرَّوْحِ، وَالرَّاحَةِ، وَالْجَوَازِ عَلَى الصَّرَاطِ إِلَى رِضْوَانِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. (شعب الإيمان (٢٦٨٩))

ژباړه: سعيد الجريري، وايي: ابو عثمان النهدي ويلي: چې سلمان ابو درداء رضي الله عنه ته په ليک کې ليکلي و: وروره، جومات دې ستا کور وي، بې شکه ما له رسول الله صلی الله علیه وسلم نه اورېدلي، چې ويل يې: جومات د هر پرهېز گار کور دی او په تحقيق سره الله عزوجل هغوی لپاره چې جوماتونه يې کورونه وي، د رحمت خوشحالی راحت او د الله عزوجل د رضا مندی لورته د صراط پر پل د ورته بدللو ضمانت کړی دی.

دوه چارې چې د اخرت ياد تازه کوي!

(٢٥٣) عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «عُودُوا الْمَرِيضَ، وَاتَّبِعُوا الْجَنَائِزَ، تُذَكِّرُكُمْ

ژباړه: ابو سعيد الخدري رضي الله عنه د حديث راوي دی:
رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د ناروغانو پوښتنه وكړئ او جنازو
پسې لاړ شئ (دا چارې) تاسې ته اخرت دريادوي.

رانجه او باڼه!

﴿۲۵۲﴾ عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «عَلَيْكُمْ بِالْإِثْمِ عِنْدَ النَّوْمِ، فَإِنَّهُ يَجْلُو الْبَصَرَ، وَيُنْبِتُ الشَّعْرَ». (سنن ابن ماجه (۳۴۹۶))

ژباړه: جابر رضي الله عنه د حديث راوي دی:
رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د ويدېدو په مهال اثم (رانجه)
كوي، ځكه دا نظر روښانه كوي او د (بڼو) وپښتان را شنه كوي.

﴿۲۵۵﴾ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ خَيْرَ أَكْحَالِكُمُ الْإِثْمُ فَإِنَّهُ يَجْلُو الْبَصَرَ وَيُنْبِتُ الشَّعْرَ». (المستدرک علی الصحیحین للحاکم (۸۲۴۸))

ژباړه: ابن عباس رضي الله عنه د حديث راوي دی:
رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: اثم ستاسې لپاره غوره رانجه دي،
نظر روښانه كوي او باڼه را شنه كوي.

د ځمکې گانه!

﴿۲۵۶﴾ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْسًا، أَوْ يَزْرَعُ زَرْعًا، فَيَأْكُلُ مِنْهُ طَيْرٌ أَوْ إِنْسَانٌ أَوْ بَيْهَمَةٌ، إِلَّا كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ». (صحيح البخاري (۲۳۲۰) صحيح مسلم (۱۵۵۳))

زبارة: أنس رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: کوم مسلمان چې يوه ونه نهالوي او يا څه کرونده په ځمکه کې کوي، له دې ونې يا کروندې مرغان خوراک کوي، يا ترې انسانان او ژوي خوراک کوي، دده لپاره يې په بدل کې صدقه او ثواب دی.

يادونه: د ځمکې مخ پر کروندو، مېوو لرونکو او ډولي کوونکو ونو، بوټو و پوښي، هم ثواب، صدقه او هم د ځمکې لپاره سينگار او گانه ده.

﴿٢٥٤﴾ عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْسًا إِلَّا كَانَ مَا أَكَلَ مِنْهُ لَهُ صَدَقَةٌ، وَمَا سُْرِقَ مِنْهُ لَهُ صَدَقَةٌ، وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ مِنْهُ فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ، وَمَا أَكَلَتِ الطَّيْرُ فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ، وَلَا يَرَزُّوهُ أَحَدًا إِلَّا كَانَ لَهُ صَدَقَةٌ». (صحيح مسلم (١٥٥٢))

زبارة: جابر رضي الله عنه نه مرفوع حديث روايت شوي:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: کوم مسلمان چې (مېوه لرونکی) بوټی کېږي، ددې ونې (بوټي) نه چې څه خوړل کېږي، ده لپاره صدقه ده، که څه ترې په غلا و خوړلی شي ده لپاره صدقه ده، که ژوي او ځناور ترې خوراک کوي ده لپاره صدقه ده، که مرغان ترې خوراک کوي ده لپاره صدقه ده، که هر څوک ترې څه کموي او (گټه ترې اخلي) دده لپاره صدقه ده.

طلايي چانس!

﴿٢٥٨﴾ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنْ قَامَتِ السَّاعَةُ وَفِي يَدِ أَحَدِكُمْ فِسِيلَةٌ، فَإِنْ اسْتَطَاعَ أَنْ لَا تَقُومَ حَتَّى يَغْرِسَهَا فَلْيَغْرِسْهَا». (الأدب المفرد للبخاري (٤٧٩))

ژباړه: انس رضي الله عنه د حديث راوي دی:
رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: که قيامت راشي او ستاسې د يو
کس په لاس کې نيا لگي وي، که د قيامت له قائميدلو (لږ) مخکې يې د
نهالولو (چانس) پيدا کړ، نو نهال دې يې کړي.
دا حديث مؤمن انسان ته د ژوند په وروستيو شېبو کې د کار او زيار
روحيه ورکوي او سپارښتنه کوي، که د قيامت د قائميدلو په وخت کې
دې هم چانس پيدا کړ، چې يو کوچنی نيا لگي پر ځمکه کېنولی شي
کېنوه يې، دا به ستا لپاره د ژوند په وروستيو شېبو کې د صدقې او ثواب
طلايي چانس شي.

اوبازره کسيزه ډله!

﴿۲۵۹﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي زُمْرَةٌ هُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا،
تُضِيءُ وُجُوهُهُمْ إِضَاءَةَ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ». (صحيح البخاري (۲۶۴۲))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی وايي:
له رسول الله صلى الله عليه وسلم نه مې اورېدلي، چې ويل يې: له امت
څخه به مې اوبازره کسيزه ډلگي، په داسې حال کې جنت ته ننوځي،
چې مخونه به يې د خوارلسم د سپوږمۍ په څېر روښانه ځلېږي.

﴿۲۶۰﴾ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
«يَدْخُلُ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ جُرْدًا مُرْدًا مُكْحَلِينَ أَبْنَاءَ ثَلَاثِينَ أَوْ ثَلَاثِ
وَثَلَاثِينَ سَنَةً». (سنن الترمذي (۲۵۴۵))

ژباړه: معاذ بن جبل رضي الله عنه د حديث راوي دی:
رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: جنتيان به جنت د ننوتلو په مهال
لغړ زني، پر بدنونو به يې وېښتان نه وي، سترگې به يې ځاني تورې کړي

شوي وي، د دېرشو او درې دېرشو كلونو په عمر به وي (يانې جنتيان به ټول سره همزولي وي).

(٢٦١) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «يَدْخُلُ الْجَنَّةَ أَقْوَامٌ، أَفِيدَتُهُمْ مِثْلُ أَفِيدَةِ الطَّيْرِ» (صحيح مسلم (٢٨٤٠))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: جنت ته به داسې خلک ننوځي، چې زړونه يې د مرغانو په څېر وي.

فقيرانو ته زېرى!

(٢٦٢) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «يَدْخُلُ فُقَرَاءُ الْمُسْلِمِينَ الْجَنَّةَ قَبْلَ أَغْنِيَائِهِمْ بِنِصْفِ يَوْمٍ، وَهُوَ خَمْسٌ مِائَةَ عَامٍ» (مسند إمام أحمد (٨٥٢١))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: مسلمان فقيران به له شتمنو مسلمانانو څخه نيمه ورځ يانې پنځه سوه كاله مخکې جنت ته ننوځي.

(٢٦٣) عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصَّحَّةُ وَالْفَرَاغُ» (مسند إمام أحمد (٨٥٢١))

ژباړه: عبدالله بن عباس رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: دوه نعمتونه دي چې ډېرى خلکو پکې تاوان کړى، (لومړى) نعمت روغتيا او دويم يې وزگارتيا ده.

(٢٦٤) عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قُمْتُ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ، فَإِذَا عَامَّةٌ مَن دَخَلَهَا

الْمَسَاكِينُ، وَإِذَا أَصْحَابُ الْجَدِّ مَحْبُوسُونَ، إِلَّا أَصْحَابَ النَّارِ، فَقَدْ أُمِرَ
بِهِمْ إِلَى النَّارِ، وَقُمْتُ عَلَى بَابِ النَّارِ، فَإِذَا عَامَةٌ مَن دَخَلَهَا
النِّسَاءُ». (صحيح مسلم (۲۷۳۶))

ژباړه: اسامة بن زيد رضي الله عنهما د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د جنت په دروازه کې ودرېدم، په
ټوليز ډول ډېر ورننوتونکي يې مسکينان وو، شتمن يې له (حساب) لپاره
ايسار کړی شوي وو، مگر له دوی څخه دوزخيانو ته، دوزخ ته د تلوو حکم
شوی و او د دوزخ په دروازه کې ودرېدم، په ټوليز ډول، ډېر ورننوتونکي
يې بنځي وې.

يادونه: يانې د دنيا او د دنيا له شتمنيو څخه برخمن او په دوی کې مخور
خلک، د حساب لپاره ځنډول شوي وو، فقيرانو سره حساب نه کېږي او
نه به دوی ايسارولی شي، بلکې له شتمنو څخه به پنځه سوه
کلونه مخکې جنت ته ننوځي، څنگه چې نبوي حديث سره ثابت
دي. (مختصر صحيح المسلم، ۵۴۷، ص)

اسم اعظم!

﴿۲۶۵﴾ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
بِأَبِي عَيَّاشٍ زَيْدِ بْنِ الصَّامِتِ أَحَدِ بَنِي زُرَيْقٍ وَقَدْ جَلَسَ وَقَالَ اللَّهُمَّ
إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا مَنَّانُ يَا بَدِيعَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
لِتَقْرِ مَعَهُ مِنْ أَصْحَابِهِ هَلْ تَدْرُونَ مَا دَعَا بِهِ الرَّجُلُ قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ
أَعْلَمُ قَالَ لَقَدْ دَعَا اللَّهُ بِاسْمِهِ الْأَعْظَمِ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ وَإِذَا
سُئِلَ بِهِ أُعْطِيَ». (الاحاديث المختارة للحافظ المقدسي (۱۵۱۴))

ژباړه: انس بن مالك رضي الله عنه وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم
پر ابو عياش زيد بن صامت رضي الله عنه ورتېرېده، عياش رضي الله عنه
له بني زريق خخه دى، دى ناست و او دا دعا يې ويله:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ يَا مَنَّانُ يَا بَدِيعَ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ.

رسول الله صلى الله عليه وسلم د خپلې لارې ملگرو (صحابه و) ته وويل:
پوهېږئ، دې سړي پر خه دعا وكړه؟
صحابه وويل:

الله او رسول يې نښه پوهېږي، رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: په
تحقيق سره د الله نه يې په هغه اسم اعظم سره دعا وغوښته، چې دعا
پرې وكړي شي قبلېږي او د خه شي سوال چې پرې له الله نه وكړي شي،
هغه وركول كېږي.

د بښني لپاره درې غوره چارې!

﴿٢٦٦﴾ عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُذْنِبُ ذَنْبًا، ثُمَّ يَتَوَضَّأُ وَيُصَلِّي رُكْعَتَيْنِ، وَيَسْتَغْفِرُ
اللَّهَ إِلَّا غَفَرَ لَهُ». (مسند أبي يعلى الموصلي (١))

ژباړه: ابو بكر صديق رضي الله عنه د حديث راوي دى:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: کوم مسلمان چې خه گناه وكړي،
بيا اودس وكړي او دوه ركعاته لمونځ وكړي او له الله نه بښنه وغواړي، الله
عزوجل ورته بښنه كوي.

زبه!

﴿۲۶۷﴾ أَنَّ عُمَرَ أَطَّلَعَ عَلَى أَبِي بَكْرٍ وَهُوَ يَمُدُّ لِسَانَهُ، فَقَالَ: مَا تَصْنَعُ يَا خَلِيفَةَ رَسُولِ اللَّهِ؟ فَقَالَ: إِنَّ هَذَا أَوْرَدَنِي الْمَوَارِدَ، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَيْسَ شَيْءٌ مِنَ الْجَسَدِ، إِلَّا وَهُوَ يَشْكُو ذَرْبَ

اللِّسَانِ». (مسند أبي يعلى الموصلي (۵))

ژباړه: يو ځل عمر رضي الله عنه، ابو بكر الصديق رضي الله عنه وليده،

چې خپله ژبه يې را بنكله، عمر رضي الله عنه ورته وويل:

ای د رسول الله صلى الله عليه وسلم خليفه! دا څه كوي؟

ابو بكر رضي الله عنه وويل: همدې ژبې د هلاكت ځايونو ته ورسولم!

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي:

(د انسان په بدن كې داسې هيڅ څيز نشته، چې هغه دې د انسان د

ژبې له بد والي شكايه نه كوي!؟)

﴿۲۶۸﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْلَا بَنُو إِسْرَائِيلَ لَمْ يَخْتَرِ اللَّحْمُ، وَلَوْلَا حَوَاءُ لَمْ تَخْنُ أَنْثَى

رَوْجَهَا الدَّهْرُ». (صحيح البخاري (۳۳۹۹) (۱۴۷۰))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: كه بني اسرائيل نه وى، غوښه به

بدبويه شوى نه وى او كه حواء (عليها السلام) نه وى، هيڅكله به بنځي

له خپل خاوند سره خيانت نه وى كړى.

الله عزوجل بني اسرائيلو ته (من و سلوى) نازل كړل او له ذخيره كولو نه

يې منع كړل، هغوى د الهى حكم خلاف د (من او سلوى) ذخيره كول

پيل كړ، چې له امله يې من و سلوى خراب او بدبويه شو او له هماغه

، اهييسي د غوښو ذخيره كول دود شو.

هواء دا خيانت وکړ، چې ادم عليه السلام يې له منع کړې شوې ونې هڅه خوړو ته وهڅاوه، چې پايله کې ادم عليه السلام د الله د امر مخالفت وکړ او له هماغه راهيسې بنځو لپاره دا بنسټ کېښودلی شو، چې بنځې يې د خپلو خاوندانو په وړاندې چلوي. (الجامع بين الصحيحين (١٠٠/٤))

طلايي ملخان!

﴿٢٦٩﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «بَيْنَمَا أَيُّوبُ يَغْتَسِلُ عُرْيَانًا، خَرَّ عَلَيْهِ رَجُلٌ جَرَادٍ مِنْ ذَهَبٍ، فَجَعَلَ يَحْتِي فِي ثَوْبِهِ، فَنَادَاهُ رَبُّهُ يَا أَيُّوبُ أَلَمْ أَكُنْ أَغْنَيْتُكَ عَمَّا تَرَى، قَالَ بَلَى يَا رَبِّ، وَلَكِنْ لَا غِنَى لِي عَنْ بَرَكَتِكَ». (صحيح البخاري (٣٣٩١))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: ايوب عليه السلام په لوڅ حالت کې غسل کاوه، چې د طلايي ملخانو يوه ډله يا برخه پرې راوغورځېدل، ايوب عليه السلام په بېره د هغوی پر ټولولو پيل وکړ، ټولول يې او څادر کې يې اچول، الله عزوجل پرې غږ وکړ: ايوبه! ايا ته مې له دې څيزونو څخه شتمن او بې پروا کړی نه يې؟

ايوب عليه السلام وويل: هوکې څما ربه! له دې څيزونو دې بې پروا کړی يم؛ مگر ستا له برکته شتمن او بې پروا نه يم.

﴿٢٤٠﴾ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا خَيْرَ الْبَرِيَّةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ذَلِكَ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ». (صحيح مسلم (٢٣٦٩))

ژباړه: انس بن مالک رضي الله عنه وايي: يو سپری رسول الله صلى الله عليه وسلم ته راغی او رسول الله صلى الله عليه وسلم ته يې وويل:

يَا خَيْرَ الْبَرِيَّةِ! رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرْتَهُ وَوَيْلَ: دَا اِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ دِي.

﴿۲۴۱﴾ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَتَّبِعُ الْمَيِّتَ ثَلَاثَةٌ، فَيَرْجِعُ اثْنَانِ وَيَبْقَى وَاحِدٌ، يَتَّبِعُهُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَعَمَلُهُ، فَيَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَيَبْقَى عَمَلُهُ». (صحيح المسلم (۲۹۶۰))

ژباړه: انس بن مالک رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: له مړي سره تر هديرې پورې درې خيزونه ځي، دوه ترې بېرته راگرځي او يو ورسره پاتې کېږي، اهل، مال او عمل ورسره ځي، اهل او مال ترې بېرته را گرځي او عمل يې ورسره پاتې کېږي.

سل مېرمني!

﴿۲۴۲﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ: لَا تُطَوِّقَنَّ اللَّيْلَةَ بِمِائَةِ امْرَأَةٍ، تَلِدُ كُلُّ امْرَأَةٍ غُلَامًا يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَقَالَ لَهُ الْمَلِكُ: قُلْ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، فَلَمْ يَقُلْ وَنَسِيَ، فَأَطَافَ بِهِنَّ، وَلَمْ تَلِدْ مِنْهُنَّ إِلَّا امْرَأَةً نِصْفَ إِنْسَانٍ " قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَوْ قَالَ: إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَمْ يَحْنَثْ، وَكَانَ أَرْجَى لِحَاجَتِهِ. (صحيح البخاري (۵۲۴۲))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه وايي: سليمان د داود عليه السلام ځوی ويلي و: نن شپه به هرو مرو له خپلو سلو مېرمنو سره يو ځای کېږي، هره يوه مېرمن به يو ځوی زېږوي، چې بيا به د الله عزوجل په لاره کې جهاد کوي، ملائک ورته وويل: ان شاء الله ووايه! سليمان عليه السلام له خپلو ټولو مېرمنو سره يو ځای شو؛ مگر ان شاء الله يې ونه ويله او ترې هيږه

شوه، له سلو مبرمنو خخه يې يوازې يوې مبرمنې يو نيمگړې ماشوم وزېږاوه.

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: كه (سليمان عليه السلام) ان شاء الله ويلي وي، نه به حانث كېده (يانې قسم به يې نه ماتېده) او د خپل حاجت د پوره كېدا هيله به يې هم لرلي.

د زبور تلاوت!

﴿٢٤٣﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ «خُفِّفَ عَلَى دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْقُرْآنُ، فَكَانَ يَأْمُرُ بِدَوَابِّهِ فَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ قَبْلَ أَنْ تُسْرَجَ دَوَابُّهُ، وَلَا يَأْكُلُ إِلَّا مِنْ عَمَلٍ

يَدِهِ» (صحيح البخاري (٣٤١٧))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: داود عليه السلام ته د زبور تلاوت اسان كړی شوی و، حكم به يې وكړ، چې سورلي دې ورته زين كړی شي، د سورليو د زين كولو وړاندي به يې د زبور تلاوت كاوه او د خپل لاس له گټې به يې خوراك كاوه.

هره ناروغي درمل لري!

﴿٢٤٣﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ: «مَا أَنْزَلَ اللَّهُ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً» (صحيح البخاري (٥٦٧٨))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: الله عزوجل هيڅ ناروغي، له شفاء او درمل پرته نه ده را لېږلې، (يانې د هرې ناروغۍ لپاره درمل شته).

﴿۲۴۵﴾ عَنْ جَابِرٍ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ، فَإِذَا أُصِيبَ دَوَاءُ الدَّاءِ بَرَأَ بِإِذْنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ». (صحيح مسلم (۲۲۰۴))

ژباړه: جابر رضي الله عنه له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه حديث نقل کړی، چې د هرې ناروغۍ لپاره دوا (درمل) شته، کله چې دوا ناروغۍ ته ورسېږي، د الله عزوجل په حکم سره ناروغي جوړېږي.

نبوي وقایه!

﴿۲۴۶﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يُورِدُ الْمَرِيضَ عَلَى الْمَصِحِّ». (صحيح مسلم (۲۲۲۱))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: ناروغ (پمن) اوبتان دې له روغو سره يو ځای، په ګودر نه شي اوبه کولی.

﴿۲۴۷﴾ عَنْ عَمْرِو بْنِ الشَّرِيدِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: كَانَ فِي وَفْدِ ثَقِيفٍ رَجُلٌ مَجْذُومٌ، فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «إِنَّا قَدْ بَايَعْنَاكَ فَارْجِعْ». (صحيح مسلم (۲۲۳۱))

ژباړه: عمرو بن شريد رضي الله عنه وايي: د ثقيف په پلاوي کې يو سړی پر جذام (خوړونکي) ناروغۍ اخته و، رسول الله صلى الله عليه وسلم د پلاوي مخې ته استازی وړ ولېږه او ورته يې وويل: چې پر خوړونکي ناروغۍ اخته کس ته ووايه، موږ له تاسره بيعت کړی، ته څه بېرته وګرځه.

يادونه: دا حديث روښانه دليل دی، چې رسول الله صلى الله عليه وسلم پوهېده، چې جذام له يو نه بل ته لېږدېدونکې ناروغي ده؛ ځکه يې له

- دې کس سره بيعت ونه کړ او د بېرته ګرځېدلو حکم يې ورته وکړ، ددې لپاره چې دده ناروغي نوروته ونه لېږدول شي.
- ❖ او دا د توکل خلاف نه دي؛ څنگه چې عمر رضي الله عنه ابو عبیده بن عامر الجراح رضي الله عنه ته ويلي و:
- نَفَرٌ مِنْ قَدَرِ اللَّهِ إِلَى قَدَرِ اللَّهِ. (صحيح مسلم (٢٣١٩))
- ژباړه: موږ د الله له تقدير څخه د الله د تقدير پر لور تېښته کوو.
- ❖ عمر رضي الله عنه له جهادي پوځ سره بېرته مدينې منورې ته وګرځېده او د شام ځمکې ته ځکه داخل نه شو، چې هلته وبا خوره شوې وه.
- ❖ ځينې، د ناروغي د نه لېږدېدلو په اړه د جابر رضي الله عنه په روايت حديث دليل کې راوړي، چې رسول الله صلى الله عليه وسلم د جذام په ناروغي اخته کس سره خوراک کړي، رسول الله صلى الله عليه وسلم جذامي ته وويل: خوره! پر الله تعالى مې توکل او باور دی.
- ❖ او دا ضعيف حديث دی، دغه راز د رسول الله صلى الله دا چاره د نبوي ثابت توکل ښکارندويي کوي؛ ځکه هغه سيد المتوکلين و، پاتې شوه د ناروغيو نه ځان ساتنه او د اسبابو کارول د اسلامي عقيدې او شرعي توکل خلاف نه دي، اسلام د وقايې اصل ته ژمن دين دی. (فاروقي)

تبه، بدن صفا کوي!

﴿٢٤٨﴾ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، دَخَلَ عَلَى أُمِّ السَّائِبِ أَوْ أُمِّ الْمُسَيَّبِ فَقَالَ: «مَا لَكَ؟ يَا أُمَّ السَّائِبِ أَوْ يَا أُمَّ الْمُسَيَّبِ تُزْفِرِينَ؟» قَالَتْ: الْحُمَّى، لَا بَارَكَ اللَّهُ فِيهَا، فَقَالَ: «لَا تَسْبِي الْحُمَّى، فَإِنَّهَا تُذْهِبُ خَطَايَا بَنِي آدَمَ، كَمَا يَذْهَبُ الْكَبِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ». (صحيح مسلم (٢٥٧٥))

ژباړه: جابر رضي الله عنه وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم د ام السائب يا ام المسيب کور ته ورغی، ام السائب يې ولېده، چې لړزې يې بدن نېولې و، ورته يې وويل: ام السائب څنگه لړزې نيولې يې؟ ام السائب رضي الله عنها وويل: نبې نيولې يم، الله دې يې بې برکته کړي!

رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: تبې ته کنخل مه کوه، دا د بنيادم گناهونه داسې له منځه وړي څنگه چې بنې د اوسپنې خيري له منځه وړي او صفا کوي يې.

عجوه خرما، شفاء ده!

﴿۲۷۹﴾ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ تَصَبَّحَ بِسَبْعِ تَمْرَاتٍ عَجْوَةً، لَمْ يَضُرَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ سُومٌ، وَلَا سِحْرٌ». (صحيح مسلم (۲۰۴۷))

ژباړه: سعد بن أبي وقاص رضي الله عنه وايي:

له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه مې اورېدلي، ويل يې: څوک چې هره ورځ په سحر کې اووه دانې عجوه خرما وخورې، په دغه ورځې ورته نه زهر او نه کوډې ضرر رسولى شي.

﴿۲۸۰﴾ عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ فِي عَجْوَةِ الْعَالِيَةِ شِفَاءً أَوْ إِنَّهَا تَرِيَّاقٌ، أَوَّلَ الْبُكْرَةِ». (صحيح مسلم (۲۰۴۸))

ژباړه: عائشه رضي الله عنها ويلي: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: بې شکه د مدينې د برنۍ برخې عجوه کې شفا ده او دا د ورځې په پيل کې د ترياق په څېر گټه لري.

توره دانه!

﴿٢٨١﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ فِي الْحَبَّةِ السَّوْدَاءِ شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ، إِلَّا السَّامَ وَالسَّامَ الْمَوْتَ وَالْحَبَّةَ السَّوْدَاءَ الشُّونِيزُ». (صحيح مسلم (٢٢١٥))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: په توره دانه کې د مرگ پرته له هرې ناروغۍ نه شفاء ده، سام مرگ دی او توره دانه شونيز دی.

﴿٢٨٢﴾ عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْكَمَاءُ مِنَ الْمَنَّ الَّذِي أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى مُوسَى، وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ». (صحيح مسلم (٢٠٤٩))

ژباړه: سعيد بن زيد رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: ځمکنۍ غوښه له هغه (من) چې الله عزوجل، موسى عليه السلام ته را لېږي و، اوبه يې د سترگو لپاره شفا (درملنه) ده.

بي علمه طبيب!

﴿٢٨٣﴾ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ تَطَبَّبَ، وَلَا يُعْلَمُ مِنْهُ طِبٌّ، فَهُوَ ضَامِنٌ». (سنن أبي داود (٤٥٨٦))

ژباړه: عمرو بن شعيب رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: څوک چې له طبي پوهې پرته د چا څه درملنه وکړي (که هغه کس زيانمن شي) نو دا يې ذمه وار دی.

يادونه: بنايي نيمه روغتيا پالان او هغه کسان چې له طبي پوهې پرته د ناروغانو درملنه کوي، دې نبوي سپارښتنې ته پام وکړي او په لوی لاس خان او هم نور زيانمن نه کړي.

الله تعالی ته گران خلک!

﴿۲۸۲﴾ أَحَبُّ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى أَنْفَعُهُمْ

لِلنَّاسِ ((سلسلة الأحاديث الصحيحة، ۹۰۶))

ژباړه: عبد الله بن عمرو رضي الله عنه د حديث راوي دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: الله عزوجل ته ډېر گران په خلکو کې هغه څوک دی، چې خلکو لپاره ډېر گټور وي. يادونه: که غواړې چې غوره انسان شې او پر خپل حقيقي رب تعالی گران شې، د الله بنا، ه گانو ته د گټې او ښېگڼې چارې برابر وه، مرسته ورسره کوه، که مالي او که معنوي مرسته وي په دې ستر خوی به دوه گټې تر لاسه کړې، لومړی دا چې الله عزوجل ته به گران شې او دويم دا چې د هغه مخلوق ته به گران شې او په زړونو کې به يې ځای ولرې.

﴿۲۸۵﴾ «مَنْ اقْتَطَعَ شِبْرًا مِنَ الْأَرْضِ ظُلْمًا، طَوَّقَهُ اللَّهُ إِيَّاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

مِنْ سَبْعِ أَرْضِينَ» ((صحيح مسلم (۱۶۱۰))

ژباړه: څوک چې يوه لويشت ځمکه، پر ظلم سره لاندې کړي، الله عزوجل به اووه ځمکې، د قيامت په ورځ هغه ته په غاړه کې هار (طوق) کړي.

گوته او سمندر!!

﴿٢٨٦﴾ عَنْ مُسْتَوْرِدًا، أَخَا بَنِي فِهْرِ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَاللَّهِ مَا الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مِثْلُ مَا يَجْعَلُ أَحَدُكُمْ إِصْبَعَهُ هَذِهِ - وَأَشَارَ يَحْتَى بِالسَّبَابَةِ - فِي الْيَمِّ، فَلْيَنْظُرْ بِمِ

تَرْجَعُ؟» (صحيح مسلم، ٢٨٥٨)

ژباړه: مستورد د فهر ورور د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: په الله سوگند! دنيا د اخرت په بدل کې نه ده؛ مگر په شان د هغه چا چې له تاسې نه خپله دا گوته، (يحيى سبابې گوته ته اشاره وکړه) سمندر کې ننباسي، بيا دې وگوري، چې له گوته سره يې څه را پورته کيږي!!

د مرستي ادرس!

﴿٢٨٧﴾ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«هَلْ تَنْصَرُونَ وَتُرْزَقُونَ إِلَّا بِضُعْفَائِكُمْ». (صحيح البخاري (٢٨٩٦))

ژباړه: مصعب بن سعد رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: له تاسې سره، د کمزورو خلکو له امله مرسته کېدلی شي او روزي درکولی شي.

وصيت ليکل!

﴿٢٨٨﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ، يَبِيْتُ

لَيْلَتَيْنِ إِلَّا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ». (صحيح البخاري (٢٧٣٨))

زُباړه: عبدالله بن عمر رضي الله عنه د حديث راوي دی:
رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: له کوم مسلمان انسان سره چې د
وصيت وړ او مناسب څه څيز وي؛ نو هغه دې دوه شپې هم داسې نه
تېروي؛ مگر چې وصيت يې ورسره ليکلی وي.

وارث ته وصيت کول نه شته!

﴿۲۸۹﴾ عَنْ أَبِي أَمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي خُطْبَتِهِ عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَدْ أَعْطَى لِكُلِّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ، فَلَا وَصِيَّةَ لِرِوَارِثٍ. (سنن الترمذي (۲۱۲۰))

زُباړه: ابو امامة الباهلي رضي الله عنه د حديث راوي دی، دا وايي:
د حجة الوداع په کال مې له رسول الله صلى الله عليه وسلم نه په خطبه
کې اورېدلي چې ويل يې: بې شکه الله تبارک و تعالی د هر حق خاوند ته
خپل حق ورکړی، د همدې له امله وارث لپاره وصيت نه شته.

يادونه: اسلامي عالمان وايي: وارث لپاره وصيت کول روا نه دي، ځکه الله
د ميراث په علم کې د هر چا برخې معلومې کړي دي؛ مگر هغه مهال
وصيت کوونکی د وارث لپاره وصيت کولی شي، چې نور وارثان يې اجازه
ورکړي. (منهاج المسلم، للعلامة ابو بكر الجزائري (۳۲۶))

څلور پر حقيقي مانا وپېژنئ!

﴿۲۹۰﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ». (صحيح البخاري (۱۰))

و زاد الترمذي والنسائي: وَالْمُؤْمِنُ مَنْ أَمِنَهُ النَّاسُ عَلَى دِمَائِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ. (صحيح الترمذي (۳۶۲۷))

ژباړه: عبدالله بن عمرو رضي الله عنهما د حديث راوي دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: (حقيقي) مسلمان هغه دی، چې نور مسلمانان يې د ژبې او لاس له ضرره بچ وي او (حقيقي) مهاجر هغه دی، څوک چې د الله عزوجل له منع کړی شوو څيزونو څخه هجرت کوي.

د ترمذی او نسائی په روايت کې ورسره دا هم زيات شوي او (حقيقي) مؤمن هغه دی، چې نورو خلکو پر خپلو وينو او مالونو امانتکار (امين) گرځولی وي.

د مؤمن زندان!

﴿۲۹۱﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ، وَجَنَّةُ الْكَافِرِ». (صحيح مسلم، ۲۹۵۶)

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: نړۍ (دنیا) د مؤمن لپاره زندان او د کافر لپاره جنت دی.

يادونه: په دې نبوي حديث کې دنيا له زندان سره تشبې شوې ده، مسلمان پکې د ډېرې اوږد مهالې خوښۍ احساس نه کوي او الهي ثابتو اصولو او پاملرنې ته ځان ژمن بولي، د الله عزوجل د رحمت هيله لري او له عذاب نه يې ځان په امن کې نه نيسي، کافر بيا د مسلمان په خلاف، په ټوله مانا ځان ازاد بولي او د دنيا کور د هر اړخيزو خوشحاليو او نعمتونو ډېره ځای بولي، حديث دليل دی، چې مسلمان به په دنيا کې په مطلق ډول ازاد نه وي، څنگه چې کافر په دنيا کې په مطلق ډول ځان ازاد بولي بلکې مسلمان به قدم په قدم د الله عزوجل قوانينو او فرامينو ته ژمن وي.

د شکر لاره!

﴿٢٩٢﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «انظُرُوا إِلَى مَنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ، وَلَا تَنْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكُمْ، فَهُوَ أَجْدَرُ أَنْ لَا تَزْدَرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ». (صحيح مسلم (٢٩٦٣))

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: هغوی ته گورئ چې د (ژو کچه او شتمنی) کې له تاسې نه لاندې مرتبه کې دي او هغوی ته مه گورئ، چې (د ژوند په کچه او شتو) کې له تاسې پورته دي، دا لاره دې لپاره ډېره لایقه ده، چې تاسې دې د هغو نعمتونو سپکاوی ونه کړئ، چې الله پر تاسې لورولي دي.

ډالی!

﴿٢٩٣﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: تَهَادُّوا تَحَابُّوا. (السنن الكبرى للبيهقي (١١٩٤٦))

ژباړه: یو بل ته ډالی وړکوی، دې سره مو خپلمنځي مینه زیاتیري.

ډالی قبوله کړه!

﴿٢٩٤﴾ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْبَلُ الْهَدِيَّةَ وَيُثِيبُ عَلَيْهَا». (صحيح البخاري (٢٥٨٥))

ژباړه: عائشه رضي الله عنها وايي:

رسول الله صلى الله عليه وسلم به ډالی قبولوله او هم به يې بدل کې ډالی وړکوله.

د ډالی بدله!

﴿٢٩٥﴾ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ اسْتَعَاذَ بِاللَّهِ فَأَعِيدُوهُ، وَمَنْ سَأَلَ بِاللَّهِ فَأَعْطُوهُ، وَمَنْ دَعَاكُمْ فَأَجِيبُوهُ، وَمَنْ صَنَعَ إِلَيْكُمْ مَعْرُوفًا فَكَافِئُوهُ، فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا مَا تُكَافِئُونَهُ، فَادْعُوا لَهُ حَتَّى تَرَوْا أَنَّكُمْ قَدْ كَافَأْتُمُوهُ» (سنن أبي داود (١٦٧٢))

ژباړه: عبدالله بن عمر رضي الله عنهما د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: څوک چې د الله پر نوم له تاسو پناه وغواړي هغه ته پناه ورکړئ او څوک چې د الله پر نوم له تاسو څخه سوال وکړي؛ نو ور يې کړئ او څوک چې تاسو ته بلنه درکړي بلنه يې قبوله کړئ او څوک چې له تاسې سره ښه وکړي؛ نو بدله يې ورکړئ که د بدلې ورکولو لپاره مو څه ونه موندل؛ نو دعا ورته وکړئ، څو تاسې پوه شئ چې د هغه بدله مو ورکړه.

اسانه نبوي ډالی!

﴿٢٩٦﴾ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ صُنِعَ إِلَيْهِ مَعْرُوفٌ فَقَالَ لِفَاعِلِهِ: جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا فَقَدْ أَبْلَغَ فِي

الثَّنَاءِ (سنن الترمذي (٢٠٣٥) حسن غريب)

ژباړه: اسامة بن زيد رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: له چا سره چې ښېگڼه وکړې شوه او دی ښېگڼه کوونکي ته ووايي: الله دې تاته غوره بدله درکړي؛ نو ده د هغه ډېره ستاينه وکړه.

د قرآن درېيمه برخه!

﴿۲۹۷﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قُلْ

هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ تَعَدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ». (صحيح مسلم (۸۱۱) سنن ابن ماجه (۳۷۸۷))

ژباړه: ابو هريره رضي الله عنه د حديث راوي دي، رسول الله صلى الله

عليه وسلم ويلي: د «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» سورت لوستل د قران كريم د

درېيمې برخې برابر دي.

د سترگو جنت!

﴿۲۹۸﴾ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: " إِنْ اللَّهُ قَالَ: إِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْدِي بِحَبِيبَتِيهِ

فَصَبْرًا، عَوَّضْتُهُ مِنْهُمَا الْجَنَّةَ. (صحيح البخاري (۵۶۵۳))

ژباړه: انس بن مالك رضي الله عنه وايي:

له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه مې اورېدلي، چې ويل يې: بې

شكه الله عزوجل ويلي: كله چې زه خپل بنده د سترگو پر (ناروغۍ)

وازمويم او دى پرې صبر وكړي؛ نو د دواړو سترگو په بدل كې به جنت

وركړم.

يهودي زلمى!

﴿۲۹۹﴾ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ غُلَامٌ يَهُودِيٌّ يَخْدُمُ النَّبِيَّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَمَرِضَ، فَأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُهُ،

فَقَعَدَ عِنْدَ رَأْسِهِ، فَقَالَ لَهُ: «أَسْلِمَ»، فَنظَرَ إِلَى أَبِيهِ وَهُوَ عِنْدَهُ فَقَالَ

لَهُ: أَطْعَمَ أَبَا الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَسْلَمَ، فَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَقُولُ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْقَذَهُ مِنْ

النَّارِ» (صحيح البخاري (۱۳۵۶))

ژباړه: انس رضي الله عنه وايي:

يو يهودي هلک و، د رسول الله صلى الله عليه وسلم خدمت به يې کاوه، هغه ناروغ شو، نبي صلى الله عليه وسلم د هغه پوښتنې ته ورغی او سرته يې کېناست، رسول الله صلى الله عليه وسلم هغه ته وويل: اسلام قبول کړه! هلک خپل پلار ته وکتل، پلار يې هم په هماغه ځای کې و، پلار يې ورته وويل: زويه د ابو القاسم صلى الله عليه وسلم اطاعت وکړه، يانې خبره يې ومنه! هلک اسلام ومانه، رسول الله صلى الله عليه وسلم يې له کوره را وواته او ويل يې: ټولې ستاينې هغه ذات لره دي، چې دا هلک يې له اوره وژغوره!.

﴿۳۰۰﴾ لَا تَتْرُكُوا النَّارَ فِي بُيُوتِكُمْ حِينَ تَنَامُونَ. (صحيح البخاري (۶۲۹۳))

ژباړه: عبدالله بن عمر رضي الله عنه له نبي صلى الله عليه وسلم څخه روايت کړی، نبي صلى الله عليه وسلم ويلي: د ويديدلو په مهال مو په کورونو کې اور (بل) مه پرېږدئ!.

يادونه: دا د نبي صلى الله عليه وسلم کلکه سپارښتنه ده، ښايې پاملرنه ورته وشي، نبي صلى الله عليه وسلم اور پر دښمن نومولی، چې ډېر ځلې د بې فهمۍ له امله ترې کورونه او د کورونو اوسېدونکي سوځيږي او خپل ژوند د لاسه ورکوي.

ښايسته خوې، لوړه شتمني ده!

﴿۳۰۱﴾ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَا زَعِيمٌ بَيْتٍ فِي رَبِضِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا، وَبَيْتٍ فِي

وَسَطِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْكُذْبَ وَإِنْ كَانَ مَارِحًا وَبَيَّتَ فِي أَعْلَى الْجَنَّةِ
لِمَنْ حَسَنَ خُلُقَهُ». (سنن أبي داود (۴۸۰۰))

ژباړه: ابو امامه رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: زه د جنت په چاپيريال کې د هغه
چا لپاره د کور زمه وار يم، چې جنگ جگړه پرېږدي، که څه هم چې پر
حقه وي او د جنت په منح کې، هغه چا لپاره د کور ذمه وار يم چې لوبو
او ټوکو ټکالو کې هم دروغ پرېږدي او د جنت په لوړه مېنه کې هغه چا
لپاره د کور ذمه وار يم، چې خويونه او اخلاق يې ښايسته وي.

د ژونديو کورونه!

﴿۳۰۲﴾ عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اجْعَلُوا فِي
بُيُوتِكُمْ مِنْ صَلَاتِكُمْ وَلَا تَتَّخِذُوهَا قُبُورًا». (صحيح البخاري (۴۳۲))

ژباړه: ابن عمر رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلى: د (نفلي) لمونځونو ځينې برخه مو
کورونو لپاره ځانگړې کړئ او قبرونه ترې مه جوړوئ.

يادونه: «مِنْ صَلَاتِكُمْ» کې مِنْ د تبعيض لپاره دی او نفلي لمونځونه
مراد دي.

❖ (قبرونه ترې مه جوړوئ) يانې تاسې د مړو په څېر مه کېږئ، څنگه چې

هغوی پخپلو کورونو (قبرونو) کې لمونځونه نه کوي. (الجامع بين الصحيحين (ج ۲/ ۱۲ ص))

﴿۳۰۳﴾ عَنِ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا
قَضَى أَحَدُكُمْ الصَّلَاةَ فِي مَسْجِدِهِ، فَلْيَجْعَلْ لِبَيْتِهِ نَصِيبًا مِنْ صَلَاتِهِ،
فَإِنَّ اللَّهَ جَاعِلٌ فِي بَيْتِهِ مِنْ صَلَاتِهِ خَيْرًا». (صحيح مسلم (۷۷۸))

ژباړه: جابر رضي الله عنه د حديث راوي دی:

رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: كله چې ستاسې يو كس (فرضي) لمونځ په جومات كې ادا كړي؛ نو د خپل كور لپاره دې د (نفلي) لمانځه څه برخه وټاكي، بې شكه، الله عزوجل يې په كور كې د لمانځه له امله خير او برکت اچوي.

د استخاري لمونځ!

﴿٣٠٣﴾ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَلِّمُنَا الْإِسْتِخَارَةَ فِي الْأُمُورِ كُلِّهَا، كَمَا يُعَلِّمُنَا السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ، يَقُولُ: " إِذَا هَمَّ أَحَدُكُمْ بِالْأَمْرِ، فَلْيَرْكَعْ رَكَعَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ الْفَرِيضَةِ، ثُمَّ لِيَقُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ، وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ، وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ، اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي - أَوْ قَالَ عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ - فَاقْدُرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي، ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ، وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي - أَوْ قَالَ فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ - فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ، وَاقْدِرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ، ثُمَّ أَرْضِنِي " قَالَ: «وَيُسَمَّى حَاجَتَهُ». (صحيح البخاري (٦٣٨٢))

ژباړه: جابر د عبدالله خوي رضي الله عنهما وايي:

محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم به موږ ته په چارو كې د استخاري لمونځ او دعا داسې را ښودله؛ څنگه به يې چې د قرآن كريم يو سورت را ښوده، رسول الله صلى الله عليه وسلم به ويل: كله چې ستاسې يو كس

د يو کار قصد او اراده وکړي؛ نو له کاره مخکي دې دوه رکعاته نفلي لمونځ وکړي، بيا دې دا دعا ووايي:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ، وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ، وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ، اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي - أَوْ قَالَ عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ - فَاقْدُرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي، ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ، وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي - أَوْ قَالَ فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ - فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْني عَنْهُ، وَاقْدِرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ، ثُمَّ أَرْضِنِي.

او خپل حاجت دې په (زړه کې) ونوموي.

﴿٣٠٥﴾ عَنْ جَابِرٍ، «أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِلَعْقِ الصَّحْفَةِ وَلَعَقِ الْأَصَابِعَ، فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي فِي أَيِّ ذَلِكَ

الْبَرَكَاتِ». (مسند أبي يعلى الموصلي، ١٨٣٦) (بسنده صحيح)

ژباړه: جابر رضي الله عنه ويلي: بې شکه نبي صلى الله عليه وسلم (د خوراک په مهال) د کاسې او گوتو د خټلو حکم کړی؛ ځکه دا معلومه نه ده، چې په کوم يو کې به يې برکت وي.

﴿٣٠٦﴾ عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَطْفِئُوا

الْمَصَابِيحَ». (مسند أبي يعلى الموصلي، ١٨٣٧) (بسنده صحيح)

ژباړه: جابر رضي الله عنه د حديث راوي دی، رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: ديوې او څراغونه مو د خوب په مهال مړه کړئ!

﴿٣٠٤﴾ وَعَنْ جَابِرٍ، سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ قَبْلَ مَوْتِهِ بِثَلَاثٍ: «لَا يَمُوتَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ إِلَّا وَهُوَ يُحْسِنُ الظَّنَّ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ». (مسند أبي يعلى الموصلي، ١٩٠٧) (رجالہ رجال الصحيح)

ژباړه: جابر رضي الله عنه وايي: له نبي صلى الله عليه وسلم نه مې اوريدلي: چې له مرگ نه درې ورځې مخکې يې داسې ويل: له تاسې نه يو کس دې نه مري؛ مگر په داسې حال کې، چې پر الله عزوجل ښه گومان کوونکی وي.

﴿٣٠٨﴾ وَعَنْ جَابِرٍ، سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ عَرَشَ إِبْلِيسَ عَلَى الْبَحْرِ فَيَبْعَثُ سَرَايَاهُ يَفْتِنُونَ النَّاسَ فَأَعْظَمُهُ عِنْدَهُ أَعْظَمُهُ فِتْنَةً». (مسند أبي يعلى الموصلي، ١٩٠٩) (رجالہ رجال الصحيح)

ژباړه: جابر رضي الله عنه وايي: له نبي صلى الله عليه وسلم نه مې اوريدلي، چې ويل يې: د ابليس تخت د سمندر د پاسه دی، له همدغه ځای نه خپلې ډلرې استوي، چې خلک په فتنو کې اچوي، د ابليس په وړاندې د ستر مقام خاوند هغه دي، چې فتنه يې ستره وي، يانې چې انسان يې په ستره فتنه اخته کړی وي.

﴿٣٠٩﴾ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: وَوَلَدَ لِرَجُلٍ مِّنَّا غُلَامٌ فَسَمَّاهُ مُحَمَّدًا فَقَالَ لَهُ قَوْمُهُ: لَا نَدْعُكَ تَسْمِيَهُ بِاسْمِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَانْطَلَقَ بِإِيْنِهِ حَامِلُهُ عَلَى ظَهْرِهِ فَأَتَى بِهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَوَلَدَ لِي غُلَامٌ فَسَمَّيْتُهُ مُحَمَّدًا، فَقَالَ لِي قَوْمِي: لَا نَدْعُكَ تَسْمِيَهُ بِاسْمِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ:

«تَسَمَّوْا بِأَسْمِي، وَلَا تَكْتَبُوا بِكُنْيَتِي، فَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ أَقْسِمُ

بَيْنَكُمْ» (مسند أبي يعلى الموصلي، ١٩١٥) (إسناده صحيح)

ژباړه: جابر رضي الله عنه وايي: په مور کې د يو سړي زوی شوی و او د (محمد) پر نوم يې نومولی و، قوم يې ورته وويل: مور تا نه پرېږدو، تا د رسول الله صلى الله عليه وسلم پر نوم خپل زوی نومولی دی! سړي خپل زوی په شا کړ او رسول الله صلى الله عليه وسلم ته يې وروړ، ويي ويل: د الله استازيه! زوی مې شوی او پر محمد مې نومولی، نوم مې راته وايي: مور تا نه پرېږدو، تا زوی د رسول الله صلى الله عليه وسلم پر نوم نومولی؛ رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: اولادونه مو زما پر نوم ونوموئ او زما پر کنیه يې مه نوموئ.

﴿٣١٠﴾ عَنْ جَابِرٍ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اسْأَلُوا اللَّهَ

عِلْمًا نَافِعًا وَتَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ» (مسند أبي يعلى الموصلي، ١٩٢٧)

إسناده حسن

ژباړه: جابر رضي الله عنه وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: د الله نه د گټور علم سوال کوئ او د هغه علم نه پر الله پناه وغواړئ، چې انسان ته گټه نه رسوي.

﴿٣١١﴾ عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَمَرْتُ أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ قَالَ فَقُلْتُ وَسَمَّانِي لَكَ رَبُّكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ

فَقَرَأَ عَلَيَّ {قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلِيفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا

يَجْمَعُونَ} (الأحاديث المختارة، ١٢٢٦) (إسناده حسن)

ژباړه: أبي بن كعب رضي الله عنه د حديث راوي دی، دا وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم راته وويل: ماته حکم شوی چې تاته قرآن ولولم! أبي بن كعب رضي الله عنه وايي: ما وويل: رب عزوجل درته زما نوم یاد کړی؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: هو، ته يې په نوم ياد كړې يې، ابي بن كعب رضي الله عنه وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم راته د قرآن كريم دا ايت ولوست: {قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلِيفْرِحُوا هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ}.

﴿۳۱۲﴾ عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُوتِرُ بِثَلَاثِ رَكَعَاتٍ كَانَ يَقْرَأُ فِي الْأُولَى بِ {سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى} وَفِي الثَّانِيَةِ ب {قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ} وَفِي الثَّالِثَةِ {قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ} وَيَقْنَتُ قَبْلَ الرُّكُوعِ فَإِذَا فَرَغَ قَالَ عِنْدَ فَرَاغِهِ سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ يُطِيلُ فِي آخِرِهِنَّ. (الأحاديث المختارة، ۱۲۲۱، اسناده صحيح) ژباړه: ابي بن كعب رضي الله عنه وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم به درې ركعاته وتر كول، په لومړي ركعت كې به يې: {سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى} په دويم ركعت كې {قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ} او په درېم ركعت كې به يې {قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ} سورتونه لوستل، دعاء قنوت به يې له ركوع مخكې لوستل، د سلام نه وروسته، چې له وترو به خلاص شو، درې ځلې به يې (سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ) ويل او په وروستي ځل كې به يې پرې غږ اوږدوه، يانې غږ به يې پرې لوړوه.

﴿۳۱۳﴾ عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ إِنَّ الدَّجَالَ عَيْنُهُ خَضْرَاءُ كَزُجَاجَةٍ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ. (الأحاديث المختارة، ۱۲۰۳، إسناده صحيح)

ژباړه: أبي بن كعب رضي الله عنه د حديث راوي دی، نبي صلى الله عليه وسلم ويلي: د دجال يوه سترگه د بنينسې په خپر شنه ده او پر الله عزوجل، د قبر له عذاب (کړاوه) پناه وغواړئ!

﴿٣١٣﴾ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَجَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ: أَشَبَّهْتَ خَلْقِي وَخُلُقِي.

(سنن الترمذي، ٣٧٦٥، معالم السنة النبوية، ٣٨٢٩) (حديث حسن صحيح)

ژباړه: براء بن عازب رضي الله عنه د حديث راوي دی دا وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم جعفر رضي الله عنه ته ويلي و: ته په جوړښت او خويونو کې زما په خپر يې.

﴿٣١٥﴾ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ عَلَى جَبَلٍ حِرَاءٍ فَتَحَرَّكَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اسْكُنْ حِرَاءً فَمَا عَلَيْكَ إِلَّا نَبِيٌّ، أَوْ صَدِيقٌ، أَوْ شَهِيدٌ وَعَلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَأَبُو بَكْرٍ، وَعُمَرُ، وَعُثْمَانُ، وَعَلِيٌّ، وَطَلْحَةُ، وَالزُّبَيْرُ، وَسَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ».

(صحيح مسلم، ٥٠، معالم السنة النبوية، ٣٨٢٢)

ژباړه: ابو هريرة رضي الله عنه وايي: يو ځل رسول الله صلى الله عليه وسلم د حراء پر غر ولاړ و، غر خوځېده، رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: حراء ودرېږه، ارام شه! پر تا نه دي؛ مگر پېغمبر، صديق او شهيدان دي، دغه مهال د حراء د غره د پاسه، له رسول الله صلى الله عليه وسلم سره ابو بكر صديق، عمر، عثمان، علي، طلحة، زبير او سعد بن أبي وقاص رضي الله عنهم ملگري وو.

﴿٣١٦﴾ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَرِقَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ لَيْلَةٍ، فَقَالَ: «لَيْتَ رَجُلًا صَالِحًا مِنْ أَصْحَابِي يَحْرُسُنِي اللَّيْلَةَ» إِذْ

سَمِعْنَا صَوْتَ السَّلَاحِ، قَالَ: «مَنْ هَذَا؟»، قَالَ سَعْدٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، جِئْتُ أَحْرُسُكَ، فَنَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى سَمِعْنَا

عَظِيمَةً. (صحيح البخاري، ۷۲۳۱، معالم السنة النبوية، ۳۸۳۶)

ژباړه: عائشه رضي الله عنها وايي: يوه شپه د رسول الله صلى الله عليه وسلم د سترگو نه خوب لار، ويي ويل: کاشکې له صحابه و نه مې يو نېک سړي نن شپه خوکی کړې وي: نا خاپه مو د وسلې غږ واورېد، رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: دا څوک دی؟ وسله وال وويل: سعد يم، د الله استازيه! راغلم چې ستاسې خوکی (پیره) وکړم! عائشه رضي الله عنها وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم (ارام) ويده شو، تر دې چې دهغه د خوب ځگېروى مو واورېده.

﴿۳۱۷﴾ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ الْخَلَاءَ، فَوَضَعَتْ لَهُ وَضُوءًا قَالَ: «مَنْ وَضَعَ هَذَا فَأُخْبِرَ فَقَالَ اللَّهُمَّ فَقَّهْهُ فِي الدِّينِ»، وَفِي رَوَايَةٍ: قَالَ: ضَمَّنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ: «اللَّهُمَّ عَلِّمَهُ الْكِتَابَ»، وَفِي رَوَايَةٍ لَهُ: قَالَ: «اللَّهُمَّ عَلِّمَهُ

الْحِكْمَةَ». (صحيح البخاري، ۱۴۳، ۷۵، ۳۷۵۶، معالم السنة النبوية، ۳۸۴۶)

ژباړه: عبدالله بن عباس رضي الله عنهما وايي: يو ځل نبي صلى الله عليه وسلم بيت الخلاء ته ننوت، ما ورته اوداسه لپاره اوبه کېښودې ويي ويل: دا اوبه چا اېښې دي؟ ورته وويل شو (عبدالله اېښې دي) رسول الله صلى الله عليه وسلم داسې دعا وکړه (اللَّهُمَّ فَقَّهْهُ فِي الدِّينِ) اى الله! په دين کې پوهه ورکړې! د صحيح البخاري په روايت کې راغلي: رسول الله صلى الله عليه وسلم خپلې سينې ته نږدې کړم او ويي ويل: اى الله! د قران علم ورکړې او د ده په يو روايت کې داسې دعا راغلي:

«اللَّهُمَّ عَلِّمَهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ» ای الله! د کتاب او حکمت علم ورکړي،
ياني د قران او سنت علمونه ورکړي.

﴿۳۱۸﴾ عَنْ أَنَسٍ، عَنْ أُمِّ سُلَيْمٍ، أَنَّهَا قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَنَسٌ خَادِمُكَ، اذْعُ اللَّهُ لَهُ، قَالَ: «اللَّهُمَّ أَكْثِرْ مَالَهُ، وَوَلَدَهُ، وَبَارِكْ لَهُ فِيمَا أُعْطِيَتْهُ». (صحيح البخاري، ۶۳۷۸، معالم السنة النبوية، ۳۸۶۶)

ژباړه: انس رضي الله عنه د ام سليم رضي الله عنه نه روايت كړي، ام
سليم رضي الله عنه رسول الله صلى الله عليه وسلم ته وويل: د الله
پېغمبره! انس ستا خدمتگار دى، د الله تعالى نه ده لپاره دعا وغواړه!
رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته داسې دعا وكړه،

«اللَّهُمَّ أَكْثِرْ مَالَهُ، وَوَلَدَهُ، وَبَارِكْ لَهُ فِيمَا أُعْطِيَتْهُ» ای الله! شته (مال) او
اولاد يې زيات كړي او ستا د لوري ورکړل شوي يې برکتې كړي.

﴿۳۱۹﴾ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ «أَنَّ رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَا مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي لَيْلَةٍ مُظْلِمَةٍ، وَمَعَهُمَا مِثْلُ الْمِصْبَاحَيْنِ يُضِيئَانِ بَيْنَ أَيْدِيهِمَا، فَلَمَّا افْتَرَقَا صَارَ مَعَ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا وَاحِدٌ حَتَّى أَتَى أَهْلَهُ» وفي رواية: كَانَ أَسِيدُ بْنُ حُضَيْرٍ، وَعَبَادُ بْنُ بَشِيرٍ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. (صحيح البخاري، ۴۶۵، ۳۸۰۵، معالم السنة النبوية، ۳۸۷۱)

ژباړه: انس رضي الله عنه وايي: دوه کسان صحابه په توره شپه کې د رسول الله
صلى الله عليه وسلم د (کور يا دربار) نه ووتل، له دې دواړو سره د ډيوو په څېر
د رڼا دوه وسيلې وې، چې د دوی مخه به يې رڼا او روښانوله، کله به چې دواړه
جدا شو له هر يو سره به کورنۍ ته د رسېدا پورې، يوه رڼا ملگرې وه.

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**